

**SOSYOLOJİK AÇIDAN AFYONKARAHİSAR İLİNDE SUÇ VE SUÇLULUK:
YARALAMA VE CİNAYET SUÇLARI**

Hakkı EVCİM

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Osman KONUK

Eylül, 2011

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYOLOJİK AÇIDAN AFYONKARAHİSAR İLİNDE
SUÇ VE SUÇLULUK:
YARALAMA VE CİNAYET SUÇLARI

Hazırlayan
Hakkı EVCİM

Danışman
Doç. Dr. Osman KONUK

AFYONKARAHİSAR 2011

YEMİN METNİ

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalına Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum ‘‘Sosyolojik Açıdan Afyonkarahisar İlinde Suç ve Suçluluk: Yaralama ve Cinayet Suçları’’ adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı dűşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, eserlerin Kaynakça’da gűsterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

16/09/2011
Hakkı EVCİM

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Doç.Dr.Osman KONUK

Jüri Üyeleri : Yrd.Doç.Dr. Yılmaz YILDIRIM

: Yrd.Doç.Dr. Tuğrul KANDEMİR

İmza

Sosyoloji Anabilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisi Hakkı EVCİM'in "Sosyolojik Açıdan Afyonkarahisar İlinde Suç ve Suçluluk: Yaralama ve Cinayet Suçları" başlıklı tezini değerlendirmek üzere 16.09.2011 günü saat 14:00'de Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir

Prof.Dr.Mehmet KARAKAŞ
MÜDÜR

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

SOSYOLOJİK AÇIDAN AFYONKARAHİSAR İLİNDE SUÇ VE SUÇLULUK: YARALAMA VE CİNAYET SUÇLARI

Hakkı EVCİM

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Eylül 2011

TEZ DANIŞMANI: Doç. Dr. Osman KONUK

Suç, kanunlarla yasaklanan ve karşılığında ceza ön görülen her türlü davranış olarak tanımlanırken, toplumların var olma sürecinden bu yana belirlenen norm ve kurallarla tanımı sürekli değişmiştir. Bu çalışmada öncelikle toplumsal düzeni sağlamada etkili olan kurallara kaynaklık eden değer, norm gibi kavramlar açıklanmaya çalışılmıştır. Daha sonra suç olgusunun tanımı ve suç teorileri ayrıntılı bir biçimde ele alınmış ve Türk Ceza Kanunu'nda “adam öldürme” ve “adam yaralama” olarak tabir edilen suçlar üzerinde durulmuştur.

Suç teşkil eden davranışların cezalandırma boyutu ile ilgili olarak cezanın felsefi temeli, cezanın amacı ve ceza teorileri üzerinde durulmuştur. Ayrıca Afyonkarahisar ilinde bulunan ceza infaz kurumlarında adam öldürme ve adam yaralama suçundan hüküm giyen hükümlülerin katıldığı bir anket çalışması yapılmıştır. Afyonkarahisar ilinde yaşanan şiddet eğilimli suçların nedenlerinin bulunmasında veri sağlama amacıyla sonuçlar değerlendirilmiş ve ailenin yetiştirme tarzı, sosyalleşme süreci ve daha genel olarak kültürel değerler gibi birçok nedenlerin bu tür suçların işlenmesinde etkili olabileceği anlaşılmıştır. Daha çok sözlü hakaret, tahrik gibi nedenlerin öldürme ve yaralama olaylarında tetikleyici neden olduğu yönünde izlenim edinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suç, suçluluk, ceza, adam öldürme, adam yaralama.

ABSTRACT

CRIME AND CRIMINALITY IN SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE CRIMES IN THE CITY OF AFYONKARAHİSAR:

MURDER AND WOUNDING

Hakkı EVCİM

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF SOCIOLOGY**

September 2011

Advisor: Asst. Prof. Dr. Osman KONUK

While crime is defined as all kinds of behaviour committed in violation of a law forbidding or commanding it and for which punishment is imposed upon conviction, the definition of this term has always been altered with the determined norms and rules since the existence of the societies. Terms, such as value and norm, substantive to the rules which are effective to obtain the social order have been primarily clarified. Definition of the crime fact and the crime theories has also been discussed in details. Afterwards, the crimes entitled “Murder” and “Wounding” in the Turkish Penal Code have been elaborated.

Regarding the penal dimension of the acts which constitute a crime, philosophical base of punishment, objective of punishment and punishment theories have been discussed. Furthermore, a survey has been conducted on the prisoners who were convicted of murder and wounding in the penal institutions which are situated in the city of Afyonkarahisar. In finding the causes of violent crimes which were committed in Afyonkarahisar, results of the survey have been evaluated to provide data and it is understood that many reasons such as; upbringing of children, process of socialization and more generally the cultural values can be effective in committing these crimes. It is seen that, the reasons such as verbal insults and provocation are mostly precipitating causes in committing murder and wounding crimes.

Key words: Crime, criminality, penalty, murder, wound.

ÖNSÖZ

Suç üzerine daha önceden birçok çalışma olmasına rağmen yapılan çalışmalar daha çok kriminoloji alanında yapılmıştır. Sosyolojik açıdan suç olgusu üzerine hazırlanmış çalışmaların çok fazla olduğu söylenemez. Suçun sosyolojik boyutu üzerine daha kesin ve geçerli verilerin elde edilmesi için alan araştırmasının önemi oldukça fazladır. Bu çalışmada Afyonkarahisar ilinde suç ve suç olgusu üzerine bilgi edinmek üzere il genelinde bulunan ceza infaz kurumlarında anket çalışması yapılmıştır.

Yüksek Lisans eğitimi, tez araştırması ve hazırlığı süresince benden yardımlarını, desteğini ve bilgisini esirgemeyen değerli danışmanım ve aynı zamanda Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi olan Sayın Doç. Dr. Osman Konuk'a,

Yüksek Lisans eğitimim süresince her konuda katkılarını esirgemeyen, her ortamı bilgi içerikli ders ortamına dönüştüren, öğrencileri ile diyalog içerisinde olan, iyi bir eğitim almamızı sağlayan, AKÜ Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyeleri'nden başta Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü ve Sosyoloji Bölüm Başkanı Sayın Prof. Dr. Mehmet Karakaş'a, Doç. Dr. Kenan Çağan'a, Yrd. Doç. Dr. Ahmet Kemal Bayram'a, Yrd. Doç. Dr. Yılmaz Yıldırım'a ve Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Koçak'a,

Anket çalışmasını yürüttüğüm ceza infaz kurumlarında görev yapan cezaevi yöneticilere ve personeline,

Son olarak desteklerini hiç bir zaman esirgemeyen babam, annem ve kardeşime teşekkürü bir borç bilirim.

16.09.2011

Hakkı EVCİM

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ	i
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	ii
YÜKSEK LİSANS ÖZETİ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	x
GRAFİKLER LİSTESİ	xv
KISALTMALAR DİZİNİ	xviii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ, SUÇLULUK VE SUÇ TEORİLERİ

1. SUÇ VE SUÇLULUK: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. DEĞER	3
1.2. NORM.....	4
1.3. TOPLUMSAL DÜZEN	7
1.4. TOPLUMSAL KONTROL.....	7
1.5. SAPMA	9
2. SUÇ OLGUSU	11
2.1. SUÇ VE SUÇLULUK	12
2.2. SUÇ SOSYOLOJİSİ	15
3. SUÇ TEORİLERİ	17
3.1. BİREYSEL TEORİLER	18
3.1.1 Klasik Ekol	18
3.1.2. Neo-Klasikler	19
3.1.3. Pozitivist Ekol	19
3.1.4. Coğrafi Ekol	21

3.2. BİYOLOJİK TEORİLER.....	22
3.2.1. Beden Yapılarındaki Farklılıkları (Dış Görünüşe Bağlı)	
Teoriler	22
3.2.2. . Genetik (Çağdaş Biyolojik) Yaklaşımlar	24
4.3. PSİKOLOJİK TEORİLER.....	25
4.3.1. Psikanalitik Yaklaşım	26
4.3.2. Psikozlar	27
4.3.3. Psikopati.....	28
4.3.4. Nevroz.....	29
4.3.5. Zeka Geriliği	29
4.3.6. Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı.....	30
5.4. SOSYOLOJİK TEORİLER	31
5.4.1. Sosyal Yapı Teorileri.....	31
5.4.1.1. Fonksiyonalist Teoriler	32
5.4.1.2. Gerilim Teorileri	33
5.4.1.3. Alt Kültür Teorileri	35
5.4.1.4. Sosyal Ekoloji Teorileri (Şikago Okulu).....	36
5.4.2. Sosyal Süreç Teorileri	37
5.4.2.1. Sosyal Öğrenme ve Davranış Teorileri	37
5.4.2.2. Kontrol Teorileri	38
5.4.2.3. Etiketleme (Damgalama) Teorileri	39
5.4.3. Sosyal Çatışma Teorileri.....	41
5.4.3.1. Marksist Düşünce ve Çatışma Teorisi.....	41

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇ ÇEŞİTLERİ VE CEZA KAVRAMI

1. TÜRKİYE’DE HUKUKİ AÇIDAN SUÇ ÇEŞİTLERİ.....	43
1.1. CİNAYET SUÇLARI	44
1.1.1. Kasten Öldürme.	45

1.1.2. Kasten Öldürmenin İhmali Davranışla İşlenmesi.....	46
1.1.3. İntihara Yönlendirme	46
1.2. YARALAMA SUÇLARI.....	47
1.2.1. Türk Ceza Kanununda Kasten Yaralama Suçları.....	48
1.2.1.1. Neticesi İtibari ile Ağırlaşmış Yaralama.....	48
1.2.1.2. Taksirle Yaralama	49
1.2.1.3. İnsan Üzerinde Deney	50
1.2.1.4. Organ ve Doku Ticareti.....	51
1.2.1.5. Zorunluluk Hali	52
1.2.1.6. Etkin Pişmanlık	52
2. CEZA KAVRAMI.....	53
2.1. CEZANIN FELSEFİ TEMELİ	54
2.1.1. Hukuk ve Devlet	54
2.2. CEZANIN AMACI.....	56
2.2.1. Genel Önleme (General Deterrence).....	56
2.2.2. Özel Önleme (Specific Deterrence)	57
2.2.3. Ödetme	57
2.2.4. Toplumu Korumak	57
2.2.5. Telafi Etmek (Compensation)	58
2.2.6. İyileştirme	58
2.3. CEZA TEORİLERİ.....	58
2.3.1. Mutlak Ceza Teorileri	58
2.3.2. Nispi Ceza Teorileri	59
2.3.3. Karma Ceza Teorileri.....	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR İLİNDE CİNAYET VE YARALAMA SUÇLARI

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	61
2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	61
3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	62
4. RAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	62

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI.....	63
6. CEZAEVİ İSTATİSTİKLERİNE GÖRE AFYONKARAHİSAR'IN KENDİSİNE KOMŞU OLAN İLLERLE KARŞILAŞTIRILMASI.	141
SONUÇ	144
KAYNAKÇA	148
EKLER.....	152

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Merton' a Göre Bireysel Uyum Tipleri	34
Tablo 2. Cinsiyetlere Göre Dağılım	63
Tablo 3. Yaş gruplarına Göre Dağılım.....	64
Tablo 4. Doğum Yerlerine Göre Dağılım	65
Tablo 5. İkamet Edilen İle Göre Dağılım.....	66
Tablo 6. Medeni Hale Göre Dağılım.....	67
Tablo 7. Çocuk Sayısına Göre Dağılım	68
Tablo 8. Öğrenim Duruna Göre Dağılım	69
Tablo 9. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Dağılım.....	70
Tablo 10. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Dağılım	71
Tablo 11. Öğrenim Hayatını Yarıda Bırakma Durumuna Göre Dağılım.....	72
Tablo 12. Öğrenim Hayatını Yarım Bırakma Sebebine Göre Dağılım.....	72
Tablo 13. Okul Yıllarında Çalışma Durumuna Göre Dağılım	73
Tablo 14. Cezaevine Girmeden Önceki Meslek Durumuna Göre Dağılım.....	74
Tablo 15. Sahip Oldukları İşi Tercih Etme Sebeplerine Göre Dağılım .	75
Tablo 16. En Son Çalışılan İşten Alınan Aylığın Geçinmeye Yetme Durumunun Dağılımı	75
Tablo 17. Erkek Kardeş Sayısına Göre Dağılım	76
Tablo 18. Kız Kardeş sayısına Göre Dağılım.....	77
Tablo 19. Kardeş Sayılarına Göre Dağılım	78
Tablo 20. Anne-Babanın Özlük-Üveylik Durumuna Göre Dağılım..	79
Tablo 21. Cezaevine Girmeden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Dağılım.....	80
Tablo 22. Suç İşleyen Arkadaşlarının Bulunması Durumuna Göre Dağılım.....	82

Tablo 23.	Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Arkadaşlarla Birlikte Suç İşleme Dağılımı.....	83
Tablo 24.	Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Arkadaşlarla Birlikte İşlenen Suçlara Göre Dağılım	84
Tablo 25.	Cezaevine Girmeden Önce Yaşanılan Şehrin Yerlilik Durumuna Göre Dağılım.....	85
Tablo 26.	Göç Etme Sebebine Göre Dağılım.....	85
Tablo 27.	Göç Ettikten Sonra Karşılaşılan Güçlüklere Göre Dağılım.....	86
Tablo 28.	Anne ve Baba ile Anlaşma Durumuna Göre Dağılım	86
Tablo 29.	Hüküm Sürelerine Göre Dağılım	87
Tablo 30.	Suç İşlendiğindeki Yaşlara Göre Dağılım.....	88
Tablo 31.	İşlenen Suça Göre Dağılım	89
Tablo 32.	Suç İşlenen Yerleşim Yerine Göre Dağılım.....	90
Tablo 33.	Suçun İşleme Sebeplerine Göre Dağılım	91
Tablo 34.	Suçun Nasıl İşlendiğine Göre Dağılım	92
Tablo 35.	Suç İşlenen Aletlere Göre Dağılım	93
Tablo 36.	Gerçekleştirilen Eylemde Alınan Destek Dağılımı.....	94
Tablo 37.	İşlenen Suçun Cezasının Önceden Bilindiği Halde İşlenme Dağılımı	94
Tablo 38.	Cezanın Ağır Olmasının Suç İşlemeye Engel Olma Durumunun Dağılımı	95
Tablo 39.	Aynı Şartlar Oluşmasında Suçun Tekrar İşlenmesine Göre Dağılım.....	96
Tablo 40.	İşlenen Suçta Sorumlu Tutulan Kişiye Göre Dağılım	97
Tablo 41.	İşlenen Suçtan Sonraki Duruma Göre Dağılım.....	97
Tablo 42.	Ailelerin Ziyarete Gelme Durumuna Göre Dağılım	98
Tablo 43.	Suç İşlendikten Sonra Ailenin Bakış Açısına Göre Dağılım .	99
Tablo 44.	Suç İşledikten Sonra Arkadaş Çevresinin Bakış Açısına Göre Dağılım	99
Tablo 45.	Arkadaş İlişkilerine Göre Dağılım.....	100
Tablo 46.	Aile İçi İlişkilere Göre Dağılım	101

Tablo 47.	Anne ve Baba İle Yaşarken ki Ekonomik Durum Hakkında Dağılım.....	102
Tablo 48.	Suç İşlenen Zamanki Medeni Duruma Göre Dağılım	102
Tablo 49.	Eşler Arasında Akrabalık Olup Olmadığına Göre Dağılım .	103
Tablo 50.	Suçluların Eşlerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılım ..	104
Tablo 51.	Eşlerin Mesleklerine Göre Dağılım	105
Tablo 52.	Eşlerin Evlenme Biçimine Göre Dağılımı	105
Tablo 53.	Eşlerin Evlenme Yaşlarına Göre Dağılım.....	106
Tablo 54.	Kişilerin Evlenme Yaşlarına Göre Dağılım	107
Tablo 55.	Eşlerin Evlenme Durumuna Göre Dağılım	108
Tablo 56.	Eşlerinin Aileleri İle İlişkilerine Göre Dağılım	109
Tablo 57.	Suçluların Eşleri İle İlişkilerine Göre Dağılım	110
Tablo 58.	Cezaevine Girmeden Önce Alkol Kullanım Durumunun Dağılımı	110
Tablo 59.	Ailede Suç İşleyen Bireylerin Bulunması Durumunun Dağılımı	111
Tablo 60.	Daha Önceki Tutuklanma ya da Hüküm Giyme Durumlarına Göre Dağılım	112
Tablo 61.	Eğer Varsa Daha Önceden Hüküm Giyilen Suça göre Dağılım.....	113
Tablo 62.	Daha Önce İşlenen Suçun İşlenme Sebebine Göre Dağılım.....	114
Tablo 63.	Suçun İşlendiği Yıla Göre Dağılım.....	115
Tablo 64.	İçeride Bulunulan Süreye Göre Dağılım.....	116
Tablo 65.	Suç İşlenen Kişi İle Akrabalık Durumuna Göre Dağılım	116
Tablo 66.	Tahliye Edildikten Sonra Suç İşlenen Yerde Yaşamaya Göre Dağılım	117
Tablo 67.	Cezaevinden Çıktıktan Sonra Korkulara Göre Dağılım.....	118
Tablo 68.	İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin İkamet Ettikleri Bölgelere Göre Karşılaştırılması.....	119
Tablo 69.	İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin Öğrenim Durumlarının Karşılaştırılması	119

Tablo 70.	İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin Suç İşleyen Arkadaşlarının Olup Olmama Durumunun Karşılaştırılması	120
Tablo 71.	İkamet Edilen İl Bakımından İşlenen Suça Göre Karşılaştırma	120
Tablo 72.	İkamet Edilen İl Bakımından Suç İşleme Nedenine Göre Karşılaştırma	121
Tablo 73.	İkamet Edilen İl Bakımından Suçun İşlenme Şeklinin Karşılaştırılması	125
Tablo 74.	İkamet Edilen İl Bakımından İşlenen Suçun Cezasının Bilinmesi Durumunda Dahı Suçun İşlenmesi Durumunu Karşılaştırma	126
Tablo 75.	İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin İşledikleri Suçtan Sorumlu Tuttukları Kişilere Göre Karşılaştırma	127
Tablo 76.	İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin Ekonomik Sıkıntı Çekme Durumlarına göre Karşılaştırma	129
Tablo 77.	İkamet Edilen İl Bakımından Evlenme Şekillerine Göre Karşılaştırma	129
Tablo 78.	İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin Cezaevlerine Girmeden Önceki Alkol Kullanma Sıklıklarına Göre Karşılaştırma	130
Tablo 79.	Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Öğrenim Durumlarının Karşılaştırılması	131
Tablo 80.	Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Kişilerin Suç İşleyen Arkadaşlarının Bulunması Durumunun Karşılaştırılması	132
Tablo 81.	Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından İşlenen Suç Türünün Karşılaştırılması	132
Tablo 82.	Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Suç İşleme Sebeplerinin Karşılaştırılması.....	133
Tablo 83.	Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Suçun İşlenme Şeklinin Karşılaştırılması.....	135

Tablo 84.	Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından İşlenen Suçun Cezasının Bilinmesi Durumunda Dahî Suçun İşlenmesi Durumunun Karşılaştırılması.....	136
Tablo 85.	Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Sorumlu Tutulan Kişilerin Karşılaştırılması	137
Tablo 86.	Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Ekonomik Sıkıntı Çekilmesi Durumunun Karşılaştırılması	139
Tablo 87.	Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Kişilerin Eşleri ile Evlenme Şeklinin Karşılaştırılması	139
Tablo 88.	İkamet Edilen Bölge Bakımından Cezaevine Girmeden Önceki Alkol Kullanma Sıklıklarının Karşılaştırılması.....	140
Tablo 89.	Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlü İstatistikleri Veritabanı	141
Tablo 90.	Ceza İnfaz Kurumuna Adam Öldürme Suçundan Giren Hükümlü İstatistikleri Veritabanı.....	142
Tablo 91.	Ceza İnfaz Kurumuna Yaralama Suçundan Giren Hükümlü İstatistikleri Veritabanı.....	143

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1.	Cinsiyetlere Göre Dağılım Grafiği.....	64
Grafik 2.	Yaş Gruplarına Göre Dağılım Grafiği.....	64
Grafik 3.	Doğum Yerlerine Göre Dağılım Grafiği	65
Grafik 4.	Medeni Hale Göre Dağılım Grafiği	67
Grafik 5.	Çocuk Sayısına Göre Dağılım Grafiği	68
Grafik 6.	Öğrenim Durumuna Göre Dağılım Grafiği.....	69
Grafik 7.	Annenin Öğrenim Durumuna Göre Dağılım Grafiği	70
Grafik 8.	Babanın Öğrenim Durumuna Göre Dağılım Grafiği	71
Grafik 9.	Öğrenim Hayatına Devam Durumuna Göre Dağılım Grafiği.	72
Grafik 10.	Okul Yıllarında Çalışma Durumuna Göre Dağılım Grafiği...	73
Grafik 11.	Cezaevine Girmeden Önceki Meslek Durumuna Göre Dağılım Grafiği	74
Grafik 12.	En Son Çalışan İşten Alınan Aylığın Geçinmeye Yetme Durumun Dağılım Grafiği	76
Grafik 13.	Erkek Kardeş Sayılarına Göre Dağılım Grafiği	77
Grafik 14.	Kız Kardeş Sayısına Göre Dağılım Grafiği	78
Grafik 15.	Kardeş Sayılarına Göre Dağılım Grafiği	79
Grafik 16.	Anne-Babanın Özlük-Üveylik Dağılım Grafiği.....	80
Grafik 17.	Cezaevine Girmeden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Dağılım Grafiği	81
Grafik 18.	Suç İşleyen Arkadaşlarının Bulunması Durumuna Göre Dağılım Grafiği	82
Grafik 19.	Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Arkadaşlarla Birlikte Suç İşleme Dağılım Grafiği	83
Grafik 20.	Cezaevine Girmeden Önce Yaşanılan Şehrin Yerlilik Durumuna Göre Dağılım Grafiği.....	85
Grafik 21.	Anne ve Baba ile Anlaşma Durumuna Göre Dağılım Grafiği	87
Grafik 22.	Hüküm Sürelerine Göre Dağılım Grafiği.....	88
Grafik 23.	Suç İşlendiğindeki Yaşlara Göre Dağılım Grafiği	89

Grafik 24.	İşlenen Suça Göre Dağılım Grafiği	89
Grafik 25.	Suçun Nasıl İşlendiğine Göre Dağılım Grafiği.....	92
Grafik 26.	İşlenen Suçun Cezasının Önceden Bilindiği Halde İşlenme Dağılım Grafiği	95
Grafik 27.	Cezanın Ağır Olmasının Suç İşlemeye Engel Olma Durumunun Dağılımı Grafiği.....	96
Grafik 28.	Aynı Şartlar Oluşmasında Suçun Tekrar İşlenmesine Göre Dağılımı Grafiği	96
Grafik 29.	İşlenen Suçtan Sonraki Duruma Göre Dağılım Grafiği	98
Grafik 30.	Ailelerin Ziyarete Gelme Durumuna Göre Dağılım Grafiği	98
Grafik 31.	Suç İşlendikten Sonra Ailenin Bakış Açısına Göre Dağılım Grafiği	99
Grafik 32.	Suç İşledikten Sonra Arkadaş Çevresinin Bakış Açısına Göre Dağılım Grafiği	100
Grafik 33.	Arkadaş İlişkilerine Göre Dağılım Grafiği	101
Grafik 34.	Anne ve Baba İle Yaşarkenki Ekonomik Durum Hakkında Dağılım Grafiği	102
Grafik 35.	Suç İşlenen Zamanki Medeni Duruma Göre Dağılım Grafiği	103
Grafik 36.	Eşler Arasında Akrabalık Olup Olmadığına Göre Dağılım Grafiği	103
Grafik 37.	Suçluların Eşlerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılım Grafiği	104
Grafik 38.	Eşlerin Evlenme Biçimine Göre Dağılım Grafiği.....	106
Grafik 39.	Eşlerin Evlenme Yaşlarına Göre Dağılım Grafiği	107
Grafik 40.	Kişilerin Evlenme Yaşlarına Göre Dağılım Grafiği.....	108
Grafik 41.	Eşlerin Evlenme Durumlarına Göre Dağılım Grafiği	109
Grafik 42.	Cezaevine Girmeden Önce Alkol Kullanım Durumunun Dağılımı Grafiği.....	111

Grafik 43.	Ailede Suç İşleyen Bireylerin Bulunması Durumunun Dağılım Grafiği	111
Grafik 44.	Daha Önce Tutuklanma ya da Hüküm Giyme Durumlarına Göre Dağılım Grafiği	112
Grafik 45.	Suçun İşlendiği Yıla Göre Dağılım Grafiği	115
Grafik 46.	İçeride Bulunulan Süreye Göre Dağılım Grafiği	116
Grafik 47.	Suç İşlenen Kişi İle Akrabalık Durumuna Göre Dağılım Grafiği	117
Grafik 48.	Tahliye Edildikten Sonra Suç İşlenen Yerde Yaşamaya Göre Dağılım Grafiği	117
Grafik 49.	Cezaevinden Çıktıktan Sonra Korkulara Göre Dağılım Grafiği	118

KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Akt.	: Aktaran
AKÜ	: Afyon Kocatepe Üniversitesi
CGTİK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun
CMK	: Ceza Muhakemeleri Kanunu
Çev.	: Çeviren
Diğer.	: Diğerleri
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması
Md	: Madde
s.	: Sayfa
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
vb.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Suç, suçluluk, adam öldürme ve adam yaralama gibi kavramlar daha çok hukuki terminoloji içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak hukukçular normatif bir bakış açısıyla söz konusu kavramları değerlendirirler. Suç, suçluluk, ceza gibi kavramların aynı zamanda değerler sistemi içerisinde olması ve bu kavramların sosyal bir kurum olan hukuk kurumunun inceleme alanında olması nedeniyle sosyolojinin ilgi alanına girer.

Suçun ortaya çıkışından itibaren kişi soruşturma evresi, kovuşturma evresi ve ceza evresi olmak üzere bir takım evrelerden geçer. Bu süreçte kolluk kuvvetleri, adli personel ve ceza infaz kurumu personeli gibi daha çok adalet sistemi içerisinde yer alan aktörler karşımıza çıkar. Sosyolojik açıdan suç olgusuna baktığımızda toplumsal yapı, kültürel değerler, normların oluşum süreci gibi birçok faktörü göz önünde bulundurmalıyız. Bu süreçte incelenen başlığa göre sosyolojik anlamda alan araştırmaları daha güncel ve daha geçerli veriler sunabilir. Ayrıca sosyoloji hukuki inceleme alanını aile, ekonomi, siyaset gibi diğer kurumları da göz önünde bulundurarak inceler. Bu yönüyle hukuk sosyolojisi alanında yapılan çalışmaların daha güncel ve kapsamlı olduğu söylenebilir.

Bu çalışma, Afyonkarahisar ilinde suç ve suçluluk olgularına nicel ve nitel araştırma yöntemlerini kullanarak veri elde etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle şiddet içerikli suçlara giren adam öldürme ve adam yaralama suçlarının, teorik ve uygulamalı olarak açıklanmasında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Suçun şekillenmesinde bireysel, sosyal, kültürel nedenler gibi birçok neden olabilir. Afyonkarahisar ilinde kendi nüfusuna oranla kıyasladığımızda özellikle adam öldürme ve adam yaralama suçları azımsanmayacak kadar fazladır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde suç, suçluluk ve suç teorileri ele alınmıştır. Bu bölümde hukukun kaynağını oluşturan ve hukukla yakından bağlantılı olan değer, norm, toplumsal düzen, toplumsal kontrol ve sapma gibi kavramlar ele alınmıştır. Ayrıca suçun açıklanmasında kullanılan suç teorileri ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise suç çeşitleri ve ceza kavramı üzerinde durulmuştur. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na göre tanımlanan adam öldürme ve yaralama suçları ile ceza kavramının felsefi temeli ve cezanın amacı başlıklarına değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Afyonkarahisar ilinde bulunan ceza infaz kurumlarında adam öldürme ve yaralama suçundan hüküm giyen kişilerin katıldığı anket çalışmasının bulguları ve yorumlara yer verilmiştir.

Yapılan çalışmada suç kavramı, suç teorileri, ceza kavramı gibi kısımlar konuyla ilgili literatür taraması sonucu açıklanmaya çalışılmış, anket bulguları kısmında ise anketten elde edilen veriler, tablo ve grafiklerle yansıtılmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. SUÇ VE SUÇLULUK: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Suç ve suçluluk sosyolojik bir olgudur. Toplumun değişmesine paralel olarak norm ve değerler değişir. Buna bağlı olarak suç olarak algılanan durumlarda davranışlar değişmektedir. Toplumdan topluma ve aynı toplum içerisinde farklı davranışlar suç olarak değerlendirilmiştir. Hangi davranışın Suç olacağı konusunda toplum içerisinde zamanla ihtiyaçlara ve toplumsal bakış açısına göre değişmektedir.

Suç hukuki terminolojide hukuki müeyyideye aykırı davranmak olarak tanımlanabilir. Ceza kanununda hangi davranışın suç sayıldığı yasa koyucu tarafından önceden belirlenmiştir. Fakat sosyolojik anlamda suç sosyal olmanın gereği olarak vardır ve aile, ekonomi, siyaset, değerler, normlar gibi birçok faktör ile ilişkilidir.

1.1. DEĞER

Değer meselesinin felsefi boyutunu ele almakta fayda vardır. Ahlak felsefesinin problemleri olarak karşımıza çıkan “İyi nedir?”, “Güzel nedir?”, “Faydalı nedir?”, “Doğru nedir?” gibi sorular ve bu sorulara bulunan cevaplar insan ilişkilerine yön veren önemli hususlardır. Değer kavramı felsefede genel bir kavramdır. Buna paralel olarak değerler genel ve kapsayıcı bir özelliğe sahiptir. Değer, değere konu olan bir obje, sergilenen davranış veya bir tutum olabilir. Değer subjektif olduğu için kişiden kişiye farklı algılanıp yorumlanmaktadır. Ozankaya'ya göre, toplumsal değerler bir toplumda ya da toplumsal kümede bireylerin olumlu tepki gösterdikleri düşünceler, kurallar, uygulamalar, özdeksel nesnelere v.b. dir (Ozankaya, 1980: 108).

Ioanna Kuçuradi, *‘Bir “obje”nin değeri, değerlendirenin ona yüklediği bir şeydir; değerlendiren değiştiğinde veya değerlendirme zamanı değiştiğinde, o “obje”nin değeri de değişik olabilir.’* (Kuçuradi, 1998: 108) diyerek değerlerin kişiden kişiye ve zamanla değişebileceğini dikkat çekmektedir. Bir objeye doğru değer verebilmek için objenin değerinin bilgisini sağlaması gerekir diyebiliriz. Hilmi Ziya Ülken'e

göre “değer” akli aşan varlığın akılla ifadesidir. Bu nedenle bir varlığa, davranış ve tutuma verilen değer ölçüsü akıldır (Ülken, 2001: 384).

Değerlerimiz, dünyaya bakış açımızı belirler. Yaşam tarzımız değerlerimize göre şekillenmektedir. Nelerden hoşlanıp hoşlanmayacağımız değerlerimize göre belirlemektedir. Sosyal değerlerden bahsedecek olursak, onlar kültüre ve topluma anlam katan ölçütlerdir. İnsan davranış ve tavırlarını yönetirler. Ancak değerler soyut duygu ve ideallerden ibarettir. Değer yargıları toplum hayatının işleyişinde çok önemli bir yere sahiptir (Kirman’dan Akt. Coşkun, 2005: 53). Sosyal yaşamın vazgeçilmez bir ögesini oluşturan değerler, bir gruba ya da topluma bağlı olanların uymak zorunda oldukları genelleşmiş ahlaki inanmalardır.

Sosyal değerlerin somut şekline norm denir. Değerler, normların meydana gelmesinde önemli rol oynamaktadır. Sosyal değerler insanların sosyal hayatta nasıl davranmaları gerektiğini gösterir. Toplumsal değerler açık ve kesin bir duruma gelince normlar ortaya çıkar. Değerler konusu felsefede nitelik, değerler arası sıralama ve eleştiri yönüyle ele alınırken sosyolojide ise değerlerin; tasviri, meydana geliş yolları, sosyal olgu, kurum ve geçiş süreçleriyle olan etkileşimleri ve çatışmaları ele alınmaktadır.

Sosyoloji; kültürel anlamda bireyden topluma ve gruplardan topluma bu ilgisine göre söz konusu olan her şeyi incelemede ne denli çok bilgi birikimi sağladığı bilinmektedir. Günümüzde son derece karmaşık bir hal alan insan ilişkileri ancak birbiriyle sürekli etkileşim ve gelişim içinde olan akademik çalışmalarla anlaşılabilir. Değişen toplum şartlarına paralel olarak şekillenen değer yargılarının anlaşılmasında sosyolojik bakış açısı bu noktada önemli katkılar sağlayabilir.

1.2. NORM

İnsan davranışları normun konusunu oluşturmakta ve normun koruyuculuğunu ise insan iradesi yapmaktadır. Normun psikolojik tanımı, *“Bir grubun üyelerinin, belli bir durumda en çok sergileyeceği (en tipik) davranış, insanların çeşitli ortamlarda yapması ve yapmaması gerekenleri öngören öğrenilmiş, toplumsal bir kural; beklenen davranış ve inanç standardı.”* şeklinde yapılamaktadır (Selçuk, 2005: 534).

Sosyoloji sözlüğünde ise norm;

“... kültürel açıdan arzu edilir ve uygun olarak değerlendirilen davranışları akla getiren ortak bir davranış beklentisidir. Normlar, buyurgan olma özellikleriyle kurallara ve düzenlemelere benzerler, fakat normda kuralların resmi statüsü yoktur. Doğru davranış bazen normatif diye değerlendirilen davranıştan farklı olabilir ve bu davranış eğer var olan normlara göre yargılanırsa sapkın sayılabilir.” (Marshall, 2005: 533) şeklinde ifade edilmiştir.

Bir inanç, ait olduğu kültürün içinde bir değer taşıyorsa, hem ona uyulması gerektiği yönünde bir tavrın bulunması hem de çoğunluk tarafından ona uyulmasıyla norm meydana gelir diyebiliriz.

Sosyal normlar sosyal değerler gibi toplum içerisinde var olan, bireylerin tavır ve davranışlarının değerlendirilmesinde kullanılan standartlardır. *“Sosyal norm, belirli bir grupta veya toplumda standartlaşmış yol gösterici ve idare edici davranış şekilleridir. Belli bir durumda uygun olan veya olmayan davranışın ne olduğunu belirleyen ve kültürel olarak oluşturulmuş ortak anlayış; kabul edilen standart ölçü veya model; nizam.”* olarak tanımlanır (Kirman’dan Akt. Coşkun, 2005: 52).

Normlara şöyle bir baktığımızda normların çok çeşitli olduğunu görmekteyiz. Her bireyin mensup olduğu toplumsal grupların çeşitli normları bulunmaktadır. Bunlar din, devlet, aile, kültürel, siyasi ve ekonomik içerikli vb. normlardır. Her birey amaçlarına ulaşmak için kendine en uygun aracı belirlemektedir. İşte bu durum, kuralları meydana getirmektedir. Kurallar bireylerin davranışlarını etkileyip onları belli bir yöne sevk eden normlar haline dönüşmektedir. Hukuk normlarına örnek verecek olursak hukuk normunun konusunu insanın kendisi değil insan davranışdır. Hukuk normunun alt dallarından ceza hukuku normlarının şu özelliğinden bahsetmekte fayda var: *“Ceza normları, en başta, belli bir beşerî davranışı emreden kurullarla, hüküm; bu kuralları teminat altına alan veya riayetsizliğin neticelerini belirleyen kurullarla, müeyyide olarak ortaya çıkmaktadır.”* (Massari’den Akt. Hafızoğulları, 1996: 276) Ceza hukuku düzeni, beşerî faaliyetleri düzenlemek için kurallar belirlemekte aynı zamanda bu kuralları uymamanın sonuçlarını da düzenleyen normlar bütünüdür.

Toplumsal değerler gibi toplumsal normlar da insan düşüncesinin bir ürünü olarak gelenek, görenek kalıplarından meydana gelir. Bunlar aynı zamanda insanların ahlaksal tarafını da belirleyen kalıp davranışlardır. Değerler belirginleşince normlar

ortaya çıkar. Normlar, bireylerin toplum içindeki davranışlarını yönetir diyebiliriz. Toplumsal normlar toplum içinde yaptırım gücü taşıyan kurallar sistemidir ve insanın toplum içinde sosyalleşmesini sağlar. Toplumsal normlar her zaman topluma uygun olmayabilir. *“Norm, her zaman toplumdaki örf ve âdetlere göre şekillenmeyebilir. Öyle normlar yerleşebilir ki, bunlar örf ve âdetlerin dışında veya onlara ters de gelebilir.”* (Erkal, 1997: 30) Toplumsal normlar, toplumunda düzeni ve sürekliliği, toplumsal kontrolü sağlar. Bu normlara uymayanlar toplumca cezalandırılır, zorlayıcı bir yönü vardır. Toplumdan topluma veya zamanla değişebilir. Çoğunluğun sosyal normlara uyması sosyal bütünleşmeyi sağlarken, sosyal normlara uyulmaması halinde sosyal çözülmeye neden olur. Toplumsal normlar, örtülü olabildikleri gibi, açık bir şekilde bildirilmiş olabilir. Toplumun her ferdi toplumsal normlara uyma yönünde bir eğilim gösterirler. Belirsizliği gidermeye yönelik bu eğilim ödül-ceza mekanizmalarına bağlı bir normatif etkiden kaynaklanabilir.

Örf ve âdetler normatif nitelik taşımaktadır. Normatiflikten kastedilen şudur: Normatif nitelik taşıyan değerler, insan davranışlarını sınırlandırıp yönlendirebilir. Bir şeyi emretmeli, izin vermelidir. Bu değerlerin konusu insan davranışıdır. Bu kurallar insan tarafından konulmuş ve insanlar tarafından uyulur. Normlara uyulmaması durumunda, bu tür davranışlarla normlar arasında uyumsuzluk çıkmasına zemin hazırlar. *“Normların bozulması, normlar ve roller arasında bir çatışmaya yol açabilir. Bir birey, daha baskın olarak tercih ettiği, kendisinininkinden ayrı bir gruba ilgi duyduğu için marjinal olabilir.”* (Picca, 1995: 61) Bu durumda birey marjinal hale gelebilir. Bireyin bu tür davranışları toplum nezdinde sapkın davranış olarak görülür ve nitelendirilir. Bir norm, toplumun bazı bireyleri tarafından uyulmuyorsa o bireylerin bu tür davranışları “sapma” olarak adlandırılırken eğer toplumun geneli tarafından dikkate alınmıyorsa o zaman da o norm norm olmaktan çıkmaktadır. Toplumun geneli tarafından uyulmayan ve çok sayıda sapmanın olduğu bir norm ya norm haline gelmemiştir ya da norm olma özelliğini kaybetmiştir diyebiliriz.

1.3. TOPLUMSAL DÜZEN

Sosyolojinin temel konularından olan toplumsal düzen ile ilgili iki temel açıklama vardır. Bu açıklamalar; Emile Durkheim ve Karl Marx görüşleri altında toplanmaktadır. Durkheim'in açıklamaları, toplumda bütünlüğün sağlanmasında ortaklaşa paylaşılan norm ve değerlerin rolüne odaklanmaktadır. Sanayi öncesi toplumların dayanışması kolektif bilince yerleşmiş olan ortak inanç ve değerler üzerine kuruluydu. Sanayi toplumuna geçilmesiyle değerlerde farklılaşma meydana gelmektedir. Durkheim, organik dayanışmanın kolektif bilincin değişmiş bir biçimi olduğunu vurgulamakta ve değerlerin ve normların modern toplumlarda içselleştirmesi yoluyla toplumsal düzenin temelini oluşturacağı görüşündedir. Marx, toplumsal düzenin her zaman güç bela korunduğunu düşüncesindedir. Toplumsal çatışma her zaman güçlü kesimle zayıf kesim arasındaki mücadeleden ortaya çıkmaktadır. Marksistler, işçi sınıfının sistemle bütünleşmesi toplumdaki egemen görüş ile açıklayarak toplumsal düzen konusunda kültürel yorumları benimsemektedirler (Marshall, 2005: 742-743).

Fukuyama ise, toplumsal düzenin, gerek toplum bazında gerekse bir organizasyon bazında her zaman için hiyerarşik ve doğal kaynakların bir karışımından doğacağını belirtmektedir (Fukuyama, 1999: 297).

Toplum, sosyal hayatı ve bu hayatın kültürel değerlerini yaşatmak için kendine has çeşitli denetim mekanizmaları oluşturup bu mekanizmayı çalıştırmaktadır. Toplumsal düzenin sağlanması için de normlar ve bu normlara bağlı olarak ceza hukuku vardır. Ceza hukuk toplumsal düzenin korunması ve bu düzenin devam ettirilmesini sağlamaktadır. Sapma davranışlarının artması toplumsal düzeni bozulmasına neden olabilir diyebiliriz.

1.4. TOPLUMSAL KONTROL

Bireyler; yaşadıkları toplumda, huzurun, güvenin sağlanabilmesi ve mevcut toplumsal düzenin sürekliliğinin sağlanabilmesi için, bir takım kurallara uymak zorundadırlar. Toplumsal hayatta bireylerin tavırları, davranışları kurallar ve otoriteye göre organize edilmiştir. Bu organize davranışlar sosyal normlarla kontrol

altına alınarak ve toplumsal düzeni sağlamak için bu normlardan sapmaları önlemeye imkân verecek esas ve temellerin tamamına sosyal kontrol adı verilir (Dönmezer, 1984: 249-251).

Kriminoloji, “insanlar neden suç işler?” sorusuna cevap ararken, sosyal kontrol teorileri de “insan neden suç işlemez?” sorusunun cevabının aranması gerektiğini dile getirmektedir. Sosyal kontrol teorilerine göre, birey fırsat bulduğu anda ya da sosyal kontrolün zayıfladığı anda bireyin suç işleme olasılığı artmaktadır. Onun için asıl amacın, bireyi öz-kontrol kazandırmak ve etkin dış kontrol mekanizmaları kurmaktır (Dolu, 2010: 264).

Modern kapitalist toplumlarda; iktidar, insanları etkileme, yönlendirme ve kontrol etme yöntemini, harcama ve tüketim üzerinde yapmaktadır. Reklam ve teknolojik gelişim, bu anlamda sistemin işleyişine büyük katkı sağlamaktadır (Şentürk, 2008: 237-238).

Sosyal kontrol teorilerine göre birey kontrol altında tutulduğu zaman suçlu davranışın önleneceği savunulmaktadır. “İnsan neden suç işlemez?” sorusunun cevabı bulunabilirse insan davranışları kontrol altına alınıp bir düzene konulması ve insan davranışlarının sınırlanmasının şart olduğu savunulmaktadır (Shoemaker'den akt. Dolu, 2010: 263).

Sosyoloji Sözlüğü'nde toplumsal kontrol, “*Sosyolojik açıdan toplumsal denetim, bireyler ile grupların davranışlarını düzenleyen toplumsal süreçleri anlatmak için kullanılan bir kavramdır*” şeklinde izah edilmektedir (Marshall, 2005: 742). Toplumlar güvenliklerini ve varlıklarını sürdürebilmek için her zaman çeşitli önlemler almak zorunda kalmıştır. Bu önlemler, istenmeyen hareketlerin yapılmasını engelleme ve istenilen hareketlerin yapılmasını teşvik etme şeklinde olmuştur (Bauman'dan akt. Dolgun, 2008: 22-23). İstenmeyen hareketlerin engellenmesi, genellikle yasaklama, zorunluluk ve hukukî yaptırımlar yoluyla sağlanmaya çalışılırken; istenen hareketlerin teşvik edilmesi de, kitle iletişim araçları, medya, sivil toplum örgütlenmeleri gibi yollarla kamuoyunun yönlendirilmesi çabaları sonunda ortaya çıkmaktadır. Bu önleme ve teşvik yani toplumsal denetim güç ve iktidar ilişkileri bağlamında yapılmaktadır (Dolgun, 2008: 23).

1.5. SAPMA

Toplumda insan davranışlarını yönlendiren normlar vardır. Bireyin sosyalleşme süreci yaşamı boyunca devam eder. Birey, doğumla başlayan sosyalleşme süreci önce ailede daha sonra okulda ve arkadaş çevresinde devam eder. Çocuk ait olacağı toplumun kurallarını, üstleneceği rollerin gereğini, toplum tarafından onaylanan davranış biçimlerini bu süreçte öğrenir. Öğrenilen bu davranış biçimlerinin dışına çıkılması durumunda bu tür davranışlar sapma ya da sapkın davranış olarak adlandırılabilir. *“Sosyologlara göre, en iyi sapkınlık değerlendirmesi, bunun bir kişilik değerlendirmesi değil, tersine toplumsal ortamların ve toplumsal sistemlerin yansımasıdır.”* (Marshall, 2005:639)

Sapma;

“Toplumda kültürün belirlediği örf, âdet, gelenek, görenek ve hukuk kurallarına uymayan davranışlar sapmış olarak nitelendirilirler. Yalnız toplumun davranış kurallarına, normlarına uymamak ile hukuk kurallarına uymamak aynı derecede ve aynı biçimde toplumsal etki ile karşılanmaz. Yasalara uymayan davranışın yaptırımı yasalarda belirlenmişken, gelenek, görenek, örf ve âdetlere uymamanın sapma olarak nitelendirilmesi durumu görelidir.” (İçli, 2004: 1)

Toplumda sosyo-kültürel yapının belirlediği örf, âdet, gelenek, görenek ve hukuk kurallarına uymayan davranışlar sapmış davranışlar olarak nitelendirilirler (İçli, 2004: 4). Aynı zamanda sapmış davranışa gösterilen tepki de sosyal gruplara göre farklılaşır. Buna karşılık bazı sapma türleri (adam öldürme gibi) toplumun tüm üyelerinin tepkisini çekerken, sokağa tükürme gibi bir davranış sapma olarak herkesin tepkisini çekmez. Sosyal düzenin korunması ve devamlılığının sağlanması çeşitli sosyal kontrol mekanizmaları ile sağlanır. Toplum, sosyal kontrol ile şahısların ve grupların toplumsal normlara uymalarını ister toplum üyelerinin bu normlara uyması sonucunda, toplumun genel amaçlarının ve sosyal fonksiyonunun istenen sonuçları meydana gelir. Toplumsal uyum ve anlaşma artar. Aksi halde sistemden sapmalar meydana gelir. Toplumsal normlardan sapanlar, toplumun sistemlerinin fonksiyonunu aksatan, karşılıklı sosyal davranışları zedeleyen kişilerdir (Nirun, 1970: 406).

Sosyologlara göre, güvenlik kuvvetlerinin, sosyal hizmet görevlilerinin, ahlâkçıların normal görmedikleri her türlü davranışı “sapma” olarak

nitelendirilmektedir. Bu tür davranışlar; şiddet, ahlâksızlık, eşcinsellik, fuhuş, uyuşturucu kullanmak, aşırı alkol tüketimi vs. şeklinde sıralandırılmaktadır (Walker'den Akt. Sokullu-Akıncı, 1999: 38-39). Ama sapma davranışı yere, zamana ve kişiye göre sürekli değişmektedir. *“Neyin sapma olduğu neyin sapma olmadığı izafidir. Sapma davranış bir kültürden diğerine hatta aynı kültürün farklı dönemlerinde değişebilir. Normalliğin sosyal görünüşlerinin izafiliğinin, basit ama önemli bir istisnası vardır: Sapma düşüncededir.”* (Kormaz ve Kocadaş, 2006: 50) Sapma, değer ve normlar toplumun ihtiyaçlarına ne kadar çok cevap verebiliyorsa o kadar az olmaktadır.

Sapma olgusunun sosyalleşmeyle ilgili genel nedenlerini aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

“1- Kişinin isteklerinin yerine getirilmesi kendi gücünü üstüne çıkması, bu durumda kişiler sapma yolu ile sosyal baskıdan kendini kurtarması,

2- Sapmalara karşı yaptırımların zayıflığı,

3- Yaptırımların uygulamasındaki ciddiyetsizlik,

4- Sapkın bireylerin kendilerine sapma konusunda kendilerine kolaylıkla mazeret bulmaları,

5- Normların anlam ve içeriklerinin açık surette belirli olmaması,

6- Kişiler tarafından normların anlam ve içeriklerinin açık şekilde anlaşılabilmesi,

7- Sapmanın gizli olarak gerçekleşebilmesi hususunda kolaylıklar,

8- Kişilerin içerisinde buldukları alt kültürlerin sapmayı normal saymaları,

9- Sapıcı nitelikte gruba içtenlikle bağlılık,

10-Normlardan sapmış olan gruba bağlılığın kuvvetliliği” (Sümer, 2006: 75).

Sapma, bazı durumlarda hukuken suç sayılmaktayken bazı durumlarda sadece toplum nezdinde suç olarak görülmekte ve hukuki bir yaptırımı bulunmamaktadır. Meseleye sosyolojik açıdan baktığımızda suçların tamamına yakını sapma davranışı biçimde ele alınmaktadır. Yani bu tür davranışlar anormaldir. Toplumda düzenin sağlanması için uyulması gereken kurallar yine toplumun kendisi tarafından meydana getirilir ve bu kuralların uyulması için topluma baskı uygulanır. Bu baskı toplumun her sınıfına eşit oranda uygulanmamaktadır. Daha çok alt gelir grupları üzerinde ağırlığını hissettirdiğini söyleyebiliriz. Örneğin bir iş yerinde yönetici konumunda

bulunan bir kişinin işyerine geç gelmesiyle aynı iş yerinde daha alt konumda bir işçinin iş yerine geç gelmesi aynı tepkiyle karşılanmamaktadır. Yönetici konumundaki kişi hafif bir uyarı alabilirken işçi daha sert bir tepkiyle karşılaşabilir. Sapma davranışı, bazen toplumun değişim geçirmesiyle artabilmektedir. Böyle durumlarda toplum değerler ve normlarını yeniden şekillendirilmektedir.

2. SUÇ OLGUSU

Suç olgusu insanlığın başlangıcından günümüze kadar var olan sosyal problemlerdendir. Sosyolojinin toplumsal sorunlar üzerine eğilmesi ve bu alanda araştırmalar yapılmasından dolayı sosyolojinin ilgi alanına suç olgusu da girmektedir.

Hukuk normlarına aykırı hareketler suç kapsamına girmektedir. Bir eylemin hukuken suç olup olmadığını ceza hukuku belirler. Suç olduğuna göre suçlu da vardır. Suçlu ise ceza normlarına aykırı hareket eden suç fiilini gerçekleştirendir diyebiliriz. Suç ile sapmanın farkı burada ortaya çıkmaktadır. İkinin ortak özelliği normlara aykırı hareket edilmesi sonucunda ortaya çıkmasıdır. Farkı ise suç meydana geldiği zaman bunun karşılığında bir cezanın ön görülmüş olmasıdır. Bu yönüyle suç olgusu sapmaya göre nesnellik arz eder.

Bazı suç türleri de sapma gibi toplumdan topluma veya aynı toplumda zaman süreci içinde görelilik özelliği göstermekle birlikte bazı davranışlar (adam öldürme) hemen hemen bütün toplumlarda suç olarak tanımlanmıştır. Suçun göreliliği yanında, toplumdan topluma çeşitliliği ve işleniş frekansı da değişmektedir. Ayrıca bir davranışın suç olarak nitelendirilebilmesi için, bu davranışın yasa (ceza hukuku) belirtilen tanıma uygun bir yaptırıma bağlı olması gerekir (Urhal, 2009: 224).

Suç olgusu; sosyoloji, psikoloji, psikiyatri, hukuk, antropoloji, biyoloji vb. birçok disiplin tarafından ele alınıp incelenmektedir. Suç olgusunun incelenmesinde sosyoloji biliminin ayrı bir yere ve öneme sahip olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü suçun meydana gelebilmesi için sosyal bir ortamda hukuka aykırı bir davranışın meydana gelmesi gerekir. Sosyal ortam ve sosyal ortamın sorunları sosyolojiyi doğrudan ilgilendirmektedir. Bu nedenle suç konusunda yapılan çalışmalarda

sosyologlar daha etkin bir rol oynar diyebiliriz. ‘Suçun nedenlerini, doğasını ve yayılmasını çözümlleyen kuramlar içersinde en kapsamlı ve sistematik bakış açısını sunan teorilerin, sosyolojik nitelikli teoriler olduğu yönündeki saptaması’ suç ve suç olgusunun sosyologlar tarafından araştırılmasının önemine değinilmektedir (İçli’den Akt. Kızmaz, 2005: 154). Suç sosyal ve dinamik bir olgudur. Nerede en az iki insan varsa orada, birine göre normal olan diğerine göre olmayan ve suç olarak görülen bir davranış ortaya çıkar, bu normaldir. Suç, durağan bir olgu değildir. Bugün suç olarak görülen bir davranış gelecekte doğal ve gerekli olabilir (Bal, 2008: 203).

2.1. SUÇ VE SUÇLULUK

İnsanoğlunun varlığından beri karşılaştığı sosyal bir olgu olan suç, birçok bilim dalına konu edilmiş ve günümüzde önemli bir sosyal problem haline gelmiştir. Suç her toplumda varlığını sürdürmekte ve artık suçun olmadığı bir toplum düşünülemez. Onun için bilim çevrelerine, suçun toplumsal düzene olumsuz etkilerini azaltmak fikri hâkim olmuştur.

Suç olgusu, coğrafya, biyoloji, antropoloji, psikiyatri, din, hukuk ve sosyoloji disiplinleri tarafından inceleme konusu olarak ele alınmıştır. Her disiplinin suç ile ilgili tanımı ve bu konuya yaklaşımı farklıdır. Suçluluk; insanın gruplar halinde yaşamaya başlamasından bu yana, toplumlar tarihsel gelişim içerisinde ulaştıkları ekonomik ve politik seviyelere göre, suçlu davranışı ve suç nedenlerini farklı biçimlerde yorumlanmıştır.

Suçun ortaya çıkış nedenlerini açıklama çabaları ilk olarak on sekizinci yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır diyebiliriz. Yirminci yüzyılda ise sosyologların en çok üzerinde durdukları sorun alanlarından biri suçluluk olmuştur. Bu nedenle bugün suçun, sosyal-bireysel yönlerini anlayabilmek ve suçlu kişiyi geçmişe göre daha yeterli bir biçimde değerlendirmek mümkündür.

İnsanlığın geçmişine bakıldığında insanın sosyal bir varlık olduğunu görürüz. İnsanın birlikte yaşama ihtiyacı toplulukları ve toplu yerleşim yerlerini meydana getirmiştir. Toplu halde yaşayan insanlar arasında zaman zaman fikir ayrılıklarının olması, sorunların çıkması, toplumsal düzeni bozan bireylerin çıkmasından dolayı, toplum içinde düzeni sağlamak amacıyla bireyler arası ilişkileri düzenleyen bir takım

normlar ortaya çıkmıştır. Bu normlar gayri resmi ve resmi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Normlara aykırı hareket eden bireyler gayri resmi normlarla; dışlanma, damgalanma, baskı uygulama gibi yaptırımlara maruz bırakılırken hukuk kurallarıyla düzenlenen kurallara aykırı hareket olan suç olgusunda ise resmi normların yaptırımları uygulanmıştır. Bireyin toplum içinde yaşarken aynı toplumda yaşayan diğer bireylerin huzurunu bozmama, hak ve hürriyetlerini tehdit etmeme gibi sorumlulukları vardır. Bu sorumluluklara uyulmadığı takdirde normlar devreye girer ve bireye yaptırım uygulanır.

Resmî ve gayri resmî yaptırımlar geçmişten günümüze kadar farklı şekillerde uygulanmışlardır. Gelecekte de bu yaptırımların uygulanacağı aşikârdır. *“Dünyada suç işlemeyecek bir şahsın olabileceği düşünülemez. De Greef’e göre, suç insanî bir harekettir”* (Soyaslan, 1998: 12). Bazı davranışların yasak kabul edilmesi ve bunları işleyenlerin çeşitli müeyyidelere konu olmalarına, devlet teşkilatı şeklinde gelişmiş insan toplumlarının meydana çıkışından çok önce bile suç unsuruna rastlanmıştır. Tarihte toplumların tamamında, belirli fiiller yasaklanmış ve bunun karşılığı olarak ceza müeyyidesi var olmuştur. Suçlar toplumların sosyal, ekonomik ve manevi şartlarına göre şekillenmiştir (Dönmezer, 1994: 55).

Suç kavramı (Latince crimen), tek tek suçlu hareket ve ihmali davranışları belirtir; suçluluktan ise, belirli bir zamanda ve belirli bir yerdeki tüm suçların bütünü anlaşılır. Ceza hukukuna uygun tanıma göre suç, ceza kanunu vasıtasıyla yasaklanan davranıştır (Demirbaş, 2005: 41).

Suç kavramı sosyoloji sözlüğünde şöyle tanımlanmaktadır; *“Kişisel alanı aşır kamusal alana giren ve yasak olan kural ya da yasaları çiğneyen, buna bağlı olarak meşru cezaların ya da yaptırımların uygulandığı ve kamusal bir otoritenin müdahalesini gerektiren fiiller suç sayılmaktadır”* (Marshall, 2005: 702).

Konuya psikolojik açıdan yaklaşan Ekrem’e göre ise suç, kökenleri insan ruhunun derinliklerinden alan bir olayın “eylem” halinde dış dünyaya yansıtılmasıdır (Ekrem, 1955:1). Soruna hukuksal açıdan yaklaşan Önder, suçu; tipe uygun, hukuka aykırı, kusurlu hareket olarak tanımlamaktadır (Önder, 1992: 4). Bu tanım suçu, diğer haksız fiillerden ayırmada ölçüt olarak kullanılan suç unsurlarını (hareket, tipiklik, hukuka aykırılık ve kusurluluk) dikkate aldığı için teknik bir tanımdır.

Durkheim'e göre, *müşterek vicdanı rahatsız eden her hareket suç sayılır*. Bu tarifi içerdiği de net değildir. Çünkü hangi hareketlerin müşterek vicdanı rahatsız ettiği, müşterek vicdanın içeriği kolaylıkla belirlenememektedir. Durkheim'in bir başka tanımına göre suç, kamu sağlığının bir faktörüdür. Suç insan ve daha ziyade çocuk için doğaldır. Suçun işlenmesi normaldir. Çünkü birey, özellikle iki eski dürtüye bağlıdır. Bunlardan biri tamahkâr olma (mal kazanma), diğeri de cinsiyettir. Kanunlar bu iki dürtüyü ortadan kaldıramamıştır. (Soyaslan, 1998: 12). Foucault'a göre suç, günah ve hata ile yakınlığı olan bir şey değildir; topluma haksızlık yapılan bir şeydir; toplumsal bir zarardır, karışıklıktır, tüm toplum için bir sorundur (Foucault, 2005: 219).

Her toplumda düzeni sağlamak, korumak ve sürdürmek için gerekli normlar vardır. Bu normlar, toplu yaşamın ürünü ve onun temelidirler. İnsan kendine kural koyan ve ölçütler yaratan tek canlıdır. Başka bir deyişle insanoğlu koyduğu kurallarla kendi kendini sınırlamaktadır. İnsanın; meydana getirmiş olduğu bu değerler, simgeler, gelenek, görenek, hukuk, ahlak, din vb. normlar kültürü oluşturur. Bu kurallar nesilden nesile aktarılır. Fakat kuralların, yasakların olduğu her yerde kuralı bozma, yasağı çiğneme, doğru olandan sapma eğilimi de vardır. Bu durum, birey-toplum-doğa çatışmasının bir sonucudur. Birey kendi arzularını, isteklerini, güdülerini doyuma ulaştırmaya çalışırken kimi zaman toplum kuralları ile çatışmaktadır (Yavuzer, 1996: 21). Bu durum çoğu kere suç olgusunu da ortaya çıkarır. Bireylerin bütün yanlışları her zaman suç değildir (İçli, 2004: 4).

Durkheim, suçun normal bir toplumbilimsel olay olduğunu ve kolektif şuurun açık ve enerji belirten durumları ihlal eden fiillerden meydana geldiğini belirtmektedir. Suç normal, zorunlu ve yararlıdır. Normalliği, her toplumda suçun zaten işleniyor olmasına; zorunluluğu, suça sebep veren duyguların bütün ferdi vicdanlarda var oluşuna; yararlı oluşu da, toplumu durgunluktan kurtarmasına bağlamaktadır. Örneğin siyasî suç toplumsal gelişme için yararlıdır. Suçun toplum için yararlı olduğu fikri sadece Durkheim'e ait olmayıp benzer düşünceleri diğer yazarlarda da görmek mümkündür (Dönmezer, 1994: 50). Lomroso'ya göre suç doğum, ölüm gibi tabii bir olaydır; hatta bitkiler ve hayvanlar âleminde de vardır. Bir fiil belirli bir memleketin ve zamanın adet, gelenek ve düşünceleriyle ihtilaf halinde bulunduğu suç niteliğini alır. Suç genel nedensellik kanunu içinde tabii bir

olaydır. Suç önemli bir kısmı itibariyle canlı şartlarının ürünüdür (Dönmezer, 1994: 4). Suçun en genel tanımını yapan ‘‘Jhering'e göre suç, toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırdır’’ (Dönmezer, 1994: 46). İçli ise toplumda bir dönemde var olan değerler sistemi çerçevesinde geliştirilen normlara dayalı hukuk düzenine uygun olmayan, hukuk düzeninden sapan hareketler şeklinde tanımlamaktadır. Suç faaliyeti doğuştan olan veya sonradan kazanılan özellikleri ile değil, içinde cereyan ettiği sosyal durumla tanımlanır. (İçli, 2004: 4-5).

Hukukçular açısından suç, yasanın suç saydığı ve bir yaptırım gerektiren eylemdir. Kriminologlar suçu çok sayıda nedenin etkisi ve insan iradesinin bir sonucu olarak görmektedirler. Sosyologlar suçu toplumsal nedenlere bağlı olarak normlarda sapan davranış olarak ele almaktadırlar. Durkheim, suça, kolektif bilincin kuvvetli ve belirmiş tutumlarını ihlal eden fiiller olarak yaklaşması önemli bir hareket noktasını oluşturur (Bal, 2008: 203).

Yukarıdaki tanımlara baktığımızda suçun birçok tanımı yapılmaktadır. Bu tanımların ortak yönleri ise suçun, geçmişten günümüze kadar evrensel bir olgu olduğu anlaşılmaktadır. İnsanın sosyal bir varlık olmasından dolayı, bireyin bireyle veya toplumla çatışması nedeniyle, bu olgu tüm toplumlarda ve tüm zamanlarda var olan olgudur diyebiliriz. Suçun toplumsal yönünün ve sonuçlarının bulunmasından dolayı da sosyolojiktir. Her dönemde hukuk normları ve yaptırımları değişmiş olsa da suç günümüze kadar gelmiştir.

Suçluluğun azaltılması ya da önlenmesi için bilim adamları bir takım sorulara cevap aramaktadırlar. İnsanlar neden suç işler? Kimler suçludur? Suçun kapsamı nedir? Bireyi suç davranışına iten faktörler nelerdir? Bu gibi sorulara felsefe, tarih, arkeoloji, sosyoloji, psikoloji, kriminoloji olmak üzere birçok bilim dalı yanıt aramıştır. Bu çerçevede suç davranışı konusunda birçok teori geliştirilmiş ve geliştirilmektedir (Burkay, 2008: 3).

2.2. SUÇ SOSYOLOJİSİ

Suç sosyolojisi ile ilgili görüşler, Ferri ve Garofalo tarafından ortaya atılmıştır. Bu hukukçular sosyal yapının da suçluluk üzerinde etkili olduğunu iddia etmişlerdir. Ferri ve Garofalo'ya göre suçluluk hayatın değişmeyen şartları içinde

hep aynı düzeyde ve devamlılıktadır. Belli şartlar belli suçları doğurmaktadır. Onun için suç davranışı kaçınılmaz olarak meydana gelir. O halde toplumu suçludan koruyacak önlemler almak gerekmektedir. Bu önlemler ceza tedbirleri olmayıp, suçlunun bünyesi ve toplumsal savunmanın gerektirdiği güvenlik önlemleridir. Mesela cinsellikle ilgili suçlar karanlık sokaklarda yapılıyorsa bu sokakların aydınlatılması yoluyla suçlulukla mücadele edilebilir (Soyaslan, 1998: 17).

Sosyoloji, toplumun tamamını veya bir kısmının yapısal, fonksiyonel ve gelişim noktalarını ortaya koyup araştırmayı deneyen bir bilimdir. Suç sosyolojisi, sosyolojinin bir bölümünü oluşturmaktadır. Suçluluğu, toplumun şartlı nedenleri ile yığın görünüşü olarak sosyal yaşamda suçluluğu ele almaktadır. Suç sosyolojisi, istatistiğin kitle gözlemi metodunu kullanır. Sosyolojinin bu bölümü fazla gelişme göstermemiştir (Schwind'den akt. Demirbaş, 2005: 45).

Suç sosyolojisi, suç meselesine yaklaşırken çok yönlü düşünerek suçun birden fazla nedeni olabileceğini ve bu nedenleri ortadan kaldırarak suçluluğu azaltmayı hedeflemektedir diyebiliriz. Ama şu var ki suç sosyolojisi gereken ilgiyi görememiştir. Günümüzde mahkemelerde sosyologlar her zaman görev almamaktadırlar.

Durkheim, suçu belli sınırlar içinde tutulmaması gereken bir olumsuz davranış olarak görülmesi gerektiğini belirtmektedir. Durkheim'e göre, sapmanın bazen faydalı olabileceğini ve sapan davranışlar belirli olağan düzeyin altına düşerse bu sosyal bir düzensizlikle izaha edilebileceği görüşündedir (Sümer, 2006: 94).

Suç sosyolojik açıdan değerlendiren görüşlere baktığımızda, suç çok olağan bir olgudur. Hatta suç davranışı hiç olmazsa o zaman bir şeylerin ters gittiğinin işaretidir. Toplumda sapan davranışlar her zaman olmuş ve olmaya da devam ediyor. Önemli olan husus bu tür davranışların belli bir seviyede tekrarlanmasıdır. Ayrıca suça karşı mücadelede belli bir suç ortadan kaldırmak istenirse o suçun oluşmasına ortam hazırlayan etkenlerin ortadan kaldırılmasıyla bu mümkün olabilir.

3. SUÇ TEORİLERİ

Suçlu davranışı açıklamak için üretilen görüşlerin geçmişi binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. 19. yüzyılda suç bilimsel metotlar kullanılarak incelenmeye başlanmış ve suç olgusunun bireyselleşmesi büyük ölçüde bu dönemde tamamlanmıştır (İçli, 2003: 504).

Her teori, suç ve suçluluk sorununa farklı açılardan yaklaşır farklı ilgi odakları belirlemektedir. Bunun için her teori suç olgusunu ve suçluluğu en iyi bir biçimde tanımlamaya çabalamaktadır. Onun için suç teorileri, sosyolojik teoriler hariç, “birey niçin suç işlemektedir” sorusuna odaklanıp sorunlara çare aramaktadırlar.

Suç davranışını açıklamaya yönelik geliştirilen teoriler bireysel, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik teoriler olmak üzere dört ana başlık altında değerlendirilmektedir. İlk teorileri ele aldığımızda genellikle suç davranışını fiziksel ve genetik anormallikler, akıl hastalığı gibi tek bir faktörle açıklamaya çalışırken, yeni geliştirilen teorilerde ise birden çok değişkenle suç davranışının açıklandığı görülmektedir (Burkay, 2008: 3).

Suç ve suçluluğun kaynağına yönelik yapılan çalışmalar, bu teorilerin genel olarak suç ve suçluluğun kaynağı olarak bireysel faktörleri gören teoriler ile sosyolojik ve çevresel faktörleri gören teoriler olmak üzere iki hat üzerinde yoğunlaştıklarını görmekteyiz (Nagin ve Paternoster'den akt. Dolu, 2010: 34).

Bazı suç teorileri toplumdaki suç davranışının sosyal belirleyiciler etrafında oluşma formları üzerinde odaklaşırken, bireylerin suçlu olma süreçlerini görmezlikten geldikleri dikkat çekmektedir. Bazı teoriler de, suç olgusunun oluşumunda sosyal öğelerin önemini vurgularken, suçun psikolojik ve biyolojik uzantılarını görmezlikten gelirler veya bu alanları çalışma alanı dışında tutarlar. Aynı şekilde bazı kuramcılar da, bireysel suçluluğu çalışma konusu olarak belirlerken, sosyal görünümelerini ihmal edebilmektedirler. Kısacası, çok sayıdaki suç teorilerini birbirleriyle rekabet içinde görmek veya bu teorilere böyle bir konum yüklemek doğru bir tutum olmayacaktır. Çünkü her teori, ilgi odağını suç ve suçlu sorunsalının değişik yönleri üzerinde odaklaştırmaktadır. Bu yüzden suç olgusunu farklı disiplinlerin bakış açıları ile ele almamız gerekir.

3.1. BİREYSEL TEORİLER

Suçun nedenleri ve suçu önlemeye yönelik ilk çareler Socrates, Sophocles ve Platon'nun eserlerinde görülmüştür. Suç davranışını açıklamaya yönelik geliştirilen ilk teoriler arasında bulunan bireysel teoriler; klasik ekol, yeni (neo) klasik ekol, pozitif ekol, kartografik (coğrafi) ekol olmak üzere dört alt başlık altında incelenmektedir.

Konuyu bilimsel açıdan açıklayan ilk teoriler genelde suçu tek nedenle örneğin, atipik vücut yapısı, genetik anormallikler, akıl hastalığı, fiziksel anormallikler ve yoksulluk gibi etkenlerle açıklamaya çalışırlar (İçli, 2003: 35). Bireyi temel alan birçok kuramın konuyu farklı açılardan incelediği görülmektedir. Her kişilik yapısının kendine özgü davranış türlerine sahip olması nedeniyle, bu grupta yer alan teorilerin temel görevi, kişilik tiplerini belirlemek ve sınıflandırma yoluna gitmektir. Özetle, bu türlü teoriler bireysel özellikleri araştırma konusu olurken kişiyi çevreleyen ortamdaki değişkenler dikkate alınmamıştır (Yavuzer, 1996: 250).

3.1.1. Klasik Okul

Farklı bir deyişle faydacı (utulitarian) ekol 18. yüzyılın ortalarında suç davranışına ilk defa bilimsel bir yaklaşım sergilemiştir. Klasik ekol temel olarak bireylerin kendi faaliyetlerinin sonuçlarını tarttıktan sonra suç işledikleri varsayımına dayanmaktadır. Cesare Beccaria ve Jeremy Bentham bu ekolün önde gelen temsilcilerindedir (İçli, 2004: 43-44). Fransız ihtilaline kadar Avrupa'da gerçek bir ceza adaleti bulunmamakta ve bu dönemde suçlar kiliseye karşı, krallığa karşı olarak sınıflandırılmaktaydı. Bu suçların bir kısmı belirlenmiş bir kısmı ise belirlenmemiş durumdaydı. Avrupa'nın 18. yy.da modernleşmesi, endüstrileşmesi ve kentleşmesine rağmen ortaçağda görülen ceza uygulamaları geçerliydi (İçli, 1993: 44). Zamanla birçok düşünür tarafından ceza sistemine karşı tepkiler ortaya kondu ve rasyonel bakış açıları geliştirildi. Cesare Beccaria bu düşünürlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Cesare Beccaria 1764 yılında yayınladığı "Suçlar ve Cezalar Üzerine" adlı eseri ile suç ve ceza konusunda günümüzde yaygın olan görüşlerin temelini

atmıştır. Beccaria'ya göre suçlara ilgili cezalar sadece yasalar tarafından belirlenir. Toplumsal sözleşme ile birleşmiş toplumu temsil eden yasa koyucu otoritenin kaynağı olarak görülmektedir. Bu anlamda hiçbir yargıç yasaların dışına çıkarak bir cezayı değiştiremez (Beccaria, 2004: 31). Beccaria'nın fikirleri önemini günümüzde de korumaktadır. Klasik ekol, ceza hukuku için önemli bir yeniliğin başlangıcı olarak görülmektedir.

3.1.2. Neo-Klasikler

Klasik Ekolun, 1970-1980 arası dönemde caydırıcılık teorisi başta olmak üzere yeniden canlandığı görülmektedir. Neo Klasik'lerin, Klasik Ekolden farklı tarafı kişinin, suçu işlerken ideal özgür iradeye ve rasyonel tercihe sahip olmadığıdır. Bu fikir (yaş küçüklüğü, haksız tahrik) hukuk sistemimizde de var olup cezanın indirim nedenlerinden sayılmaktadır. Yaş küçüklüğü, haksız tahrik unsurları, kişinin ideal anlamda özgür tercih yapamaması düşüncesi paralelinde başta Amerika ve Avrupa olmak üzere çocuk suçlarıyla ilgilenecek ayrı bir ceza adalet mekanizması kurulması ve kanunlarda ceza indirimi öngörülmesi yönünde çalışmalar yapıldı (Shoemaker'den akt. Dolu, 2010: 93).

Klasik ekol düşünürleri tarafından ortaya konan cezanın suça uygun olması gerektiği görüşü Neo-klasikler tarafından eleştirilmiştir. Özellikle suçlunun neden bu davranışta bulunduğu, suçlunun davranışını çevreleyen özel nedenleri ve suç işlemeye karşı baskı duygusu sorgulanmamıştır. Neo-klasik ekol sosyoloji ve psikoloji bilimlerinin etkisi altında şekillenmiş; odak noktası suç davranışından çok suçlu birey olmuştur. (İçli, 2004: 46). Suçlu bireyin sosyal ve psikolojik durumu ön plana çıkartılarak cezanın suça değil suçluya göre olması gerektiği vurgulanmıştır. Günümüzde ise bu ekol bilimsel bir ekol olmamakla birlikte suç nedenleriyle ilgilenmeye başlamıştır (Reid'den Akt. İçli, 2004: 47).

3.1.3. Pozitivist Ekol

19. yüzyıl sonlarına doğru suç davranışı bilimsel açıdan ele alınmaya başlanmıştır. Cesera Lombroso, Enrico Ferri ve Garofalo gibi düşünürler suçun

bilimsel olarak incelenmesinde etkili olmuştur. Pozitif ekol; suçun nedenlerini pozitivist bir yaklaşımla araştırmışlardır. Bu ekol klasik ve neo klasik ekolun aksine suçlu davranışın bireylerin kontrolleri dışındaki güçler tarafından belirlendiğini ve bu güçleri; ölçmenin, test etmenin mümkün olduğunu savunurlar (İçli, 2004: 47-48).

Lombroso, mahkûmların kişilikleri üzerinde birçok araştırma yapmış ve huy, hareketleri, düşünce yapıları, yaşayış biçimleri, geçmişleri hakkında bilgi toplamıştır. Hatta cezaevlerinde ölen mahkûmların cesetleri üzerinde araştırma yapmıştır. Bu çalışmalar sonucunda suç organizma şartları ürünü olup bazı insanlar suçlu doğar fikrine ulaşmıştır (Dönmezer,1994: 85).

Lombroso, suçlunun kişiliğinde insan neslinin özel bir tipinin izleri olduğu; Ona göre, suçluların öyle doğduklarını ve bu özel tipin izleri suçluların kafatası biçimleri ile bedensel anormalliklerinde bulunabileceği fikrinde idi. Lombroso, daha sonra tüm suçluların bu gruba girmediğini kabul etmiş ve daha sonra suç nedenlerinin içine çevresel koşulları da fikirlerine dâhil ederek bu konudaki fikrini daha da genişletmiştir (Yücel, 2004: 37). Garofalo ve Ferri suçun kalımsal olarak kuşaktan kuşağa geçtiği fikrini savunmuşlardır. Pozitivist ekolün önde gelen bir diğer ismi Ferri'ye göre suç, suçlunun içinde bulunduğu toplum tarafından üretilir ve birey suç işlemeyi seçmez suç işlemeye itilirler. (İçli, 2004: 50-51). Pozitivistler bilimsel araştırmaya önem vermeleri bakımından klasik ekolden ayrılırlar. Ceza onlar için suça değil suçluya uygun olmalıdır ve suçun önlenmesi konusunda savunma tekniklerinin geliştirilmesinin gerektiğini savunmuşlardır. Çalışmalarında kullandıkları örneklemeler genellikle kurumlardaki kişiler olmuş, kontrol grubu ve takip çalışmaları yapmadıkları için eleştiri almışlardır (İçli, 2004: 52).

Pozitif ekolün kriminoloji alanına katkılarını şöyle özetleyebiliriz; Pozitivistler deneysel araştırmaya önem verirler. Onlara göre ceza, suça değil suçluya uygun olmalıdır ilkesi doğrultusunda, suç olayında ilk kez suçlu kişinin bilimsel olarak incelenmesini gündeme getirmişlerdir. Buna ek olarak, suçun önlenmesi için bazı önlemlerin alınması gerektiğini de savunmuşlardır. Son olarak şunu da ifade edebiliriz, pozitif ekolün etkisi altında bazı mevzuat, suç faillerini belirli “tip”lere ayırmış ve her tip hakkında değişen müeyyideler kabul etmiştir. Bu suretle, kriminolojik anlamda bir suçlu tipi, hukuki sonuçlar ortaya koyan bir hukuki kavram ve müessese olarak mevzuata girmiştir (Dönmezer-Erman, 1997: 421).

3.1.4. Coğrafi Ekol

Coğrafi ekolün temsilcileri; Montesquieu, Adolph Quetelet, Guerry'dir. Coğrafi durumun ve iklim özelliklerinin suçluluk konusunda etkileri olduğu ve istatistik araştırmaların kullanılmaya başlanması açısından dikkat çekmektedir. İklim, ısı, rüzgâr gibi doğal olayların organizmaya olan etkileri üzerinde araştırmalar yapılmış ve bu faktörlerin suçluluğu açıklayan konular olarak ele alınması gereği ileri sürülmüştür. Daha sonra iklimin, suçluluk üzerinde kesin bir etkisinin olmadığı ve iklimin sadece suçluluğun oluşmasına imkân veren bir neden sayılmıştır. Montesquieu ekvatora yaklaştıkça suçlulukta, kutuplara yaklaştıkça ise alkollü içkilerin tüketiminde bir artış olduğunu ileri sürmüştür. Quetelet ise kişilere karşı işlenen suçların güneyde ve sıcak mevsimlerde artış gösterdiğini buna karşılık olarak kuzeyde ve soğuk mevsimlerde mülkiyete karşı işlenen suçların yüksek sayılar gösterdiğini açıklamıştır. Bunu ise kanun şekline dönüştürmüş "Suçluluk Hakkındaki Isı Kanunu" olarak adlandırmıştır (Dönmezer, 1994: 159-160).

Isı ile suçlar arasındaki ilişki üzerine Ferri de çalışmalar yapmış ve şu sonuca varmıştır: Yüksek ısı fizyolojik enerjinin az kullanılmasını gerektirir ve böylece serbest kalan enerji zorlama ve şiddet belirten suçların işlenmesine neden olur. Yine Hurwitz de güneş ışınlarının etkileri üzerinde durmuş; cebir, şiddet suçları ve özellikle cinsel suçlar, intiharlar üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir (Dönmezer, 1994:161). Quetelet, bireyden çok grup davranışları üzerine odaklanmış ve belli bir grubun davranış kalıpları takip edilerek ve bütünüyle inceleyerek belli bir istatistiği çıkarılabilirse bazı davranışların düzenli ve anlaşılabilir olacağını keşfetmiştir. Quetelet'ye göre, bu tür araştırmaların amacı suça ilişkin faktörleri ve bunların etki derecelerini araştırmak olmalıdır (Adler'den akt. İçli, 2004: 54-55).

Coğrafi ekolün esas uğraş konuları; iklimle, işlenen suçun ve verilen cezanın ilişkisi olmuştur. Toprağın verimlilik oranına, yağın yağmur miktarlarına, yaşanan sıcaklık ve soğukluklara, doğal kaynakların çeşitliliği ve çokluğuna vb. coğrafi nedenlerle suçu açıklamayı denemişlerdir. Bu düşünürler, coğrafi faktörlerin insan davranışları üzerinde çok önemli etkiler yaptığını ileri sürmektedir (Gürkan, 1994: 119).

3.2. BİYOLOJİK TEORİLER

Suçla ilgili ilk teoriler suçu biyolojik açıdan inceleyen ve açıklamaya çalışan teorilerdir. Deterministik yaklaşımın ilk örneklerinden ve temel taşlarından biri olan biyolojik teoriler suçun kaynağını birey ve bireysel farklılıkta görmektedirler. Biyolojik teoriler suç davranışını açıklamada biyolojik nedenleri temel almışlardır. Beden yapılarındaki farklılıkları (dış görünüşe bağlı teoriler) temel alan yaklaşımlar ve genetik yaklaşımlar (çağdaş biyolojik yaklaşımlar) olmak üzere iki farklı şekilde sınıflanmaktadır.

3.2.1. Beden Yapılarındaki Farklılıklara Göre (Dış Görünüşe Bağlı) Teoriler

Beden yapısındaki farklılıkları temel alan çalışmaların başlangıcı 1500'lü yıllarda başlar. Bu yaklaşım ilk pozitivistlerden olan Lombroso, Garafalo ve Ferri tarafından da benimsenerek suçlu bireyi fiziksel özelliklerine göre tanımlanmıştır. Adı geçen teorisyenler kalıtımsal kökenli olan geniş elmacıkkemikleri, yassı burun ve kalın kaslar gibi fiziksel anormallikleri suça eğilimli olmanın birer işareti olarak görmüşlerdir (McLaughlin, Eugene'den akt. Burkay, 2008: 7).

Birçok araştırmacı suçlu davranışının nedeni konusunda, bireylerin beden yapıları üzerinde yaptıkları incelemeler sonucunda genel geçer yargılara varmıştır. Bu konuda Lombroso, tezini "*doğuştan suçluluk öğretisi*" şeklinde sloganlaştırılmıştır. O'na göre, suçlular zararsızlaştırılmıydı. Lombroso'nun cezaevlerinde yaptığı araştırmalar, kafatası ölçümleri ve deneyler sonucunda ortaya koyduğu iddialar arasında şunlar yer almaktadır; hırsızlar genel olarak çok hareketli yüz yapısına ve ellere, huzursuz ve genelde şaşkınlıklara, birbiri ile birleşmiş kaşlara, eğri burunlara sahiptir. Cinsel suç işleyenlerin daima parlayan gözleri, ince bir yüz ve iri dudakları vardır. Tipik katillerin ise; sabit, buz gibi, dik bakışları ara sıra kanlanan gözleri, büyük burunları, kulaklarının uzun, dudaklarının ise ince ve köpek dişleri iridir. Lombroso'nun tezinin gözden kaçırıldığı eksik yanı suçun sosyal bağlantılarının önemini ihmal etmesidir (Demirbaş, 2005: 60). Farklı isimlerle ortaya çıkan morfolojik çalışmaların tamamı insan vücudunun belli uzuvlarına bakarak

insan davranışlarını, karakterini ve bazı suçlu davranışları tahmin etmeye çalışmışlardır. Bu tür çalışmalar bu alanın ilk örneklerindedir (Dolu, 2010: 149-150). Hoton, suçu çevrenin düşük kalitedeki insan organizması üzerindeki etkisinin bir sonucu gördüğü için suçun tamamen yok edilebilmesi için zihinsel, bedensel, ahlaki yönden topluma uyum sağlayamayan bireylerin sosyal hayattan tamamen koparılıp tecrit edilmesiyle mümkün olacağını savunmuştur (Hoton'dan akt. Dolu, 2010: 160). Sutherland, Hoton'un çalışmalarını eleştirmiştir.

Kriminolojide resmî istatistiklere girmeyen suçlar resmî istatistiklere giren suçlardan daha fazla olduğu yaygın kanaattir. Onun için Hoton'un 4000 mahkûm içinden 313 kişilik kontrol grubuyla yaptığı tespit, Sutherland'a göre, kontrol grubunun sayıca az olması ve temsil kabiliyetinin olmadığını belirterek elde edilen sonuçlar gerçeği yansıtmıyordu. Sutherland, ayrıca insanların fiziksel geri kalmışlığı bazen doğum sonrası yetersiz beslenme, beslenme alışkanlıkları ve sosyalleşme süreci ile birçok özellik kazanıldığı için bu şartları göz ardı ederek çıkarımlar yapmanın yanlış olacağını vurguluyor. (Sutherland'dan akt. Dolu, 2010: 161). Lombroso'nun teorik önermeleri, iki İngiliz bilim adamı tarafından 3000 mahkûm ve Kraliyet ordusuna mensup kontrol grubu üzerinde deneyler yapılmış ve çıkan sonuç aynı olmuştur. Gruplar arasında belirgin bir fark çıkmamıştır (Schmallegger'den akt. Dolu, 2010: 162).

Beden yapısıyla bireyin davranışı arasındaki ilişkiyi sistematik olarak araştıran William H. Sheldon, "Davranış, yapının bir fonksiyonudur" savını ortaya atmıştır. Bu savına dayanarak, bireyin gelecekteki davranışının önceden kestirmenin mümkün olduğunu söylemektedir. Sheldon, insanların beden yapıları bakımından üç gruba ayrıldığını ve bu üç beden tipine özgü karakterlerin varlığını iddia etmiştir. Bu beden yapıları şunlardır (Yavuzer, 1996: 255-256).

1. Endomorphy: Bunlar, bedenlerinin farklı tarafları yuvarlak olan, kısa, küçük kemikli, yumuşak tenli kimselerdir.

2. Mesomorphy: Kemikli, adaleli, geniş göğüslü kimselerdir.

3. Ectomorphy: Hassas, nazik, ince uzun, düşük omuzlu, küçük yüzlü kimselerdir. Sheldon'ın üç vücut tipine, Eleanor Glueck bir dördüncüsünü eklemiştir. "Dengeli" tip olarak ifade edilen bu vücut yapısını analiz etmek için çok faktörlü yaklaşım kullanan Glueck, çocuk suçluluğu alanında da önemli çalışmalar yapmıştır.

Fiziki görünüşün suçluluğu açıklamak için kullanılan faktörden biri olduğunu belirten Glueck'er, bu faktörün en önemli değil fakat ilgi odağı olan bir faktör olduğunu belirtmiştir. Kısaca, suçun nedenini açıklamak için çok nedenli bir yaklaşım sergilenmiştir (İçli, 2003: 56).

3.2.2. Genetik (Çağdaş Biyolojik) Yaklaşımlar

Genetik teoriler genel anlamda, kromozomlarda bulunan genler vasıtasıyla anne-babanın özelliklerinin ve bazı hastalıkların çocuklara geçtiği gibi biyopsikolojik veya genetik yapıya dayanan, suç davranışının nedeninin de genetik özelliklerden kaynaklandığını ileri sürmektedir (Stefani-Levasseur'dan akt. Soyaslan, 1998: 61).

Çağdaş biyolojik yaklaşım ile ilgili çalışmalara baktığımızda, araştırmacıların çalışmalarını aileler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Araştırma konusu olarak ele alınan ailelerin suç görünümlerinin ortaya konduğu ve biyolojik anlamda açıklandığı görülmektedir. Genetik teorilerin suç davranışını açıklama girişimlerinde ayrıca tek ve çift yumurta ikizleri üzerinde yapılan araştırmalar dikkat çekmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar; karakter, davranış konularında kalıtım ve ortamın etkilerini izah etme çabasıdır. Günümüzde, bu alanda yapılan çalışmalarda suç geninin varlığını kabul edilmiştir. Ellis ve Walsh, insanları suç işlemeye müsait hale getiren ve insanda bazı genetik özelliklerin bulunduğunu iddia etmektedirler. Ayrıca bu genetik özelliklerin nesilden nesile aktarıldığı iddia edilmektedir (Ellis ve Walsh'dan akt. Dolu, 2010: 163).

Davranışlar üzerinde etkili olan yüzün üzerinde genin olduğu tespit edilmiş ama tek başına suça neden olan gen tespit edilememiştir. XYY kromozom teorisinin geçerli olmadığı da tespit edilmiştir.

Suçun nedenlerini bireysel nedenlerde arayan teoriler; suçu önleme, suçla mücadele yöntemi olarak teşhis ve tedavi mantığı etrafında şekillenip suçluyu hasta ve yardıma muhtaç bir kimse olarak görmektedir (Eistadter ve Henry'den akt. Dolu, 2010: 169-170).

4.3. PSİKOLOJİK TEORİLER

Psikoloji bilimi kriminolojiye pek çok katkı sağlamıştır. 20. yüzyılın başlarından itibaren suçun nedenlerini bulmaya çalışanlar, bedenden ruha doğru yönelmeye başladılar. Bu dönemde zekâ ve suç arasında bağlantı kurulmaya çalışıldı. Zekâ düşüklüğünün insanın suç eylemini gerçekleştirmesinde etkili olduğu ileri sürüldü. Bazı akıl hastalıklarının suçlu davranışında etkili olduğu iddia edilmiştir. Psikiyatri ve psikoloji organik akıl hastalıklarının bireyin suç davranışı üzerinde durmaktadır. Örneğin frengi, sara, menenjit gibi enfeksiyon veya bozukluklar insan davranışlarında önemli etkiler yapabilmektedir (Sokullu-Akıncı, 1999: 166-167).

Psikologlar, psikiyatrisiler ve ruh sağlığı ile ilgili diğer meslek sahipleri kriminolojik teorinin formüle edilmesi konusunda önemli katkı sağlamışlardır. Psikologlar tüm insan davranışlarını bazı zihinsel süreçlerin bir fonksiyonu olarak gördükleri için birçok kriminal davranışın bazı kişilik bozukluklarıyla ilişkili olduğunu kabul ederler. Psikologlara göre kriminologlar suçluluğu bireyi motive eden ve bireyin suç işlemesine yol açan psikolojik süreçleri belirlemeden açıklama getiremezler (İçli, 2004: 56). Psikologlar suç davranışını ele alırken bireyin bazı temel davranışlarına odaklanmaktadır. İçli'ye göre psikologlar suçu incelerken suçun bireysel görünümleri konusunda aynı fikirde değillerdir. "İnsanlar neden saldırgan ve şiddete yönelik davranışlarda bulunurlar? Suçlu kişilik diye bir şey var mıdır? Çocukluk deneyimleri yetişkin suçluluğunu etkiler mi?" bu soruların cevapları karşısında psikologlar fikir birliğinde değildir. Bazı psikologlar anti sosyal davranışa psikoanalitik perspektiften bakarlar ve odak noktaları: İlk çocukluk deneyimlerinin kişilik üzerindeki yaptığı etkidir. Davranışçılar, sosyal öğrenme ve davranışın etiketlenmesinin suçlulukta önemli rol oynadıklarını savunurlar. Psikobiyologlar ise biyolojik süreçler, kişilik ve suçluluk arasında bulunan ilişki ile ilgilenmektedirler (İçli, 2004: 57).

4.3.1. Psikanalitik Yaklaşım

Bu yaklaşımın önde gelen isimleri; Franz Alexander, Hugo Staup, Theodor Reik, Agust Aichhorn, Paul Reiwald, Eduard Naegeli ve Sigmund Freud'tur. Son olarak da Tilmann Moser ve Helmut Ostermeyer suçlulukla ilgili çalışma yapmıştır.

İnsanların suç işleme nedenlerini psikolojik açıdan ele alan teorilerin başında Freud'un psikanaliz teorisi gelmektedir. Bu teori, insanın kişiliğindeki parçaların birbirine etkili olması temeline dayanır. İnsan benliğini oluşturan parçalar, id (altbenlik), ego (benlik) ve süper egodur (üstbenlik). İd, saldırganlık, ani tepkisel arzular ve cinsellik gibi doğuştan gelen içgüdülerdir. Süperego, ana-baba ve diğer belli kişilerle etkileşim sonucu geliştirilmiş ahlaki değerlere dayalı olan vicdandır. Ego, idin istekleriyle, süperegonun değerleri arasında arabulucu olarak çalışmaktadır. İdi yeterince denetlemeyen ego ile süperegoda yapısal bozukluklar bulunması durumunda, ihtirasları peşinde koşan, dengesiz bir kişilik oluşmakta; bu da davranışı etkileyerek suçluluğa neden olmaktadır (Yavuzer, 1996: 258). Türkçe'ye "ben" olarak çevrilen ego, id'in yöneticisi ve savunucusudur. Ego aynı zamanında, istek ve ihtiyaçlarımızı kontrol eder ve böylece bireyi dış çevresinden gelecek tehlikelerden koruyarak insanın başarısını ve güvenliğini sağlar. "Üst ben" anlamına gelen süper ego kişilik yapısında toplumu temsil eder (Baymur, 1994: 254).

Psikanalitik teoriye göre insanların suç sayılacak eylemleri yapma nedenleri üç tanedir: bireyi suçluluk duygusuna boğabilecek kadar güçlü süperego, bireyin ani ve tepkisel isteklerini kontrol edemeyecek kadar zayıf süperego, anlık zevk alma isteğidir (Adler'den akt. Dolu, 2010: 179-180). Bu görüş genel olarak suçu bireyin ruh hali, yaşadığı iç çatışmaların dışa aktarımı olarak görmektedir ve bu durum bireyde aşamalar halinde gerçekleşmektedir. Bireyin yaşadığı sorunların temelinde genelde çocukluk döneminde gelişen problemler yatmaktadır. Bu problemler ilerleyen yaşlarda daha farklı şekilde tezahür etmektedir. Bireyin problemlerine zamanında müdahale edilmediği takdirde bu problemler derinleşerek çözümsüz bir hal alacaktır. Psikanaliz yaklaşımının suça ilişkin yapılan çalışmalar sonucunda ulaşılan ortak fikir bu yöndedir (Shoemaker'den akt. Dolu, 2010: 180).

Bu fikirler doğrultusunda suça ilişkin yapılan ilk çalışma Sigmund Freud'un "*Dikbaşlı Gençlik*" (Wayward Youth) isimli eseridir. Aichorn, insanın sosyal bir

varlık olduğunu söyleyerek insanın sosyalleşme sürecini tamamlaması gerektiğini belirtir. İnsan eğer sosyalleşme sürecini tamamlayamazsa toplumsal hayatın gereklerine uyum sorunu ortaya çıkar. Aichorn, böyle bireylerin, içgüdüsel isteklerini reddedecek gücü olmadığını ve çeşitli nedenlerle bu taleplerine uygun bir fırsat çıkana kadar bastırıldığını ve bu isteklerin gizliden gizliye sürdürüldüğünü iddia etmektedir. Bu durum “gizli suçluluk” olarak adlandırılmaktadır. Gizli suçluluğun özelliklerini taşıyan bireylerin karşılıklarına uygun fırsatlar veya tahrikler ile bir anda “açık suçlu” olabilirler (Aichorn’dan akt. Dolu, 2010: 180).

Psikoanalitik suç açıklamaları yapılırken ceza hukukuna karşı cephe alınmıştır. Ceza adaletini bilinçsiz motifle suçluları takibata tabi tuttuğu için eleştirmiştir (Kürzinger’den akt. Demirbaş, 2005: 117).

Psikanalitik teoriye getirilen eleştirilerin en önemlisi ölçme ve bilimsel test sorunlarıdır. Bu yaklaşımın ileri sürdüğü id, ego, süperego ve bilinçaltı çatışmaları gibi kavramların ölçülebilmesi ve temel varsayımların test edilebilmesi mümkün değildir. Bu kavramların sadece var olduğu kabullenilmiştir. Bir diğer eleştiri de bu teorik yaklaşımın psikolojik sorunları olan az sayıda suçluya uygulanmış olmasıdır (Shoemaker’den akt. Dolu, 2010: 180). Bu teoride sunulan fikirlerin, yanlışlanabilir olmamasından dolayı bilimsel değeri tartışmaya açıktır.

Psikiyatride gerçek akıl hastalıkları psikozlardır. Karakter anormallikleri ise, psikopatlar, nevrozlar şeklinde gruplandırılmaktadır (Mergen’den akt. Demirbaş, 2005: 118).

Burada suçun psikolojik ve psikiyatrik yanını açıklamaya yardımcı olan; psikoz, psikopatlık, nevroz, zekâ geriliği, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı üzerinde duracağız.

4.3.2. Psikozlar

Psikozlar kendi içinde ikiye ayrılır. Beden temelli (organik veya semtomik) ve coşkusal psikozlar olmak üzere birbirinden ayrılırlar. Beden temelli psikozlar; enfeksiyon hastalıkları (menenjit), kalp ve dolaşım hastalıkları (bitkinlik), beyin damar hastalıkları, dimağ kaybı, beyin tümörleri, beyin yaralanmaları ve beyin intoksileri (alkol ve uyuşturucu) psikozlarıdır. Beden temelli psikozlar alanında

Antonio Damasio 25 yıl süren bir çalışma yapmıştır. 2525 vaka üzerinde çalışmıştır. İnsan davranışlarını yönlendiren, ceza ve ödüllendirmeye tepki veren, ahlak, acıma gibi duyguları kontrol eden ön beyin merkezinin, herhangi bir nedenle zarar görmesi halinde, kişinin iyi yönü bir kenara itilerek, saldırgan yönü ön plana çıkmasına neden olduğu ileri sürülmüştür. Adrien Raine, suçlular üzerinde yaptığı benzer çalışmasında ise adam öldürme suçu işlemiş faillerin beyinlerinin hiçbiri hasarlı olmamakla birlikte beyin faaliyetlerinin normalin altında olduğunu tespit etmiştir (Demirbaş, 2005: 118-119).

Coşkusal psikozlar; bedenle ilgisi olmayan işlevsel bozukluklardır. Bunlar; şizofren, paranoya ve mani-depresiftir. Şizofreninin (erken bunama) temel belirtisi; bir insanda sevinç, keder, korku ya da merhamet uyandıracak olaylar karşısında hissiz kalmasıdır. Nüfusun %1'inde bu rahatsızlığa rastlanmaktadır. Ani olarak hiddetlenme ve saldırgan hareketler bu hastalığın belirgin özellikleridir. Adam öldürme suçunu genellikle sebepsiz yere işlerler (Louis'ten akt. Dönmezer, 1994: 149). Paranoya; kökleri derinlerde olan duygusal değişikliklerden dolayı devamlı ve sistemli olarak saçmalamalar şeklinde kendini gösterir. Böyle kişilere dışarıdan bakıldığında herhangi bir anormalliğe rastlanmaz. Bu rahatsızlığa; etrafındaki kişilerden şüphe eden, vesveseli, gerekli gereksiz her şeyin üzerinde durmadan tartışan kişilerde rastlanmaktadır. Mani-depresif, şizofrenden sonra en sık görülen psikozdur. Akıl hastanelerindeki hastaların %15'ini oluştururlar. Bu tür hastalar saldırgan, kırıcı ve kendine güven duygusunu şiddete yönelik gerçekleştirme eğilimindedirler. (Demirbaş, 2005: 119-120). Depresif nöbeti geçirenlerde ise hastaya üzüntü ve ümitsizlik hâli hâkimdir. Bu tür hastalarda intihar etme oranı yüksektir (Enç'ten akt. Demirbaş, 2005: 120). Ayrıca bu tür hastalarda; çalma, yangın çıkarma, adam öldürme manileri de görülmektedir (Dönmezer, 1994: 152).

4.3.3. Psikopati

Psikopatlık kavramı, anti-sosyal kişilik olarak tanımlanmaktadır. Sosyalleşme sürecini sağlıklı olarak tamamlayamamış asosyal ve davranışları toplumla sürekli çatışma halinde olan kişilere denmektedir. Psikopatlar akıl hastası değildir. Bu tipler; bireylere, gruplara, topluma karşı sadakat ve vefa duygusundan yoksun,

bencil, duygusuz, sorumsuz, dürtüleri ile hareket eden, deneyimlerden öğrenme, cezadan ders alma ve suçluluk gibi duygulardan yoksun bireylerdir. Davranışlarını hep haklı görerek suçu her zaman başkalarında ararlar (Nietzel'den akt. Sokullu-Akıncı, 1999: 171).

Psikopat olarak adlandırılan bu kişiler; herhangi bir neden amaç olmaksızın, ani ve düşüncesiz bir şekilde tepkisel hareket eden suçlulardır (Shoemaker'den akt. Dolu, 2010: 183). Psikopatlar uyarıcılara karşı diğer insanlara göre daha duyarsız oldukları için bu tip bireylerin bir konuda dikkatlerini çekebilmek için daha fazla uyarıcıya ihtiyaç vardır. Psikopatlığa yol açan nedenlerin başında, kabul gören düşünce, anne ve babanın olmayışı ya da anne ve baba tarafından istenmeyen bireyler olmaları gelmektedir. Psikopatlık zor da olsa bazı durumlarda tedavi edilebilmektedir. Bu tür kişilik tüm suçları izah etmekte yeterli değildir. Sadece küçük bir suçlu grubu bu tür kişiliğe sahiptir (Sokullu-Akıncı, 1999: 173).

4.3.4. Nevroz

Bu tür hastalarda; ruhî karışıklıklar, iç gerilimler, çözümlenmemiş ihtilafların temelinde bireyin kendinden uzaklaştırdığı tabii arzu ve içgüdüler yatmaktadır. Nevroz hastaları hastalığının farkında olmakta ve hastalığının çaresi için bir şey yapamamanın sıkıntısını çekmektedirler (Dönmezer, 1994: 152). Nevroz hastaları gerçeklerden uzak bir hayal dünyasında yaşarlar. Nevrozlar histeri krizine ve korku hastalıklarına sahiptirler ve yalan şahitlik, iftira, kendi kendini itham, suç üstlenme gibi suçları işlerler (Soyaslan, 1998: 58).

4.3.5. Zeka Geriliği

Goddard'a göre, zeka özürlü bireylerde; toplumsal ve ahlaki normlara uygun davranılması için gerekli olan doğruyu yanlıştan ayırt edebilme yeteneği, arzu ve istekleri kontrol altına alabilme özelliği yoktur. Bu tür bireylerin suçlu olup olmayacaklarını belirleyen mizaç ve çevredir. Eğer yumuşak huylu bireyler ise, bu kişilere sahip çıkılıp temel ihtiyaçlarını karşılandığı takdirde suçlu olma ihtimalleri düşüktür. Zekâ özürlülerin ihtiyaçları karşılanmazsa ve sahip çıkan birileri olmazsa

üstelik tepkisel mizaca da sahiptirler diğer insanlar tarafından kullanılabilirler ve belli hareket tarzlarına yönlendirilebilirler (Goddard'dan akt. Dolu, 2010: 187). Güncel çalışmalardan Hirschi ve Hindelang'ın "Zekâ ve Suç" isimli çalışmasında zekâ ile suç arasında okul çağındaki çocukların haricinde herhangi bir ilişkinin veya doğru orantının olmadığını tespit etmişlerdir. Suçlu çocukların diğer çocuklara göre daha düşük IQ'ye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunun nedeni olarak da okul performansındaki yetersizlikle ortaya çıktığı belirtilmektedir (Hirschi ve Hindelang'dan akt. Dolu, 2010: 188).

4.3.6. Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı

Alkol ve uyuşturucu madde kullanımı, sosyal bir uyumsuzluğun ve bireyi suça iten bireysel nedenlerdendir. Alkol almak isteğe bağlı bir eylemdir. Ama alkoliklerin alkolü bırakması çok zordur. Alkol kişinin iradesini, muhakeme ve değerlendirme yeteneğini ile görme, işitme, algılama gücünü zayıflatır. Bunu sonucunda kişiye kendi özündeki dürtüler hâkim olur. Bunlar sinirlilik, seksüel, isyan, kıskançlık, tamah gibi itici duygulardır. Kişi dürtülerine göre hareket edeceği için şiddet içeren suç, seksüel veya mala karşı suç işleyecektir (Soyaslan, 1998: 87-88). Alkol alım nedenleri ile uyuşturucu alım nedenleri az çok aynı nedene bağlıdır. En büyük neden kişideki boşluk, çözilemeyen bir sorundur. Adam öldürme suçlarında alkolün etkisi çok açık bir şekilde yapılan araştırmalarla tespit edilmiştir (Wofgang'dan akt. Dönmezer, 1994: 335).

Uyuşturucu madde bağımlısı olma riski şu etmenlere dayandırılmaktadır: Potansiyel deneyimcinin karakteri ve kişisel ilişkileri, arkadaş grubuna ait olma baskısı, ahlaki düşünceler, kişilerin ilaç hakkındaki bilgisi ve bu bilgilerin doğruluğu, ilacın sağlanabilir olması, hukuki düzenlemeler (Yücel, 2004:109). Alkol ve uyuşturucu madde kullanımıyla kriminoloji de ilgilenmektedir. Çünkü alkol ve uyuşturucu bireye ve topluma zarar vermektedir. Elde edilen bilgilere göre tam olarak alkol ve uyuşturucu madde kullanılmasına ait olaylar tahmin edilememektedir. Bu durum ülkemiz için de geçerlidir (Dönmezer, 1994: 302). Uyuşturucu madde kullananların işlediği suçlar; maddeyi elde etmek için hırsızlık, maddeyi satmak ve kadınlar da fuhuş yapmaktır (Reckless'den akt. Dönmezer, 1994: 308).

5.4. SOSYOLOJİK TEORİLER

Suç olgusuna sosyolojik yönden yaklaşım, 19. yüzyılın başlarından itibaren yavaş yavaş ortaya çıkmıştır. Sosyoloji bilimsel bir disiplin olarak gelişirken suçu insanın davranışlarının sosyal kökenlerine dayandıran izahlara bağlamıştır. Daha açık bir ifadeyle sosyolojik bakış açısından suç, sosyal ortamın ürünü olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle suç açıklanırken, sosyal yapı, değerler, normlar, kurumlar, sosyal değişme, aile, ekonomik özellikler, siyasal yapı gibi birçok faktör üzerinde durularak suç olgusuna sistematik bir yaklaşım getirilmiştir.

Sosyolojik yaklaşım suçu farklı bakış açısıyla inceleyip değerlendirmiştir. Çocuk ve yetişkinlerin işledikleri suçlara en sistematik yaklaşımı sosyolojik yaklaşımlar getirmiştir. Sosyolojik yaklaşımlar; değerler, normlar, sosyal yapı ve bu yapıdaki değişmeler ile sapan davranışlara yönelmişlerdir. Sosyolojik yaklaşıma göre suç davranışının gerçekleşmesine neden olan toplumun kendisidir. Onun için sorunu bireysel yönüyle değil sosyal yönüyle ele almışlardır. Sosyolojik teoriler farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır. Biz bu çalışmamızda Siegel'in sosyolojik teoriler sınıflandırmasını dikkate aldık.

Siegel'in sosyolojik teoriler sınıflandırması dört ana başlıktan ve alt başlıklardan meydana gelir;

1. Sosyal yapı teorileri; fonksiyonalist, gerilim, alt kültür, sosyal ekoloji teorileri,
2. Sosyal süreç teorileri; sosyal öğrenme ve davranış, kontrol, etiketleme teorileri,
3. Sosyal çatışma teorileri; Marxüst düşünce ve suç, çatışma teorisi,
4. Feminist teoriler (Siegel'den akt. İçli, 2004: 77).

5.4.1. Sosyal Yapı Teorileri

Siegel'in sosyal yapı teorileri; sosyal yapı, toplum düzeni ile suç olgusu arasındaki ilişki üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu gruptaki, teoriler suçu toplumsal yapının bir sonucu olarak görmekte ve toplumsal yapının değişmesiyle suçun da

değiştğini, suçun toplumsal sisteme ne denli bağlı olduğunu ve bu toplumsal yapının özelliklerini ortaya koyan teorilerdir. Sosyal yapı teorileri; fonksiyonalist, gerilim, alt kültür ve sosyal ekoloji teorilerinden meydana gelir.

5.4.1.1. Fonksiyonalist Teoriler

Sosyolojinin kurucularından olan Emile Durkheim (1858-1917) fonksiyonalist teorinin en etkili ismidir. Durkheim'in temel aldığı nokta, toplumu bağımsız bir varlığa sahip olan kolektif bilinç olarak ele almasıdır. Durkheim'e göre suç insan tabiatının bir parçasıdır. Sosyal yapı teorileri içerisinde en çok tanınmış olanı Durkheim'in teorisidir. Durkheim suçun normal ve fonksiyonel olduğunu ortaya koyması ve Durkheim'in, bireylerin farklı bilinçte olduklarını göstermesi sonucunda bu alana büyük katkıları olmuştur. Durkheim'e göre suç normaldir ve sosyal davranış için gereklidir, fonksiyoneldir, suçun olmadığı bir toplum düşünülemez (İçli, 1993: 16).

Durkheim'e göre suç evrensel bir olgudur ve toplum kültürünün bir parçasıdır. Suç, toplumların değişmesinde etkili olmaktadır. Bir toplumdaki suç oranlarının yükselmesi sosyal değişme ihtiyacının bir göstergesidir. Toplumun sağlık işaretidir. Bir diğer ifadeyle suçun hiç olmaması toplumdaki herkesin aynı fikirde olduğunu gösterir ki bu da yaratıcı ve bağımsız düşünceyi ortadan kaldırır. (Siegel'den akt. İçli, 2004: 80). Suçun fonksiyonelliği yanında, disfonksiyonel olma özelliği de vardır, sosyal kopmalar, maddî zararlar, mala ve cana karşı verilen zararlar suçun disfonksiyonel olduğunu gösterir diyebiliriz.

Merton, Durkheim'in teorisini daha da geliştirmiştir. Merton toplum içinde bireyin hedefe ulaşmak için izlediği gayri meşru yolu ile toplumun onayladığı meşru yol arasında bir uyumun olması gerektiğini savunmaktadır. Toplum içinde bir düzen olmalıdır. Bu açıdan Merton'un bakış açısı Durkheim'inkinden daha ileri bir bakış açısına sahiptir (Cloward ve Ohlin'den akt. Dolu, 2010: 300). Mesner ve Rosenfeld, Amerika'nın gelişmiş ülkelere kıyasla neden daha fazla suç oranına sahip olduğu sorusuna cevap aramışlar. Bunu nedeni olarak da "Amerikan Rüyası"nın suç üreten felsefi bir yönünün olduğunu tespit etmişlerdir. "Amerikan Rüyası" bireylere her ne pahasına olursa olsun daha fazla kazanma hırsı aşulamakta, para kazanma endeksli

başarı hedefi ortaya koymakta ve hedeflere ulaşmada serbest oldukları felsefesi, bu hedefe ulaşmak için sürekli kamçılanan insanlar suç oranını arttırmaktadır (Mesner ve Rosenfeld'den akt. Dolu, 2010: 301).

5.4.1.2. Gerilim Teorileri

Metron, her toplumun, kendine has, davranışlara yön veren normlar oluşturduğunu ama bu normların halkın âdetleri, usulleri ve kurumsal kontrol araçlarının, kültürel değerler sıralamasında üstün tutulan hedeflerle etkili biçimde bütünleşmesinin derecesine göre farklılık gösterdiğini ileri sürmektedir. Herkesin orta sınıf bir hayat tarzı yaşayabilmesi mümkün değildir. Merton'un modeli içinde Durkheim'in, başarıya ulaşmak için başkalarıyla işbirliği yapmak yerine rekabet etmeyi kabul eden insanlığın tabiatı üzerine ifade ettiği görüşlerine benzer görüşler dikkat çekmektedir (Merton'dan akt. Swingewood, 1998: 286-287).

Suç ve sapmayı Amerika'nın toplumsal yapısının bir sonucu olarak gören Merton, gerilim teorisini geliştirmiştir. Merton'a göre, Amerikan toplumunun sosyal yapısı, doğal olarak alt sınıfa ve siyah ırka mensup olanların, sosyo-ekonomik statülerini yükseltmelerini engelleyici bir yapı sergilemektedir. Amerikan toplumunda, alt sınıf ve azınlıklar arasında, yasal yollardan iyi bir eğitime ve iyi bir işe sahip olma olasılıkları daha düşük olduğu için, dezavantajlı konumda olan bireylerin suçluluk oranı daha yüksektir. Merton'a göre iyi düzenlenmiş toplum biçimi, söz konusu toplumda yaşayan insanların sosyal amaçlarını gerçekleştirmek için eşit imkânlarla sahip toplumdur. Özellikle, ekonomik açıdan dezavantajlı olan alt sınıf mensubu bireylerin, varlıklı veya statülü kesimlerle eşit imkânlarla sahip olamamalarından dolayı, üst sınıfa yükselebilmek için gayretleri önemli ölçüde gayri meşru yollarının denenmesi ile gerçekleştiği düşünülmektedir. Bundan dolayı Merton'a göre suç, âni sosyal değişimle ortaya çıkan bir olgu değil, daha çok toplumsal yapının gerçeğidir. Merton, suçun nedenlerini sosyal yapıda aranması gerektiğini savunmaktadır (Merton'dan akt. Kızmaz, 2005: 154-155).

Merton'a göre sınıflı toplumlarda bireyin üst sınıflara ulaşma imkânları eşit değildir. Amaçlar ve yollar arasındaki uyumsuzluk gerilime yol açan hayal kırıklığı meydana getirir. Bu görüşe göre sosyal yapı problemin kaynağını oluşturmaktadır.

Gerilim teorisine göre insanlar yasalara uyarlar ama büyük baskı altında kalınca suça yönelirler. Amaçlar ve yollar arasındaki uyumsuzluk baskıya neden olur.

Tablo 1: Merton'a Göre Bireysel Uyum Tipleri:

Uyum Modelleri	Kültürel Amaçlar	Kurumlaşmış Yollar
Uyumluluk	+	+
Yenilikçilik	+	-
Şekilcilik	-	+
Geri Çekilme	-	-
İsyan	±	±

(+ Kabul etmeyi, - reddetmeyi gösterir)

Durağan toplumlarda en genel ve en uygun tip uyumluluktur. Bireyler kültürün belirlediği yolları ve amaçları kabul ederler. Yenilikçilik uyum tipinde kültürün belirlediği amaçlar kabul edilir ama bu amaçlar için yasal yollar yetersiz olduğu için yeni yollar bulunur. Şekilcilik tipinde bireyler daha önce inandıkları ve erişebileceklerini düşündükleri amaçları ihmal ederler, bireyler kurallara göre davranırlar. Geri çekilme amaçların ve yolların kabul edilmemesi anlamına gelir. İsyan uyum tipinde bireyler mevcut amaçları ve yolları reddederler. Yeni yollar oluşturma gayretindedirler ve yapıyı değiştirme teşebbüsü içindedirler (Merton'dan akt. Bal, 2008: 245).

Agnew'ün gerilim kuramına göre bireyi suça sürükleyen gerilimin kaynağı; bireylerin pozitif değer atfettikleri hedeflere ulaşılmanın engellenmesi, pozitif değer atfedilen uyarıcıların ortadan kaldırılması veya ortadan kaldırma tehdidinin yapılması, bireye negatif etki yapıcı uyarıcıların sunulması veya sunulma tehdidinin yapılması sonucunda birey suç eylemini gerçekleştirir (Agnew'den akt. Dolu, 2010: 317).

Gerilim kuramının en zayıf yönü aynı bu teoriyi savunanların cevaplayamadığı soruda yatmaktadır. Benzer anomik ortamlarda yaşamalarına ve

benzer gerilimleri yaşamalarına rağmen, neden bazı insanların suç işlerken diğerlerinin aynı nedenlerle suç işlemediği sorusuna bir açıklama getirilememiştir (Dolu, 2010: 330).

5.4.1.3. Alt Kültür Teorileri

Merton ve Durkheim'in ortaya koymuş olduğu anomi teorisi çocuk veya genç çeteler içerisinde yer alan alt sınıfa mensup bireylerin, sapma ve suçluluk durumları üzerine odaklanmış teorilere çerçeve oluşturduğunu söyleyebiliriz. Alt kültür teorileri; suçu, alt sınıfa özgü görmesi, gerilim kuramı ile olan benzerliği ortaya koymaktadır. Her iki kuram da, suç olgusunu sınıf temelinde değerlendirdikleri için suçluluğun alt sınıf temelli kuramları olarak da görülmektedir. Fakat her iki kuramın bu benzerliklerine rağmen, alt-kültür kuramlarının suç araştırmalarında alt-kültürün önemine dikkat çekmesi açısından gerilim kuramından ayrılmaktadır.

Alt kültürel teoriler kriminolojide alt sınıftan erkekler çocuklar arasında çocuk suçluluğu, özellikle buluş çağı çetelerini açıklayabilmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu teorilere göre suçlu çocuk alt kültürü diğer alt kültürler gibi dominant kültürün üyelerinin karşılaşmadıkları bazı özel problemlere tepki olarak meydana gelir (İçli, 2004: 89).

Alt-kültür kuramlarının temel özelliklerinden biri, suç olgusunu grup ve çete ortamlarında mayalanan veya ortaya çıkan bir davranış tarzı olarak ele almış olmalarıdır. Budan dolayı alt-kültür teorileri suçluluğun; gruplar, çeteler, akranlar ve onları çevreleyen yaşamlardan güçlü bir şekilde etkilendiğini kabul etmektedir. Alt kültür kuramlarının önde gelen isimleri arasında; Cohen, Cloward ve Ohlin, Miller ve Wolfgang, Ferracutti, Matza ve Skyes gibi isimler bulunmaktadır. Cohen'in geliştirdiği teorisine göre;

- a) Alt sınıfa mensup olan gençler, okulda daha çok başarısız olma eğilimlidir,
- b) Alt sınıfa mensup bireylerin okul performanslarının düşük olması suçlulukla ilintili bir faktördür,

c) Çocukların düşük okul performansları çoğunlukla, okul sistemi içerisinde yer alan egemen orta sınıfın değerleri ile alt sınıf, sınıf gençliğinin değerleri arasındaki yaşanan çatışma ile ilişkilidir,

ç) Alt sınıf erkek suçluluğu büyük ölçüde, bir çete bağlamında, kısmen pozitif bir benlik geliştirme aracı ve anti-sosyal değerleri besleyen bir unsurdur (Shoemaker'den akt. Kızmaz, 2005: 158).

Cohen'in toplumsal statü ile çocuk suçluluğu savını; Albert Rhodes, Marwin Krohn Jhon Kitsuse ve David Detrick sorgulamışlar ve bunu bilimsel olarak kanıtlanmasının mümkün olmadığını ileri sürmüşlerdir. Kitsuse ve Detrick, Cohen'in suçlu davranışının faydacı olmayan, kötü niyetli ve olumsuz şekilde sınıflandırılmasını kabul etmemişler ve suçlu davranışının sıklıkla rasyonel, hesaplanmış ve faydacı olduğunu gösteren kanıtlara ulaşmışlardır (Siegel'den akt. İçli, 2004: 91-91).

Wolfgang ve Ferracuti şiddet alt kültürünün bir teorisini ortaya koymuşlardır. Şiddet öğrenilir ve bir alt kültür içinden nesilden nesile aktarılır. Bu davranış kültürü içinde bireyler şiddeti seven yaşam tarzı ve zihniyeti meydana getirerek şiddet alt kültürü kişiliğin bir parçası haline gelir ve bastırılmaz (Kürzinger'den akt. Demirbaş, 2005: 136).

Alt kültür kavramı, yörelere göre ana kültür kalıbından temel özellikler itibariyle fazla farklılık göstermeyip çeşitlilikleri kapsayan bir yaşam tarzını ifade eder (Erkal, 1993: 139). Bu açıdan alt kültür grupları ana kültürün tamamını değil, fakat alt kültür gruplarının bazı unsurlarını paylaşırlar.

Ekoloji-suç ilişkisini inceleyen araştırmalara örnek olarak, 1920-1930'larda Chicago okulu, 19. Yüzyılda Kartografik okul, Guerry'nın Fransa'da, Quetelet'nin Belçika ilk çalışmaları ve onların İngiltere'de Mayhew ve Fletcher üzerindeki etkileri örnek olarak verilebilir.

5.4.1.4. Sosyal Ekoloji Teorileri (Şikago Okulu):

Sosyal çevrebilim teorileri insan ve çevre arasındaki ilişkiyi konu edinir. Ekoloji teorileri, belli bir suç olayların dağılımını ve çevreyle ilişkilerini araştırır ve suçu çevrenin değişimi ile ortaya çıkan sosyal değişimin bir işlevi olarak kabul eder

(Bal, 2008: 250). Bu teoriden suç coğrafyası gelişmiştir. Şehirlerin yapısı (ev mimarisi) ve suçluluk arasında bir bağ aranmıştır (Kürzinger'den akt. Dolu, 2010: 136). *“Robert Park ve Ernest Burgess, kentin merkezleri ortak olan pek çok dairelerden oluştuğunu ve ortada, merkezi iş bölgesinin bulunduğunu belirlediler. Bu ortak merkezli dairelerin merkezlerinden uzaklaştıkça sosyal problemler gittikçe azalıyordu.”* (Williams-McShane'den akt. Sokullu-Akıncı, 1999: 139). Henry Mayhew ve Joseph Fletcher, çevrebilim ve suçluluk konusunda yaptıkları çalışmalarıyla tanındı. Özellikle “Londra Cezaevi” adlı eserinde; Londra'daki hükümlüler üzerinde yaptıkları incelemeleri, çevrebilim ile suç arasındaki ilişkiyi anlatmıştır (Levin ve Lindesmith'den akt. İçli, 2004: 95). İçli'ye göre, bireyin, yaşadığı çevreden çok etkilendiği ve bunun kişinin hem toplum tarafından onaylanan, hem de sapsmış davranışları için geçerli olduğu sosyolojik bir gerçektir. Bir diğer gerçek de hükümlülerin çoğunun suçu yaşadıkları yerde işlemiş olmalarıdır. Bu durum, göçün suçlulukta etkili bir neden olduğu hipoteziyle bağdaşmamaktadır (İçli, 2004: 110-111)..

5.4.2. Sosyal Süreç Teorileri

5.4.2.1. Sosyal Öğrenme ve Davranış Teorileri:

Bu teoriye göre suç davranışı, genel öğrenme süreci içinde öğrenildiği şeklinde bir izah edilmektedir. Psikolojide insan davranışları ikiye ayrılmaktadır. Bir kısmı; refleks, içgüdüler ve dürtülerdir. İkinci kısımdaki davranışlarımız ise çevre yoluyla, sosyalleşerek öğrenilen davranışlardır. Suçun da çevre yoluyla öğrenildiği ileri sürülmektedir.

Dönmezer'e göre, kişi öğrenme süreci içinde çocukluktan itibaren onu çeviren sosyal gruplar; başta aile, okul ve diğerleri çok büyük önemli rol oynarlar. Bu gruplar bazı davranışları onaylayıp bazı davranışları onaylamayıp öğrenme süreci üzerinde etkili olurlar. Birey öğrenme sürecinde, ahlaka uygun davranışları öğrenirken suç teşkil eden davranış örneklerini de öğrenir. O halde suç psikolojik ve normal öğrenme sürecinin bir sonucudur. Böylece suç kişi tarafından işlenmiş normal bir fiildir. Normal öğrenme süreci içinde suçu izah eden iki görüş vardır.

Birinci görüş, söz konusu öğrenme süreci içinde suçluyu çevreleyen toplumun esas teşkil ettiğini ileri sürmektedir. İkinci görüş ise, Sutherland tarafından ileri sürülmüş olup aykırılıkların birleşmesi teorisidir (Dönmezer, 1994: 345).

Sutherland, Amerikan sosyolojisinde “Şikago Okulu” olarak bilinen yaklaşımın önde gelen temsilcilerindendir. “Kriminolojinin Prensipleri” adlı çalışmasıyla aykırılıkların birleşmesi teorisini anlatmaktadır. Bunu kısaca altı maddede izah edebiliriz;

1. Suçlu davranış öğrenilir.
2. Suçlu davranış diğer bireylerle etkileşime geçildiği anda iletişim (sözel) sürecinde öğrenilir.
3. Suçlu davranışı, samimi kişisel gruplar içinde öğrenilir.
4. Bu davranış öğrenilirken suç işleme tekniği ve tutumlarının rasyonelize edilmesinin öğrenilmesi biçiminde meydana gelmektedir.
5. Aykırılıkların birleşmesi teorisi, kişinin suçlu kalıplara temas ettiği ve suça karşı olanlardan izole olduğu için suçlu olduğu fikrine dayanır.
6. Bireyin suçlu davranışı öğrenmesi taklitle sınırlı değildir. Sutherland’ın “Beyaz Yaka Suçluluğu” adlı çalışmasıyla üst sınıf bireylerin de yaygın bir şekilde suç işlediğini ancak bu suçların profesyonelce işlendiğini ve bu suçlar kriminal teorilerde yer almayacak kadar gizli kaldığı tespit edilmiştir (Sutherland’dan akt. Bal, 2008: 254-255).

5.4.2.2. Kontrol Teorileri

Bu alanda ilk çalışmayı 1958’de Nye yapmıştır. Nye, çocuk suçluluğunun öğrenme süreci sonucu olmakla birlikte bu, kontrol eksikliğinden kaynaklandığını belirterek sosyal kontrol sosyolizasyon süreciyle ilgilidir. Bu süreçle birlikte bireyde doğru-yanlış bilinci gelişir. Birey, sevgi ve şefkat bağlarının olduğu kişiler tarafından da kontrol edilir. Ayrıca bireyin davranışını kontrol eden, birey kurallara uymazsa bireyi cezalandıran doğrudan kontrol de söz konusudur. Travis Hirschi, Durkheim’in fikirlerinden yararlanarak, çocuk suçluluğunun sosyal kontrol teorisini geliştirmiştir. Temel yaklaşım bireyin toplumla bağlantısı üzerinde oluşturulur. Birey, toplumla ne kadar içli dışıysa suç oranı o kadar zayıflar, bireyin toplumla bağlantısı zayıflayınca

da suç oranı artar şeklinde bir mantık örgüsü kurar. Bireyin toplumla bağlantısı dört unsurdan oluşmaktadır;

1. Bağlılık: Bir kişinin diğerlerine, özellikle ebeveynlerine ve arkadaşlarına bağlılığı arttıkça birey toplumun beklentilerine uygun hareket etme olasılığı artar.

2. Taahhüt: Bir kişi uzun vadeli amaçlara ulaşmak için, başarı elde etmek için yasal faaliyetleri daha fazla tanıdıkça kişinin uyum olasılığı artar.

3. Katılım: Bir kişinin yasal faaliyetlere zaman ve enerji harcaması onun toplum içinde uyum olasılığı artar.

4. İnanç: Bir kişi, toplumun normlarının ahlaki geçerliliğine bağlandıkça onun topluma uyum olasılığı artar (Hirschi'den akt. Bal, 2008: 257-258).

Bu kuram alt sosyo-ekonomik düzeydeki bireylerin suça yönelmelerini açıkladığı halde üst sosyo-ekonomik düzeye sahip olanların sapkın davranışlarını açıklamakta yetersiz kalmaktadır (Bal, 2008: 258).

5.4.2.3. Etiketleme (Damgalama) Teorileri

Bu yaklaşım, sembolik etkileşimcilik çerçevesinde gelişen Durkheim ve Simmel'den itibaren sosyal bilimlerin önemli bir sorunu olan ve anomi kavramı temelinde ele alınan 'sosyal normlardan sapma' konusundaki önemli yaklaşımlardandır. Durkheim'in 'sosyal yoğunluk arttıkça, moral yoğunluk azalır' varsayımı farklı sosyo-ekonomik yaşam alanlarında yetişen insanların bir kurum veya grubun normlarının dışına taşan davranışlarının öncelikli olarak 'sapma' olarak nitelendirilmesini ve toplumun yeni sapma kategorileri yaratarak nüfusun giderek daha büyük bir kısmına yaptırım uygulama sürecine değinmektedir (Göksu-Karakaya, 2009: 28).

Bu teoriye göre suç sosyal etkileşimin bir ürünüdür. Birey; öğretmenleri, polis, komşuları, ebeveynleri, arkadaşları ve diğer yakın sosyal çevresi ile suçlu konumuna düşerler. Bu yaklaşım 1930'larda Frank Tannenbaum tarafından tanımlanmıştır. Bu teorilerin önde gelen isimleri; Kai Erikson, Edwin M. Schur, Howard S. Becker, Adwin M. Lamert'tir (Bal, 2008: 258-259).

Etiketleme teorisinin suç olgusuna yaklaşım tarzı, önceki teorilerden temelde bir farklılaşmayı temsil etmektedir. Etiketleme teorisi, "niçin belirli davranışlar

sapma olarak tanımlanmaktadır?” sorusuna yanıt arama çabası içindedir (Marshall, 1999:212). Etiketleme teorisi özellikle, davranışların sınırlarını belirleyen kuralları ve hukuk sistemini sorgulamaktadır. Bu teori, suç işleyen birey üzerinde değil, kuralları koyanlar üzerinde odaklanmaktadır. Genel olarak bakıldığında, etiketleme teorisinin yanıtını aradığı iki temel soru vardır: 1.Sosyal sapma nasıl oluşmaktadır, kuralları kim ya da kimler koymaktadır? 2. Bireyin etiketlenmesinin, onun davranışları üzerinde nasıl bir sonuç doğurmaktadır? (Kızılcıkelik'ten akt. Kızmaz, 2005: 168).

Becker sapmanın olaya bakanın gözünde olduğunu iddia ederek olaylar değerlendirirken kimine göre sapma olan davranış kimine göre sapma değildir. Onaylanmaya davranışa sapma denir eğer bu onaylamama yasalarca yapılıyorsa o zaman bu sapma suç kabul edilmektedir. Sapıcı davranışta bulunan bireyler Becker'e göre iki şekilde olur;

1. Damgalayanlar için damga seyircilerin dikkatini çeker, bundan dolayı damgalanan bireyi devamlı izler ve damgalamaya devam ederler.

2. Damgalanan birey bu halini benimseyerek kendisini sapmış olarak görür ve sapıcı hareketlerine devam eder. Her iki durumda da suçluluk artar. (Becker'den akt. Sokullu- Akıncı, 1999: 200-201).

Birincil suçlar geçici, keşfedici, kolaylıkla saklanabilecek suçlardır. Örneğin vergi vermemek için geliri düşük göstermek suçunu işleyen kendini suçlu görmemektedir. Eğer bu suçu işleyen kişi polis tarafından tespit edilip şahitlerle kanıtlanırsa ve halka duyurulursa kişi için aşağılanma süreci başlar. Bu kişi mahkemede cezalandırılırsa suçlu olarak ilan edilerek etiketlenmiş olur. Bundan sonra başkaları da bireye suçlu gözüyle bakmaya başlar ve bir süre sonra birey kendisi için yapılan tanımlanan bu etiketi kabullenir. Sapkın davranışlarda bulunmak bu birey için alışkanlık haline gelir. Birey artık hem kendi hem de başkalarının gözünde suçludur. Bu davranışlar ikincil suça dönüşür. Birey bilinçli olarak normlara karşı gelmeye başlar (Bal, 2008: 260-261).

Geleneksel suç teorilerinin ceza adaleti sistemi tarafından suçlu olarak gördüğü bireyleri suçlu olarak kabul eden anlayıştan farklı bir anlayış ortaya koymuştur. Etiketleme teorisi kriminolojide karanlık nokta olarak bilinen yakalanmayan suçluların varlığını dikkat çekmiştir (Dolu, 2010: 408).

Bu kuram; bireylerin etiketlenme karşısında neden aynı davranışları göstermediklerini açıklayamamıştır. Yani bazı bireyler suç işlediklerinde etiketlenmeyi kabul edip kendilerini suçlu görürlerken bazılarının bu etiketlenmeyi kabul etmeyişlerinin nedenini açıklayamamıştır (Özkalp'dan akt. Bal, 2008: 261).

5.4.3. Sosyal Çatışma Teorileri

5.4.3.1. Marxüst Düşünce ve Çatışma Teorisi

Çatışma Teorisi, Marx ve Engels'in ortaya koyduğu meseleye komünist ve sosyalist perspektiften bakmaya çalışan bir teoridir. Kurulu bulunan sosyal düzen, adalet düzeni tamamen güçlülerin elinde olup zayıfları sömürmektedir. Bu şartlar altında zayıflar kendilerini sömüren güçlülere karşı kendilerini korumak, güçlüler de ellerindeki avantajı kaybetmemek için mücadele eder. Bunu sonucunda birçok suç işlenir. Suçu kapitalist düzenin doğurduğu sonuç olarak görmektedirler. Bunu önlemenin yolu eşitlikçi ve ayrımcılıktan uzak bir sosyal düzenin kurulmasından geçer (Dolu, 2010: 419).

Marx; çatışmayı her kapitalist toplumda ortaya çıkan iki ayrı sosyal sınıf olan güç sahipleri ile işçi sınıfı kapsamında açıklamaktadır. Marx çatışmayı toplumda kaynakların azlığından ve bu kaynakların özellikle gücün dağılımdaki tarihsel eşitsizliklerden dolayı meydana geldiğini, bu eşitsizliklerin de güçlü olanla ve güçlü olmayan işçi sınıfı arasında çatışma yaratacağını belirtmiştir (Williams, McShane'den akt. Burkay, 2008: 12).

Engels, "İngiltere'de Çalışan Sınıfın Durumu" (1845) adlı eserinde suçu ayrıntılı bir şekilde açıklamaya çalışmıştır. Sosyal düzene uymama suç içinde kendini açıkça göstermektedir. İşçi sınıfı moralsiz ve sınırlı yapan nedenler eskisinden daha fazla etki ederse o zaman kesin olarak burjuva sınıf ile işçi sınıfı yer değiştirir. Bu nedenle işçi sınıfının yayılması ile İngiltere'de suçluluk artmış ve İngilizler dünyanın en suçlu milleti haline gelmiştir. Engels konuyla ilgili olarak üç tezi ileri sürmüştür.

1. Kapitalizmin ekonomik ilişkileri suçluluğun nedenidir.
2. Suçluluk, işçi sınıfın kapitalist sınıfa karşı meydan okumasıdır.
3. Sınıf mücadelesinin uygun şekli ortaya konması halinde suçluluk verimsiz ve başarısızdır (Kürzinger'den akt. Demirbaş, 2005: 142-143).

Marxist kriminolog W.A. Bonger; “Suçluluk ve Ekonomik Şartlar” (1916) isimli çalışmasında kapsamlı bir suç teorisi oluşturarak, kapitalist ekonomik sistem bireyleri açgözlü ve bencil sevk etmektedir. Suç alt sınıflarda yoğunlaşmaktadır. Çünkü adalet sistemi fakir bireyleri suçlu hale getirirken zengin bireylerin kendi bencil isteklerine ulaşabilmeleri için yasal olanakları onlara sunmaktadır. Bonger, sosyalist toplumların, toplumun bütününe yaydığı zenginlikle suçun ortadan kaldırılabileceğini ileri sürmektedir (Vold, Bernard, Snipes'den akt Burkey, 2008: 13).

Bu görüşe göre suç bazen güçlülerin hâkim konumlarını korumak amacıyla kullanılmakta bazen de zayıf sınıfların bir tür hayatta kalma mücadelesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zayıf sınıfların işledikleri suçlar da yine elitlerin bu sınıfları kontrol altında tutmak için kullandıkları bir yöntem olarak görülmektedir (Dolu, 2010: 438). Marxist yaklaşımlar suç ekonomik anlatımlar çerçevesinde açıklanmaktadır. Sanayileşme sonrası toplumda meydana gelen sınıflar ve bu sınıflar arasındaki ekonomik farklılıkların doğurduğu olumsuz sonuçlar suç olgusunu ve suçluluğu açıklamada yer edinmiştir (Burkey, 2008: 13).

Marx toplumda kaçınılmaz, doğal bir çatışmanın olduğunu söyler. Diyalektik modeldeki çelişme yasasına göre her varlığın, her olayın karşıtını ve çelişkisini bünyesinde barındırdığını varsayar. Buna göre, düzensizlik de, durağanlık da çatışmayı içerir. Marx'a göre çatışma, gücün toplum içindeki eşitsiz dağılımını kaçınılmaz kılar. Her ekonomik sistemde gücü elinde bulunduranlar ile bulundurmayanlar arasında farklı güç ilişkilerinin olduğunu ve bundan dolayı çatışmanın ortaya çıktığını söyler (Kösemihal, 1989: 223).

İKİNCİ BÖLÜM

SUÇ ÇEŞİTLERİ VE CEZA KAVRAMI

1.TÜRKİYE'DE HUKUKİ AÇIDAN SUÇ ÇEŞİTLERİ

Suçlar, suç işleyenlerin amaçlarına, suç işleme nedenlerine ve toplum tarafından suça karşı gösterilen tepkinin şiddetine göre sınıflandırılabilirler. Faillerinin amaçlarına göre suçlar; ekonomik suçlar (serserilik, hırsızlık, zimmete para geçirme, çek, senet sahtekârlığı, rüşvet suçları), cinsel suçlar (fuhuş, zina ve ırza tecavüz), şiddet suçları (cinayet) ve siyasî suçlar (devlet adamlarının suçları, yönetimin idareye ve memurlarına karşı işlediği suçlar) olarak belirlenmektedir (İçli, 1993: 7-8).

Türkiye'de 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre suç türlerinin sınıflandırılması şu şekilde yapılmıştır.

- Uluslararası suçlar (TCK Madde 76-80)
- Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar (TCK Madde 76-78)
- Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (TCK Madde 79-80)
- Kişilere karşı suçlar (TCK Madde 81-169)
- Hayata karşı suçlar (TCK Madde 81-85)
- Vücut dokunulmazlığına karşı suçlar (TCK Madde 86-93)
- İşkence ve eziyet (TCK Madde 94-96)
- Koruma, gözetim, yardım veya bildirim yükümlülüğünün ihlali (TCK Madde 97-98)
- Çocuk düşürtme, düşürme veya kısırlaştırma (TCK Madde 99-101)
- Cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar (TCK Madde 102-105)
- Hürriyete karşı suçlar (TCK Madde 106-124)
- Şerefe karşı suçlar (TCK Madde 125-131)
- Özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar (TCK Madde 132-140)
- Malvarlığına karşı suçlar (TCK Madde 141-169)
- Topluma karşı suçlar (TCK Madde 170-246)
- Genel tehlike yaratan suçlar (TCK Madde 170-180)
- Çevreye karşı suçlar (TCK Madde 181-184)
- Kamunun sağlığına karşı suçlar (TCK Madde 185-196)

- Kamu güvenine karşı suçlar (TCK Madde 197-212)
 - Kamu barışına karşı suçlar (TCK Madde 213-222)
 - Ulaşım araçlarına veya sabit platformlara suçlar (TCK Madde 223-224)
 - Genel ahlaka karşı suçlar (TCK Madde 225-229)
 - Aile düzenine karşı suçlar (TCK Madde 230-234)
 - Ekonomi, sanayi ve ticarete ilişkin suçlar (TCK Madde 235-242)
 - Bilişim alanında suçlar (TCK Madde 243-246)
 - Millete ve devlete karşı suçlar ve son hükümler (TCK Madde 247-343)
 - Kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişin karşı suçlar (TCK Madde 247-266)
 - Adliyeye karşı suçlar (TCK Madde 267-298)
 - Devletin egemenlik alametlerine ve organlarının saygınlığına karşı suçlar (TCK Madde 299-301)
 - Devletin güvenliğine karşı suçlar (TCK Madde 302-308)
 - Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar (TCK Madde 309-316)
 - Milli savunmaya karşı suçlar(TCK Madde 317-325)
 - Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk(TCK Madde 326-339)
 - Yabancı devletlerle olan ilişkilere karşı suçlar (TCK Madde 340-343)
- (Adalet İstatistikleri, 2006: 27-29).

1.1. CİNAYEY SUÇLARI

Adam öldürme suçu insanlığın tarihi kadar eskiye dayanır. Her toplumda suç sayılan davranışlar vardır ama bazı davranışlar bazı toplumlarda suç sayılmakta bazı toplumlarda suç olarak görülmemektedir. Ama adam öldürme davranışının suç sayılmadığı toplum yoktur diyebiliriz.

Durkheim, cinayeti, ahlâk dışılığı en eksiksiz olan fiillerden saymaktadır. Ona göre, ortak bilinçte suç sayılan davranışlar sadece öldürmek, yaralamak, çalmaktır. Modern ahlâk ile eski ahlâk arasında bu suçlar konusunda tam bir tezatlık vardır. Eskiden Yunanistan'da adam öldüren bir kişi öldürülen kişinin ailesinin isteği üzerine cezalandırılıyordu. Roma devrinde Yahuda'da kamusal bir suç olarak

görülen cinayet konusunda uzlaşmaya varmak yasaktı. Ancak yaralamalar konusunda aynı durum söz konusu değildi. Ama tazminatı takip etmek zarar gören bireylere düşerdi. O zamanlarda gerçek suçlar ailevi, dinî, siyasi düzene yönelik suçlardı (Durkheim, 2010: 165-166).

Hukuksal açıdan adam öldürme de dâhil olmak üzere bütün suç davranışları için üç ilke dikkate alınmaktadır. Bir eylemin suç sayılabilmesi için kanun tarafından suç olarak tanımlanmış olması (tipiklik ilkesi), kişinin bilerek ve isteyerek (irade/kasıt ilkesi) gerçekleştirmesi ve bu eylem ile sonuç arasında bir nedensellik bağının (illiyet ilkesi) var olması zorunludur. Cinayet suçu günümüzde ceza kanunlarının altında taksirli ve kasti olmak üzere ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

Kast, bir davranışın sonucunu bilerek ve isteyerek yapma anlamına gelir. Taksir ise dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir davranışın suçun yasal tanımında gösterilen sonucu öngörülmeyle gerçekleştirilmesi anlamına gelir. Taksirin kasttan farkı, taksirde birey iradesini neticeye yönelik yapmaktadır. Kastta ise birey neticeyi öngördüğü ve istediği halde, taksirde ise birey sonucu öngörmez veya öngörür, ancak gerçekleşmesini istemez. Hareketin isteğe bağlı olması ise her iki kusur tipinin ortak yönüdür (Güldoğan, 2010: 9).

Cinayet suçu 26.9.2004 tarihli, 5237 kanun numaralı, 25611 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Kişilere Karşı Suçlar kısmında, Hayata Karşı İşlenen Suçlar bölümünde yer almaktadır.

1.1.1. Kasten Öldürme

Madde 81'e göre bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde 82'de kasten öldürme suçunun nitelikli halleri ve bu suçun değerlendirilerek bireye verilecek cezayı ağırlaştırılmış müebbede çıkartan halleri içermektedir.

- a) Tasarlayarak,
- b) Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,
- c) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silâh kullanmak suretiyle,

- d) Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,
 - e) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
 - f) Gebe olduğu bilinen kadına karşı,
 - g) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
 - h) Bir suçtu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla,
 - i) Kan gütme saikiyle,
 - j) Töre saikiyle,
- İşlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

1.1.2. Kasten Öldürmenin İhmali Davranışla İşlenmesi

Madde 83'te kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesini konu alır. İhmal kaynaklı ölümlerde kişi hakkında temel ceza olarak, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmi yıldan yirmi beş yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine on beş yıldan yirmi yıla kadar, diğer hâllerde ise on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunabileceğini ve cezada indirimin de yapılmayabileceğini ifade eder.

1.1.3. İntihara Yönlendirme

Madde 84 intihar olgusunu ele alır ve buna göre başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Asliye Ceza)

İntiharın gerçekleşmesi durumunda kişi dört yıldan on yıla kadar hapis cezası alır. Başkalarını intihara teşvik eden kişi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası alır. İşlediği suçun anlam ve sonuçlarını kavrama yeteneği gelişmemiş olanlar veya ortadan kaldırılan kişileri intihara sevk edenlere cebir veya tehdit kullanmak suretiyle kişileri intihara mecbur edenler, kasten öldürme suçundan sorumlu tutulurlar. (Ağır Ceza)

Taksirle öldürme suçu, madde 85'e göre taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Asliye Ceza) Eğer fiil birden fazla insanın öldürülmesi ile birlikte veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuşsa kişi iki yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (Ağır Ceza) (Yalvaç, 2007: 116-117).

1.2. YARALAMA SUÇLARI

Kasten yaralama suçunun temel şeklinin tanımlandığı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 86/1. maddesinde, kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişinin cezalandırılmasından söz edilerek; kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan hareketler, kasten yaralama şeklinde tanımlanmıştır (Yalvaç, 2007: 117). Bu şekliyle cezalandırılmak istenen kişilerin bedensel bütünlüğüne ve beden ve ruh sağlığına zarar veren eylemlerdir. Bu tür eylemler icrai ve ihmali hareketle işlenen yaralama suçları olmak üzere ikiye ayrılır. İcrai ve ihmali hareketle işlenen yaralama suçları kasten veya taksirle de işlenebilir. İhmalle işlenen bir yaralama suçunun kasten işlenmesi için failin mağdur göre yükümlülük sahibi birisi olması gerekir. Örneğin; failin öğretmen, mağdurun ise öğretmenin öğrencisi olması gibidir.

Sağlığın bozulması kavramı ile kastedilen, hem bedeni hem de akli ve ruhi bakımdan kişinin sağlığının bozulması şeklinde ifade edilmektedir. Ayrıca ilgili kanunda ayrıca algılama yeteneğinin bozulması kavramına da yer verilmektedir (Dönmezer, 2001: 115).

Kasten yaralama suçları, kişiye karşı işlenen ve beden bütünlüğünü ihlal eden eylemlerin önemli bir kısmını oluşturmakla birlikte, bu tür eylemlerin tümünü karşılamazlar. Örneğin, uyuşturucu maddelere ilişkin fiiller, cinsel saldırılar, şahıs üzerinde barbarca davranışlar, işkence fiilleri de kişinin fizik ve ruhî bütünlüğüne yönelik saldırılar olmasına rağmen TCK'da ayrı maddeler ve bablar altında değişik suç tipi olarak yer almaktadır (Dönmezer, 2001: 106).

1.2.1.Türk Ceza Kanununda Kasten Yaralama Suçları

TCK madde 86'ya göre, kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

- a) Kasten yaralama suçunun;
- b) Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,
- c) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- ç) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
- e) Silâhla, işlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın verilecek ceza yarı oranında artırılır.

1.2.1.1. Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama

TCK madde 87'ye göre, (1) kasten yaralama fiili, mağdurun;

- a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,
- b) Konuşmasında sürekli zorluğa,
- c) Yüzünde sabit ize,
- ç) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,
- d) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına, neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde üç yıldan, üçüncü fıkraya giren hallerde beş yıldan az olamaz.

(2) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

- a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,
- b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,

- c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,
- ç) Yüzünün sürekli değişikliğine,

d) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine, neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, iki kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde beş yıldan, üçüncü fıkraya giren hâllerde sekiz yıldan az olamaz.

(3) Kasten yaralamanın vücutta kemik kırılmasına veya çıkığına neden olması halinde, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, kırık veya çıkığın hayat fonksiyonlarında etkisine göre, yarısına kadar artırılır.

(4) Kasten yaralama sonucunda ölüm meydana gelmişse, yukarıdaki maddenin birinci fıkrasına giren hâllerde sekiz yıldan on iki yıla kadar üçüncü fıkrasına giren hâllerde ise on iki yıldan on altı yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

TCK madde 88'e göre (1) Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza üçte ikisine kadar indirilebilir. Bu hükmün uygulanmasında kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesine ilişkin koşullar göz önünde bulundurulur.

1.2.1.2.Taksirle Yaralama

Madde 89'a göre (1) Taksirle başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b) Vücudunda kemik kırılmasına,

c) Konuşmasında sürekli zorluğa,

ç) Yüzünde sabit ize,

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

e) Gebe bir kadının çocuğunun vaktinden önce doğmasına, neden olmuşsa, birinci fıkraya göre belirlenen ceza, yarısı oranında artırılır.

(3) Taksirle yaralama fiili, mağdurun;

- a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,
- b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,
- c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,
- ç) Yüzünün sürekli değişikliğine,
- d) Gebe bir kadının çocuğunun düşmesine, neden olmuşsa, birinci fıkraya göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.

Fiilin birden fazla kişinin yaralanmasına neden olması hâlinde, altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(5) Taksirle yaralama suçunun soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır. Ancak, birinci fıkra kapsamına giren yaralama hariç, suçun bilinçli taksirle işlenmesi halinde şikâyet aranmaz.

1.2.1.3. İnsan Üzerinde Deney

Madde 90'a göre, (1) insan üzerinde bilimsel bir deney yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İnsan üzerinde yapılan rızaya dayalı bilimsel deneyin ceza sorumluluğunu gerektirmemesi için;

a) Deneyle ilgili olarak yetkili kurul veya makamlardan gerekli iznin alınmış olması,

b) Deneyin öncelikle insan dışı deney ortamında veya yeterli sayıda hayvan üzerinde yapılmış olması,

c) İnsan dışı deney ortamında veya hayvanlar üzerinde yapılan deneyler sonucunda ulaşılan bilimsel verilerin, varılmak istenen hedefe ulaşmak açısından bunların insan üzerinde de yapılmasını gerekli kılması,

ç) Deneyin, insan sağlığı üzerinde öngörülebilir zararlı ve kalıcı bir etki bırakmaması,

d) Deney sırasında kişiye insan onuruyla bağdaşmayacak ölçüde acı verici yöntemlerin uygulanmaması,

e) Deneyle varılmak istenen amacın, bunun kişiye yüklediği külfete ve kişinin sağlığı üzerindeki tehlikeye göre daha ağır basması,

f) Deneyin mahiyet ve sonuçları hakkında yeterli bilgilendirmeye dayalı olarak açıklanan rızanın yazılı olması ve herhangi bir menfaat teminine bağlı bulunmaması gerekir.

(3) Çocuklar üzerinde bilimsel deneyin ceza sorumluluğunu gerektirmemesi için ikinci fıkrada aranan koşulların yanı sıra;

a) Yapılan deneyler sonucunda ulaşılan bilimsel verilerin, varılmak istenen hedefe ulaşmak açısından bunların çocuklar üzerinde de yapılmasını gerekli kılması,

b) Rıza açıklama yeteneğine sahip çocuğun kendi rızasının yanı sıra ana ve babasının veya vasisinin yazılı muvafakatinin de alınması,

c) Deneyle ilgili izin verecek yetkili kurullarda çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanının bulunması, gerekir.

(4) Hasta olan insan üzerinde rıza olmaksızın tedavi amaçlı denemede bulunan kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, bilinen tıbbî müdahale yöntemlerinin uygulanmasının sonuç vermeyeceğinin anlaşılması üzerine, kişi üzerinde yapılan rızaya dayalı bilimsel yöntemlere uygun tedavi amaçlı deneme, ceza sorumluluğunu gerektirmez. Açıklanan rızanın, denemenin mahiyet ve sonuçları hakkında yeterli bilgilendirmeye dayalı olarak yazılı olması ve tedavinin uzman hekim tarafından bir hastane ortamında yapılması gerekir.

(5) Birinci fıkrada tanımlanan suçun işlenmesi sonucunda mağdurun yaralanması veya ölmesi hâlinde, kasten yaralama veya kasten öldürme suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Bu maddede tanımlanan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

1.2.1.4. Organ veya Doku Ticareti

TCK madde 91'e göre;

(1) Hukuken geçerli rızaya dayalı olmaksızın, kişiden organ alan kimse, beş yıldan dokuz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun konusunun doku olması hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Hukuka aykırı olarak, ölüden organ veya doku alan kimse, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Organ veya doku satın alan, satan, satılmasına aracılık eden kişi hakkında, birinci fıkrada belirtilen cezalara hükmolunur.

(4) Bir ve üçüncü fıkralarda tanımlanan suçların bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(5) Hukuka aykırı yollarla elde edilmiş olan organ veya dokuyu saklayan, nakleden veya aşıl原因an kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(6) Belli bir çıkar karşılığında organ veya doku teminine yönelik olarak ilan veya reklam veren veya yayınlayan kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(7) Bu maddede tanımlanan suçların bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde, tüzel kişi hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(8) Birinci fıkrada tanımlanan suçun işlenmesi sonucunda mağdurun ölmesi hâlinde, kasten öldürme suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

1.2.1.5. Zorunluluk Hâli

TCK Madde 92'ye göre;

(1) Organ veya dokularını salan kişinin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşullar göz önünde bulundurularak, hakkında verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza vermektan de vazgeçilebilir.

1.2.1.6. Etkin Pişmanlık

TCK Madde 93'e göre;

(1) Organ veya dokularını satan kişi, resmî makamlar tarafından haber alınmadan önce durumu merciine haber vererek suçluların yakalanmalarını kolaylaştırırorsa, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Bu suç haber alındıktan sonra, organ veya dokularını satan kişi, gönüllü olarak, suçun meydana çıkmasına ve diğer suçluların yakalanmasına hizmet ve

yardım ederse; hakkında verilecek cezanın, yardımın niteliğine göre, dörtte birden yarısına kadarı indirilir (Yalvaç, 2007: 117-122).

2. CEZA KAVRAMI

Ceza, toplum halinde yaşayan bireylerin toplumsal kural olarak kabul ettikleri normların dışına çıkılması halinde, toplumsal düzeni korumak adına kabul ettikleri bir araç olarak algılanmıştır diyebiliriz. Ceza, toplum halinde yaşamının gereği olarak benimsenmiştir.

Ceza, kelime anlamı olarak “karşılık (İyi veya kötü), azap” anlamına gelmektedir (Devellioğlu, 1996: 139). Hukuki anlamda ise ceza, “Suç işleyen bir kimsenin yaşantısına, özgürlüğüne, mallarına, onuruna karşı devletin koyduğu sınırlama” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 1998: 401).

“Antolisei'nin tanımına göre ceza, kanunun emrini ihlâl suretiyle işlenen bir suçun failine, usul kaidelerine uyularak adli makamlar tarafından hükmolunan, Devletin ızdırıp tehdididir” (Erem, Danışman, Artuk, 1997: 681)

Ceza kavramı hukuki olarak, devletin ön gördüğü anayasa ve kanunlar karşısında, bireyin suç teşkil eden davranışı karşısında kendisine, kusurlu davranışı oranında yargı organlarının müeyyide uygulanmasıdır.

1982 yılında kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası' nın “Suç ve Cezalara İlişkin Esaslar” başlıklı 38. maddesinde cezalara değinilmiştir (Yalvaç, 2007: 11). 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu' nun 45. Maddesinde “Suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezalarıdır” şeklinde tanımlanmıştır (Yalvaç, 2007: 99).

Hukuki terminolojide “Ceza” kavramı “Ceza Hukuku” başlığı altında ele alınmaktadır. Ceza hukukunun kural, kavram ve kurumları, tarih boyunca kaydedilen bir gelişimin sonucudur. Bu gün suçlar ve cezalar yasalarda yazılı bulunmakta, bir kimse suç teşkil eden bir fiil işlediği zaman kamu makamları harekete geçmekte ve yargılama organı tarafından verilen “ceza”, devlet tarafından çektirilmektedir. (Ersoy, 2002: 4)

2.1. CEZANIN FELSEFİ TEMELİ

Günümüzde hangi davranışın hukuka aykırı olduğu ve hangi davranışın cezalandırılması gerektiği devlet tarafından belirlenmektedir diyebiliriz. “Devlet, toplumun kendi temel ihtiyaçlarını güvence altına almak için oluşturduğu üst düzeyde bir örgütlenme biçimidir.” (Bal, 2008: 177). Devletin en önemli ve sürekli işlevlerinden biride hukuk üretmek olmuştur (Özlem, 2000-2001: 10). Bu yüzden hukukun ve hukuk yaptırımlarının gelişim süreci ile devletin gelişim sürecini birbiriyle bağlantılı olarak değerlendirebiliriz.

1.Hukuk ve Devlet

Devletin üstlendiği görevlerden belki de en önemlisi adaleti tahsis etme görevidir. Toplumun yöneten iktidarların yönetim anlayışına göre hukuk kuralları geliştirilerek adalet sağlanmaya çalışılmıştır. Devletler tarih boyunca kuruluş dinamiğine ve beslendiği felsefeye göre farklılıklar gösterir.

Günümüze kadar rastlanan devlet tanımlarına ve anlayışlarını şöyle sıralayabiliriz.

1. Devleti doğal bir oluşum, bir organizma sayan davranış: Temeli Platona kadar dayanan bu görüş devletin temelini insan doğasında bulur.
2. Devleti bir kurumlar ve hizmetler sistemi sayan anlayış: Aristoteles'te kaynağını bulan bu anlayışa göre, devletin asıl amacı, refah ve ahlaksal olgunluktur.
3. Devleti yapay bir varlık olarak gören anlayış: Rousseau, Hobbes ve Locke'a bağlanan bu görüşe göre insan insanın kurdudur ve insanlar başıboş bırakıldığında herkes birbiriyle savaş halinde olur ve kaos çıkar. Devlet böyle bir kaosun ortaya çıkmaması ve düzenin sağlanması amacıyla yapay olarak oluşturulmuştur.
4. Devleti dünyevileşmiş tanrısal düşünce olarak gren düşünce: Hegel'in teolojik yönelimli özgürlük metafiziğinde ifadesini bulan bu anlayışa göre, devlet, tanrının kendini bu dünyada kendini gösterme ve gerçekleştirilmesini ifadesidir.
5. Devleti egemen sınıfların çıkarına hizmet ettiğini kabul eden anlayış: Karl Marx'a göre devlet Rousseau, Hobbes ve Locke'un belirttiği gibi yapay bir varlıktır ancak insan eliyle oluşturulan bu varlı egemen sınıfların çıkarına hizmet eder.

Tarih boyunca karşılaşılan devlet tiplerinin egemenliklerine meşruiyet kazandırmak amacıyla bu devlet felsefelerinden birine ya da birkaçına dayandıkları görülür. Ancak 17. ve 18. yüzyıllarda ortaya çıkan modern devlet tipi ise temsilciliğini Rousseau, Hobbes ve Locke'un yaptığı ve daha sonra Kant'ın katıldığı ve devleti yapay bir varlık sayan devlet felsefesinden beslenir (Özlem, 2000-2001: 10-11).

Modern devlet anlayışına göre bireyler başıboş bırakıldıklarında bencil istekleri doğrultusunda hareket eder ve durum toplumsal düzenin bozulmasına neden olur. "Hobbes ve Locke'un iddiasına göre, bunun bir sonucu olarak rasyonel bireyler egemen bir yönetim oluşturmak üzere bir anlaşmaya 'toplumsal sözleşme'ye varılır" (Heywood, 2007: 48). Bu yüzden devlet herkesin taraf olduğu ortak bir sözleşmeyle dayandığından egemenlik ne bir kişiye nede bir zümreye dayanır. Ama devlet aynı zamanda kendi başına bağımsız bir unsur da değildir. Gramsci'ye göre (2007: 318) devlet, 'rasyonelleşme', hızlandırma ve Taylorlaştırma unsurudur; bir plan uyarınca çalışır, yürütür, uyarır ve 'cezalandırır'.

Devletlerin meşruiyet kaynaklarına göre gelişen adalet anlayışı ceza anlayışının da şekillenmesinde etkili olmuştur.

Örneğin Faucaut' a göre (2006: 38-39) cezalandırma 18. yy. da büyük değişime uğramıştır. Yeni yasa ve suç teorisiyle cezalandırma hakkının siyasal ve ahlaki açıdan yeni bir meşrulaştırma süreci başlamıştır. Eski kararnamelerin iptali ve örf hukukunun kaldırılması; 'Modern' hukuk sistemlerinin devreye sokulmasıyla Rusya 1769, Prusya 1780, Pennsylvania ve Toskana 1786, Avusturya 1788, Fransa 1791, 1808 ve 1810 yılları ceza hukuku için yeni bir çağın başlangıcıdır.

Ceza anlayışı, genellikle bireyi özgürlüğünden yoksun bırakarak daha çok hapis cezası olarak şekillenmiştir. Hapis cezası ile hukuka aykırı davranışın bedelini ödetme ve aynı zamanda toplumsal vicdanı rahatlatma hedeflenmiştir. Daha sonraları sosyal devlet anlayışının gelişmesine paralel olarak suç işlemiş bireyi rehabilitasyon etme ve yeniden topluma kazandırma yönünde anlayış gelişmiştir. Günümüzde birçok ceza infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutuklular ceza süreci boyunca iyileştirme faaliyetleri kapsamında eğitim, sağlık, psiko-sosyal destek gibi hizmetlerden yararlanabilmektedir.

2.2. CEZANIN AMACI

Cezanın amacının ne olduğu konusunda tam bir fikir birliği bulunmamaktadır. Toplumsal düzeni korumak amacıyla hukuk kuralları ve kuralları ihlal edenlere yönelik uygulanan cezalar ve ceza yöntemleri sürekli olarak değişmiştir. Ancak suçluların toplum tarafından veya toplumsal gücü elinde bulunduranlar tarafından cezalandırılması olgusu günümüze kadar varlığını sürdürmüştür (Kurt, 2007: 2).

İlkel toplumlarda zarar gören bireylere ya da ailelerine bırakılan suçluların cezalandırılması, genellikle öç alıcı ve misillemeci bir nitelik taşımış; ceza ile suçun özelliği ve ağırlığı arasında nicelik ve nitelik açısından özel bir ilinti kurulmamıştır. Zamanla "göze göz dişe diş" ilkesini temel alan orantılı ceza düşüncesi gelişmiş; daha sonra hukuk sisteminin gelişmesiyle ceza verme işlerini üstlenen devlet, kamu düzenini korumak için adalet mekanizmasını geliştirmiş ama fiziki cezanın büyük seyirlik bir unsur olmaktan çıkması bile 19. yüzyılın başında gerçekleşmiş; acının sahnelenmesi böylece ceza kapsamından çıkartılmış; cezanın törensel yanı karanlığa gömülmüştür (Kale, ? : 49).

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun infazda temel amacı düzenleyen 3 üncü maddesinde Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine 'uyumunu kolaylaştırmak' olduğu belirtilmiştir (Kamer: 2007: 33).

Modern ceza hukuku günümüzde cezalandırmayı amaç olmaktan çok bireyin hukuka aykırı davranışının bedelini ödetmede bir araç olarak algılanmaktadır. Bu doğrultuda cezandan beklen amaç altı başlık altında toplanmıştır.

2.2.1. Genel Önleme (General Deterrence)

Cezanın genel önleme boyutu gerek kanunlarda yer alması, gerekse uygulamasının gösterdiği korkutucu niteliği ile suç işleme eğiliminde olan kişiler bakımından genel önleme fonksiyonunu ortaya koyar. Böylece, toplumsal barışın sağlanması için, insanlar üzerinde, suç işleyenlerin cezalandırılacakları inancının

yerleştirilmesi amaçlanmak suretiyle, suçun işlenmesini engellemek bakımından bireylere mesaj verilmektedir (Demirbaş, 2002: 476).

Ceza kanunu ve yaptırımları vatandaşları tehdit ederek korkutur. Bu tehdit ve korku, vatandaşların kanuna uygun davranma eğilimini artırır ve bu suretle başka suçların işlenmesi önlenir. Genel önlemenin temelinde cezanın acı ve ıstırap verici olmasından dolayı korkutuculuğu vardır. Bu korkutuculuk, kanunda ceza yaptırımının açıkça belirtilmesi, işlenen suçlara kanunda belirtilen cezanın verilmesi ve verilen bu cezanın infaz edilmesi suretiyle kendini gösterir. (Kurt, 2007: 3)

2.2.2. Özel Önleme (Specific Deterrence)

Cezalandırmanın özel önleme amacıyla, suça karışmış olan bireyin tekrar suç işlemesinin önlenmesi amacıyla özgürlüğünden yosun bırakılmak suretiyle ileriki zamanlarda muhtemel işleyeceği suçların önüne geçilmesi hedeflenmektedir.

Burada, bireyin gelecekte başka suçlar işlemesinin önlenmesi amaçlanmaktadır. Suçlu cezalandırılınca bu yalnızca işlediği suçtan değildir, ileride yeniden suç işlememesi için de cezalandırılmaktadır. Özel önleme sırasında her şeyden önce işlenen suçun faili başka suç işlemekten uzak tutulmaya çalışılır. Cezalandırılan bireyin caydırılması suretiyle başka suç işlemesi önlenmiş olur. Günümüzde bireysel önleme amacına ulaşabilmek için suçlunun hapsedilmesi yöntemi benimsenmektedir (Kurt: 2007: 3-4)

2.2.3. Ödetme

Suçlunu vermiş olduğu zarara karşılık gösterilen bir tepkidir diyebiliriz. “Bu tepki İncil ve Hamburabi kanunlarına dayanan ‘göze göz, dişe diş’ felsefesiyle ifade edilir.” (Kurt: 2007: 4). Gerçekten, ceza; her şeyden önce, yerine getirilmesiyle birlikte, suçluya verilen zararda, uğratılan zarar dolasıyla ortaya çıkan infiali dindirmekte ve bir yerde suçun mağduru ve yakınlarının doğal öç alma arzularını tatmin etmektedir. Sonra, ceza, aynı zamanda, suçluyu ıslah yoluna giderek, suçlu tarafından işlenecek yeni suçların tehlikesi karşısında mağdur ve yakınlarını güvence altına almaktadır (Hafizoğoulları: 1996: 202).

2.2.4. Toplumu Korumak

Toplumda adaleti tahsis eden devletin en önemli görevlerinden biri toplumu koruma görevidir. Devlet cezalandırma yöntemiyle kanunlara aykırı hareket eden

bireylerin cezalandırılmasını ve cezanın bu yönüyle toplumsal düzeni devam ettirme görevini yerine getirir.

2.2.5. Telafi Etmek (Compensation)

Mağdura verilen zararın maddi olması durumunda bu zararın giderilmesi durumudur. Özellikle para cezaları bu kapsamda değerlendirilir. (Kurt: 2007: 4)

2.2.6. İyileştirme

Hükümlünün eğitim ve psiko-soyal destek hizmetleriyle ıslah edilmesi ve toplumsal hayata hazırlanması için kendisine fırsatlar tanınması, böylelikle tahliye sonrası diğer insanlara zarar vermesinin önüne geçilmesi amaçlanır. Toplumda yeni mağdur bireylerin ortaya çıkmaması için suç öncesi ve suç sonrası çalışmaların yapılması toplumu koruma adına büyük önem arz etmektedir.

2.3. CEZA TEORİLERİ

18. yüzyılın sonlarında yaşanan fikri değişiklikler ceza hukukunu da etkilemiş ve bu alanda büyük değişiklikler meydana gelmiştir. Ceza hukuku ile ilgili birçok fikirler ortaya çıkmıştır. Bu dönemde ceza teorilerinin temelleri atılmıştır diyebiliriz. Günümüzdeki ceza hukuku bu fikirler doğrultusunda gelişmiştir. Bu konudaki teoriler; mutlak ceza teorileri, nispi ceza teorileri ve karma ceza teorileridir.

2.3.1. Mutlak Ceza Teorileri

Alman düşünür Kant'a göre, suç işleyen kişi işlediği suçun cezasını görüp kefareti çekmelidir. Ceza ahlaki düzeni sağlamaya yarar. Devlet, cezanın hiçbir yararı olmasa bile suçluyu cezalandırmak zorundadır. Cezanın verilmiş amacı adaleti sağlamaktır. Demirbaş'a göre bu teori tehlikeli sonuçlar doğurabilir. Her kusurun mutlaka cezalandırılması gereği kabul edilirse, toplumsal ve dini ahlak kurallarına aykırılık hallerinin de cezalandırılması gerekir. Bu nedenle kişi özgürlüğünün

gereksiz yere sınırlandırılması söz konusu olur. Devletin amacı ahlak düzenin sağlanması olmayıp toplumsal yaşantının barış içinde sağlanmasıdır. Bu teori; ceza, adaletin gerektiği her halde değil toplumun çıkarlarının zorunlu saydığı hallerde uygulanması gerekir şeklinde eleştirilmiştir (Demirbaş, 2002: 74-75).

2.3.2. Nispi Ceza Teorileri

Mutlak teorilere karşı doğmuş olan bu teoriler, cezanın amacının geleceğe yönelik olduğunu savunmuştur. Amaç suçu önlemektir. Bu önleme şekli ikiye ayrılır. Birincisi özel önleme diğeri ise genel önlemedir. Özel önleme; failin cezalandırılıp gelecekte başka suç davranışlarının meydana gelmesini önlemektir. Fail anti sosyal davranışlarından arındırılarak yeniden sosyalleşmesi için gerekli cezayı alır. Cezanın türünü ve miktarını kusur önleme amacı belirler. Genel önleme ise; cezanın amacı ne kefarete ne de faile yöneliktir. Amaç toplumu korumaktır. Cezanın infaz edilmesi toplum üzerinde baskı oluşturur ve diğer bireylerin suç işlemesini engeller. Onun için cezalar ağır ve ciddi olmalıdır ve mutlaka infaz edilmelidir (Bozdağ, 2008: 18).

2.3.3. Karma Ceza Teorileri

Mutlak ve nispi ceza teorilerinin birlikte değerlendirilmesinden karma veya eklektik ceza teorisi ortaya çıkmıştır. Toplumsal yarar ile adalet düşüncelerinin bir araya getirilmesiyle oluşan bu teori 19. Yüzyılın ilk yarısında ileri sürülmüştür. Karma teorinin iki temel noktası vardır:

1. Bazı fiillerin cezalandırılması toplumsal düzen ve barışın sağlanması için gerekliyse ceza kanunu bunları cezalandırmalıdır.

2. Bu cezalandırma şekli, kanunun bunları adalete uygun görmesi ve adaletin sınırları içinde bulunmak şartı ile uygulanmalıdır

Karma görüşü savunulara, pozitivistler tarafından, Klasik Okul adı verilmiştir. Klasik Okulca benimsenen esas, zorunlu olmadıkça sabit cezalardan kaçınılarak basamaklı cezalar tercih edilmiştir. Hâkimlere cezaların azaltılmasını gereken sebeplerin bulunması durumunda cezayı azaltabilme hususunda geniş takdir hakkı tanınmıştır (Demirbaş, 2002: 75-76).

Mutlak ve nispi teoriler birleştirilerek geçerliliği daha yüksek bir teori geliştirilmiştir. Genel kabul gören teori karma teoridir. Bu teori TCK tarafından da benimsenmiştir (5237 sayılı TCK: md 1).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR İLİNDE CİNAYET VE YARALAMA SUÇLARI

Araştırma, Afyonkarahisar ilinde, dört kapalı ve bir açık ceza infaz kurumlarında, sadece adam öldürme ve adam yaralama suçundan hüküm giymiş kişilere uygulanmıştır. Aynı suçlardan tutuklu olanlara uygulanmamıştır. Araştırmaya Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Afyonkarahisar Açık Ceza İnfaz Kurumu, Bolvadin, Dinar ve Sandıklı Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında adam öldürme ve yaralama suçundan hükümlüler katılmıştır. Cezaevi nüfusu olarak en yoğun kurum il merkezindeki E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'dur. Bu yüzden bu kurumdan katılım sayısı daha yüksektir.

Araştırmada hükümlülere 65 soruluk anket verilmiştir. Anket sorularının hazırlanmasında daha önceden ceza infaz kurumlarında uygulanan benzeri anket sorularından yararlanılmıştır. Adam öldürme ve yaralama suçundan hüküm giyen hükümlülerin tamamına yakını araştırmaya katılmıştır.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Suçun şekillenmesinde soyo-kültürel nedenlerin etkili olduğu düşüncesinden hareketle Afyonkarahisar ilinde ceza infaz kurumlarında, özellikle öldürme ve yaralama suçlarından hüküm giyenlere yönelik alan araştırması yapılmıştır.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Toplumunu oluşturan bireylerinin diğer bireylerle, gruplarla ve kurumlarla ilişkilerinde içinde bulunan kültürel yapının önemli olduğu hatta bu kültürel yapıya göre diğer toplumlardan farklılık gösterdiği bilinmektedir. Kültürel yapı, sadece kişiler arası ilişkileri değil aynı zamanda değişim süreci üzerinde de etkilidir. Suç da bireyin ait olduğu kültürel yapıdan etkilenerek ortaya çıkardığı bir davranış olduğundan kültürel yapı ile suç olgusu arasında bağlantı olduğu düşünülmektedir.

Buradan hareketle yukarıda bahsedilen teorilerden elde edilen bilgiler göre yapılan araştırmada Afyonkarahisar ilinde öldürme ve yaralama suçlarının ortaya çıkmasında daha çok hangi nedenlerin etkili olduğunu tespit etme ve inceleme amaçlanmıştır.

3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Afyonkarahisar coğrafi konum olarak Türkiye'nin İç Batı Anadolu Bölgesinde olup kışları sert geçen karasal bir iklime sahiptir. Batı bölgesinden kuzeye doğuya ve güneye açılan önemli ulaşım ağının birleştiği noktadır.

Afyonkarahisar ilinde özellikle adam öldürme ve yaralama suçları, kentin kendi nüfusuna oranla fazla olduğu TÜİK verilerinden anlaşılmaktadır. Afyonkarahisar'a komşu olan illerdeki aynı suç oranlarına baktığımızda Afyonkarahisar ilinde daha fazla olduğu görülmektedir.

4. RAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Anket formu aracılığı ile elde edilmiş olan bilgiler "SPSS for Windows 15.0" istatistik paket programına aktarılmış ve bu program aracılığıyla değerlendirilmiştir.

Öncelikle araştırmaya katılan kişilerin demografik özelliklerini ortaya koymak için sıklık dağılımları oluşturulmuştur. Mahkûmların cezaevine girmeden önceki yaşantıları ile ilgili genel bilgiler, mahkûmiyet nedenleri ortaya konmuş, ayrıca mahkûmiyet döneminde yaşadıkları hakkında bilgiler verilmiştir.

Kişilerin Afyon'da veya başka bir ilde ikamet etmesi arasında ikamet ettiği yer (merkez, gecekodu-kenar mahalle), öğrenim düzeyi, suç işleyen arkadaşı bulunup bulunmaması, işlenen suçun türü, suç işleme nedenleri, suç işleme şekli, işlediği suçun cezasını bilmesi, işledikleri suçtan sorumlu tuttıkları kişiler, ekonomik sıkıntı çekme durumları, evlenme şekli, alkol kullanma sıklığı bakımından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı ki-kare analizleri ile test edilmiştir.

Ayrıca kişilerin merkezde veya gecekodu-kenar mahallede ikamet etmesi arasında öğrenim düzeyi, suç işleyen arkadaşı bulunup bulunmaması, işlenen suçun türü, işlediği suçun cezasını bilmesi, işledikleri suçtan sorumlu tuttıkları kişiler,

ekonomik sıkıntı çekme durumları, evlenme şekli, alkol kullanma sıklığı bakımından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığı ki-kare analizleri ile test edilmiştir.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI

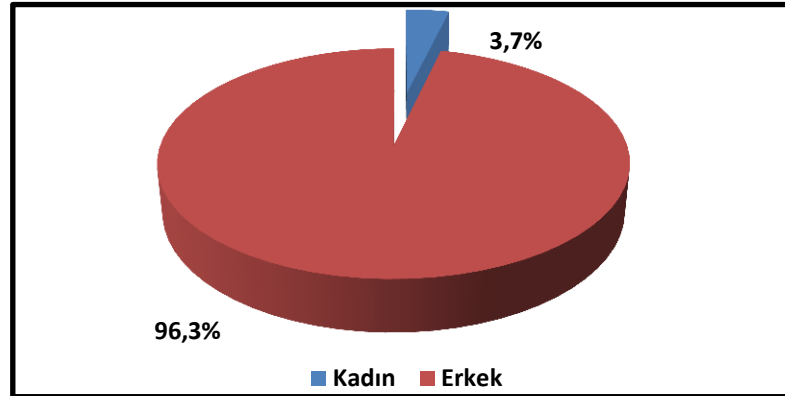
Araştırma Afyonkarahisar ilinde bulunan 5 ceza infaz kurumunda uygulanmıştır. Bu cezaevlerinde sadece şehir merkezinde bulunan kapalı cezaevinde kadınlar için 2 oda bulunmaktadır. Yine aynı cezaevinde 2 adet çocuklar için oda vardır. Ayrıca kadın cezaevi ve çocuk ıslahevi bulunmamaktadır. Araştırma bulguları aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. Cinsiyetlere Göre Dağılım:

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadın	13	3,7
Erkek	338	96,3
Toplam	351	100

Araştırma Afyonkarahisar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, Afyonkarahisar Açık Ceza İnfaz Kurumu, Bolvadin Açık ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ile Sandıklı ve Dinar Kapalı Ceza İnfaz Kurumlarında adam öldürme ve adam yarala suçundan yatan hükümlülere uygulanmıştır.¹ Araştırmaya katılan kişilerin %3,7'si kadın iken, %96,3'ü erkektir.

Grafik 1. Cinsiyetlere Göre Dağılım Grafiği :

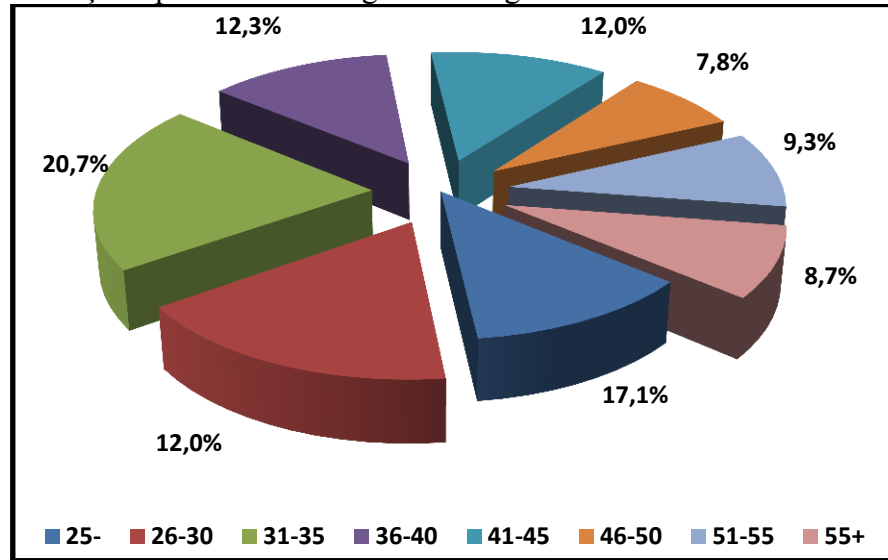
¹ Araştırma sadece adam öldürme ve adam yaralama suçundan hüküm giymiş ve cezası mahkeme veya Yargıtay tarafından kesinleşmiş hükümlülere uygulanmıştır. Adam öldürme ve adam yaralama suçundan ceza evinde bulunan tutuklulara uygulanmamıştır.

Tablo 3. Yaş Gruplarına Göre Dağılım:

Yaş Grubu	Kişi Sayısı	Yüzde
25 Yaş ve Altı	40	12,0
26-30	57	17,1
31-35	69	20,7
36-40	41	12,3
41-45	40	12,0
46-50	26	7,8
51-55	31	9,3
55 Yaş Üstü	29	8,7
Toplam	333	100

Araştırmaya katılan kişilerin, %12'si 25 yaş ve altında iken, %17,1'i 26-30 yaşında, %20,7'si 31-35 yaşında, 12,3'ü 36-40 yaşında, %12'si 41-45 yaşında, %7,8'i 46-50 yaşında, %9,3'ü 51-55 yaşında ve %8,7'si ise 55 yaşın üzerindedir. Araştırmaya göre adam öldürme ve adam yaralama suçundan ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin ağırlıklı olarak 25 ile 35 yaşlarında olduğunu görmekteyiz. Afyonkarahisar ilinde öldürme ve yaralama suçlarının daha çok orta yaşlarda işlendiği görülmektedir.

Grafik 2. Yaş Gruplarına Göre Dağılım Grafiği:

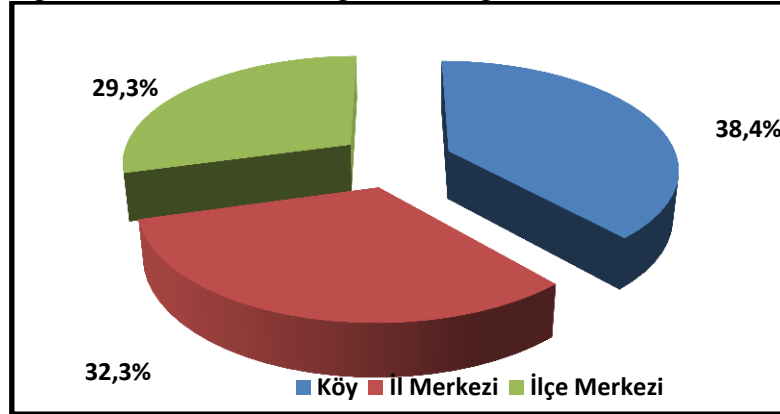

Tablo 4. Doğum Yerlerine Göre Dağılım:

Doğum Yeri	Kişi Sayısı	Yüzde
Köy	131	38,4
İl Merkezi	110	32,3
İlçe Merkezi	100	29,3
Toplam	341	100

Araştırmaya katılan kişilerin %38,4'ünün doğum yeri köy iken, %32,3'ünün il merkezi, %29,3'ünün ise ilçe merkezidir. Araştırmanın uygulandığı ceza infaz kurumlarında kırsal kesimde doğmuş ve yine kırsal kesimde ikamet eden hükümlülerle yapılan görüşmelerde özellikle arazi anlaşmazlıkları gibi nedenlerden dolayı adam öldürme ve adam yaralama suçuna teşebbüs ettiklerini ifade etmişlerdir.

Grafik 3. Doğum Yerlerine Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 5. İkamet Edilen İle Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Adana	3	1,0
Afyon	167	54,2
Aksaray	1	0,3
Antalya	6	1,9
Aydın	3	1,0
Balıkesir	6	1,9
Bandırma	1	0,3
Burdur	1	0,3
Bursa	2	0,6
Çanakkale	2	0,6
Denizli	3	1,0
Diyarbakır	1	0,3
Erzincan	1	0,3
Eskişehir	4	1,3
Gaziantep	1	0,3
Gebze	1	0,3
Hatay	1	0,3
Isparta	2	0,6
İstanbul	10	3,2
İzmir	33	10,7
Konya	28	9,1
Kütahya	5	1,6
Malatya	2	0,6
Manisa	5	1,6
Mardin	1	0,3
Mersin	1	0,3
Muğla	1	0,3
Muş	1	0,3
Samsun	1	0,3
Şanlıurfa	1	0,3
Sivas	1	0,3
Tekirdağ	1	0,3
Trabzon	1	0,3
Uşak	8	2,6
Van	1	0,3
Zonguldak	1	0,3
Toplam	309	100

Araştırmaya katılan kişilerin %54,2'si Afyon ilinde, %10,7'si İzmir ilinde, %9,1'i Konya ilinde ikamettedir. İkamet edilen diğer illerin oranı ise %26'dır. Araştırmaya katılan kişilerin Afyonkarahisar ilinde ikamet etmemesine

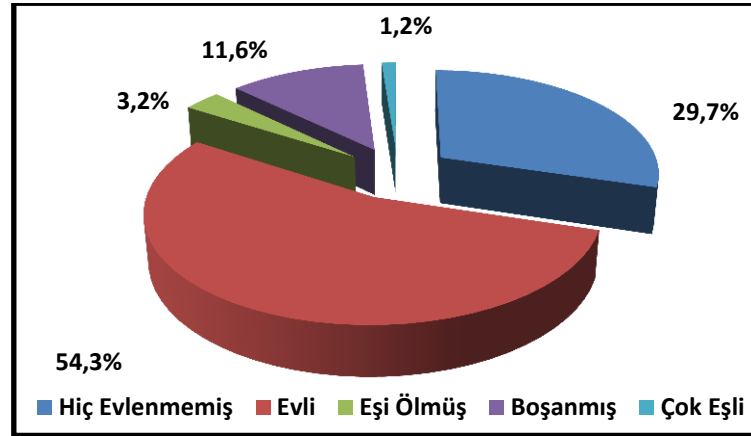
karşılık bazı hükümlülerin Afyonkarahisar ilindeki ceza infaz kurumlarında bulunmalarının nedeni; son yıllarda ceza infaz kurumlarının doluluk oranının artması, hükümlülerin kendi istekleri ile veya problemlü hükümlülerin kurum kararı ile başka bir ceza infaz kurumuna sevk edilmesidir. Bu durum ceza infaz kurumları arası hükümlü sirkülasyonunu arttırmıştır.

Tablo 6. Medeni Hale Göre Dağılım:

Medeni Hal	Kişi Sayısı	Yüzde
Hiç Evlenmemiş	102	29,7
Evli	187	54,4
Eşi Ölmüş	11	3,2
Boşanmış	40	11,6
Çok Eşli	4	1,2
Toplam	344	100

Araştırmaya katılan kişilerin %29,7'si hiç evlenmemiş iken, %54,4'ü evli, %32,2'sinin eşi ölmüş, %11,6'sı boşanmış ve %1,2'si ise çok eşlidir.

Grafik 4. Medeni Hale Göre Dağılım Grafiği:

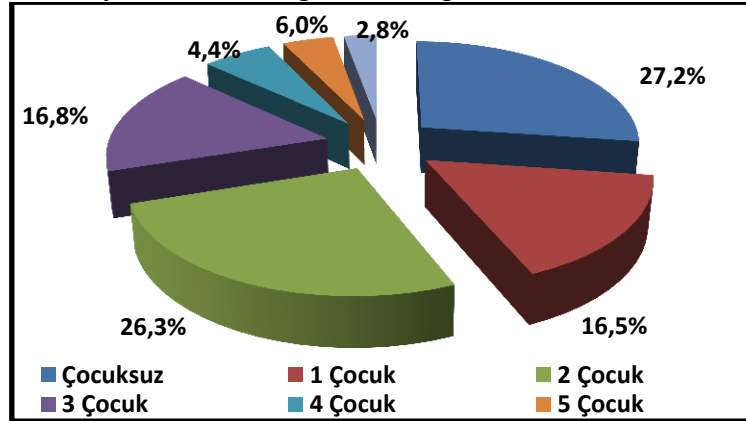

Tablo 7. Çocuk Sayısına Göre Dağılım:

Çocuk Sayısı	Kişi Sayısı	Yüzde
Çocuksuz	86	27,2
1 Çocuk	52	16,5
2 Çocuk	83	26,3
3 Çocuk	53	16,8
4 Çocuk	19	6,0
5 Çocuk	14	4,4
6 ve Daha Fazla	9	2,82
Toplam	316	100

Araştırmaya katılan kişilerin %27,2'sinin çocuğu yok iken, %16,5'i tek çocuk sahibi, %26,3'ü 2 çocuk sahibi, %16,8'i 3 çocuk sahibi, %6'sı 4 çocuk sahibi, %4,4'ü 5 çocuk sahibi ve %2,8'i ise 6 ve daha fazla çocuk sahibidir.

Grafik 5. Çocuk Sayısına Göre Dağılım Grafiği:

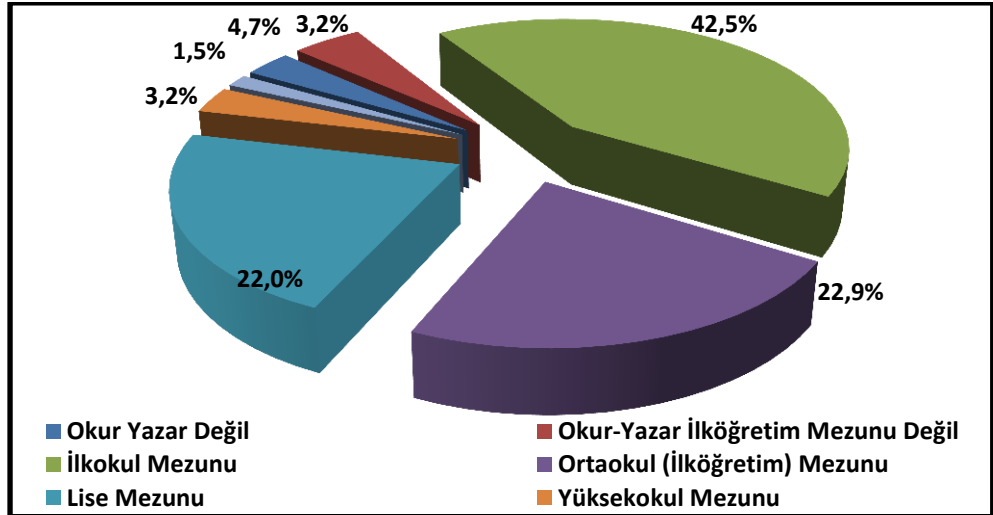

Tablo 8. Öğrenim Durumuna Göre Dağılım:

Öğrenim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Okur Yazar Değil	11	3,2
Okur-Yazar İlköğretim Mezunu Değil	16	4,7
İlkokul Mezunu	145	42,5
Ortaokul (İlköğretim) Mezunu	78	22,9
Lise Mezunu	75	22,0
Yüksekokul Mezunu	11	3,2
Üniversite Mezunu	5	1,5
Toplam	341	100

Araştırmaya katılan kişilerin %3,2'si okur-yazar değil, %4,7'si okur-yazar ancak ilköğretim mezunu değil, %42,5'i ilkokul mezunu, %22,9'u ortaokul mezunu, %22'si lise mezunu, %3,2'si yüksekokul mezunu ve sadece %1,5'i ise üniversite mezunudur. Ceza infaz kurumlarında özellikle yetişkin eğitime önem verilmektedir. Ancak yetişkinlerin eğitime bakış açısı büyük çoğunlukla çıkar esasına dayalıdır. Özellikle aldığı mesleki eğitim sertifikası ile tahliye sonrası kredi alabilme amacıyla eğitimlere katılmaktadırlar.

Grafik 6. Öğrenim Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

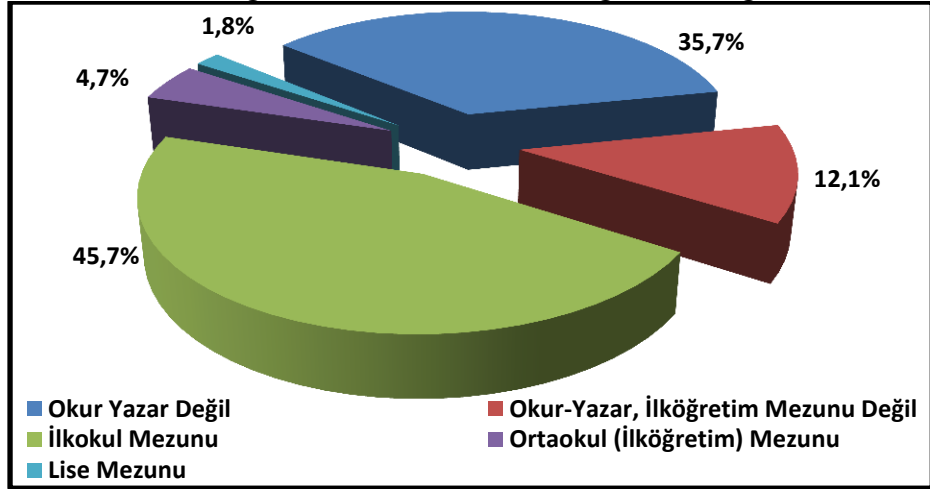

Tablo 9. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Dağılım:

Anne Öğrenim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Okur Yazar Değil	121	35,7
Okur-Yazar, İlköğretim Mezunu Değil	41	12,1
İlkokul Mezunu	155	45,7
Ortaokul (İlköğretim) Mezunu	16	4,7
Lise Mezunu	6	1,8
Toplam	339	100

Araştırmaya katılan kişilerin %35,7'sinin annesi okur-yazar değil iken, %12,1'inin annesi okur-yazar, %45,7'sinin annesi ilköğretim mezunu, %4,7'sinin annesi ortaokul mezunu ve sadece %1,8'inin annesi ise lise mezundur. Özellikle kırsal yerleşim alanlarında ataerkil aile yapısının etkili olması, kız çocuklarının eğitime önem verilememesi bu yerleşim yerlerinde kadınların eğitim seviyesinin düşük olmasına neden olmuştur diyebiliriz.

Grafik 7. Annenin Öğrenim Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

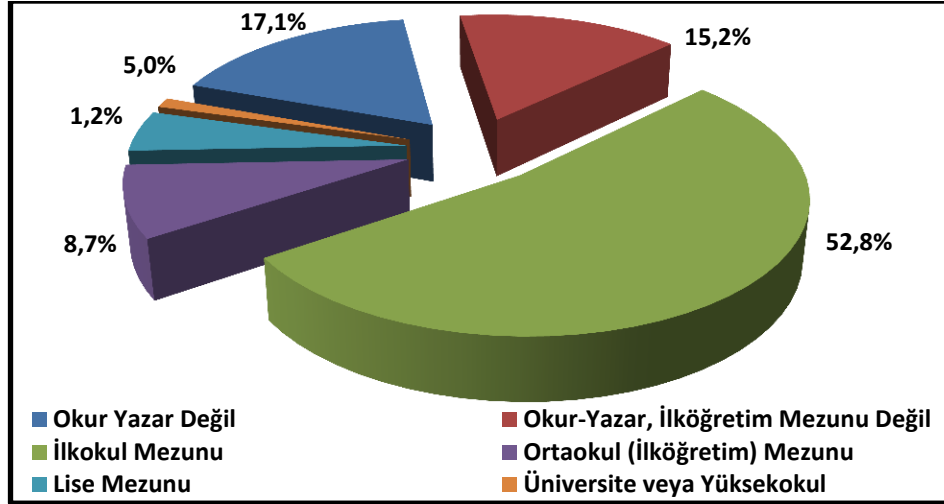

Tablo 10. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Dağılım:

Baba Öğrenim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Okur Yazar Değil	55	17,1
Okur-Yazar, İlköğretim Mezunu Değil	49	15,2
İlkokul Mezunu	170	52,8
Ortaokul (İlköğretim) Mezunu	28	8,7
Lise Mezunu	16	5,0
Üniversite veya Yüksekokul	4	1,2
Toplam	322	100

Araştırmaya katılan kişilerin %17,1'inin babası okur-yazar değil iken, %15,2'sinin babası okur-yazar, %52,8'inin babası ilkokul mezunu, %8,7'sinin babası ortaokul mezunu, %5'inin babası lise mezunu ve sadece %1,2'sinin ise babası üniversite veya yüksekokul mezunudur.

Grafik 8. Babanın Öğrenim Durumuna Göre Dağılım Grafiği :

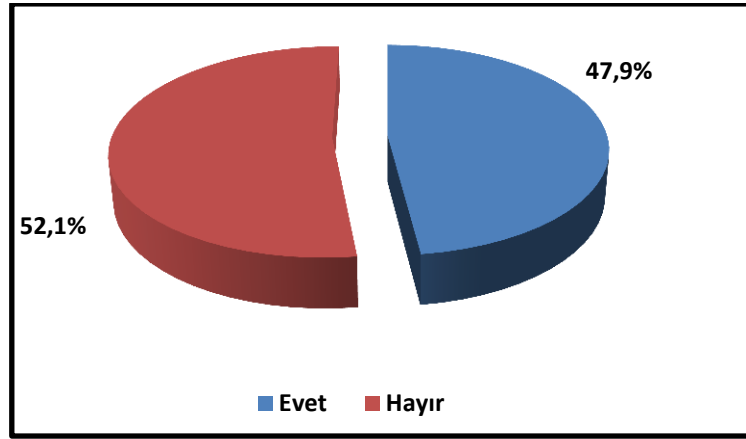

Tablo 11. Öğrenim Hayatını Yarıda Bırakma Durumuna Göre Dağılım:

Öğrenim Hayatını Yarıda Bırakma Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	158	47,9
Hayır	172	52,1
Toplam	330	100

Araştırmaya katılan kişilerin %47,9'u öğrenim hayatını yarım bırakmak zorunda kalmış iken, %52,1'i öğrenim hayatını yarım bırakmak zorunda kalmamıştır.

Grafik 9. Öğrenim Hayatına Devam Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 12. Öğrenim Hayatını Yarım Bırakma Sebebine Göre Dağılım:

Sebepler		Hayır	Evet
Ekonomik Sıkıntı	N	255	96
	%	72,6	27,4
Annenin Ölümü	N	349	2
	%	99,4	0,6
Babanın Ölümü	N	340	11
	%	96,9	3,1
İkisinin Birden Ölümü	N	346	5
	%	98,6	1,4
Başarısız Bir Öğrenci Olma	N	327	24
	%	93,2	6,8
Diğer	N	309	42
	%	88,0	12,0

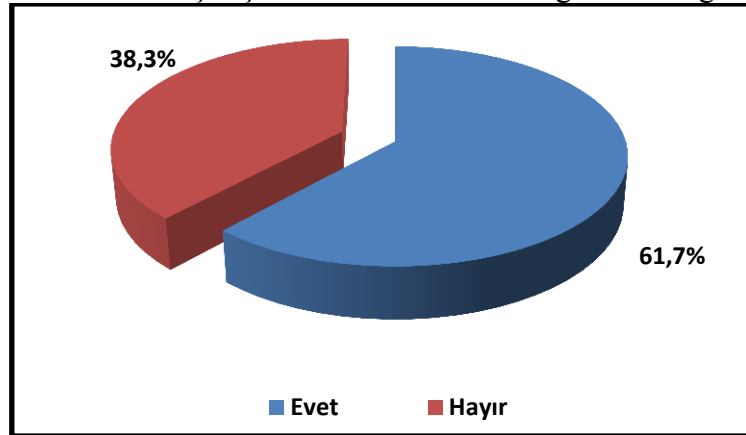
Araştırmaya katılan kişilerin %27,4'ü ekonomik sıkıntıdan dolayı öğrenim hayatını yarım bırakmak zorunda kalmışken, %0,6'sı annesinin ölümü, %3,1'i babasının ölümü, %1,4'ü ikisinin birden ölümü, %6,8'i başarısız bir öğrenci olduğundan ve %12'si diğer sebepler yüzünden öğrenim hayatını yarım bırakmak zorunda kalmıştır. Öğrenim hayatını yarım bırakma nedeni daha çok çalışmak zorunda kalmaları, derslerdeki başarısızlık nedeniyle okula devam etmeme ve okulda arkadaş gruplarıyla yaşanan olumsuz olaylar olduğu hükümlülerle yapılan görüşmeler neticesinde ifade edilmiştir.

Tablo 13. Okul Yıllarında Çalışma Durumuna Göre Dağılım:

Çalışma Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	200	61,7
Hayır	124	38,3
Toplam	324	100

Araştırmaya katılan kişilerin %61,7'si okul yıllarında hem okuyup hem çalışmışken, %38,3'ü okul yıllarında çalışmamıştır.

Grafik 10. Okul Yıllarında Çalışma Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

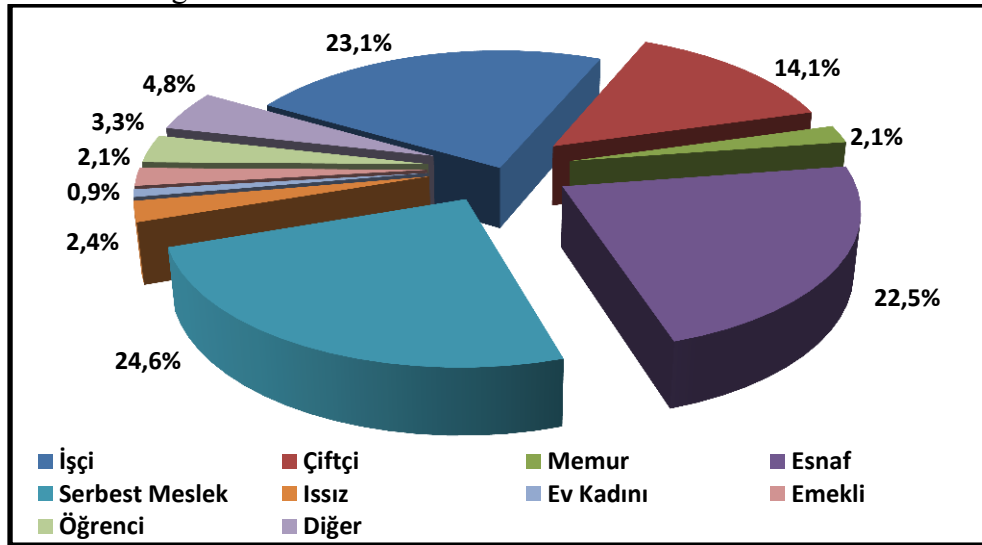

Tablo 14. Cezaevine Girmeden Önceki Meslek Durumuna Göre Dağılım:

Meslek	Kişi Sayısı	Yüzde
İşçi	77	23,1
Çiftçi	47	14,1
Memur	7	2,1
Esnaf	75	22,5
Serbest Meslek	82	24,6
İssız	8	2,4
Ev Kadını	3	0,9
Emekli	7	2,1
Öğrenci	11	3,3
Diğer	16	4,8
Toplam	333	100

Cezaevine girmeden önce araştırmaya katılan kişilerin %23,1'i işçi, %14,1'i çiftçi, %2,1'i memur, %22,5'i esnaf, %24,6'sı serbest meslek sahibi, %2,4'ü işsiz, %0,9'u ev kadını, %2,1'i emekli, %3,3'ü öğrenci ve %4,8'i ise diğer işlerde çalışmaktadır. Ceza infaz kurumunda adam öldürme ve adam yaralama suçundan hüküm giymiş kişilerin %24,6'sı serbest meslek sahibidir. Bu meslek tanımı içerisinde farklı zamanlarda farklı işlerde çalışma durumu da söz konusudur. Düzenli bir işe sahip olamama durumu şehrin soyo-ekonomik yapısıyla da ilişkilidir.

Grafik 11. Cezaevine Girmeden Önceki Meslek Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 15. Sahip Oldukları İşi Tercih Etme Sebeplerine Göre Dağılım:

Sebepler		Hayır	Evet
Kendi Adına Para Kazanma	N	251	100
	%	71,5	28,5
Ev Bütçesine Katkıda Bulunmak	N	250	101
	%	71,2	28,8
Eşim Çalışmıyordu Ben Çalışmak Zorundaydım	N	329	22
	%	93,7	6,3
Bu İşten Hoşlandığım İçin	N	327	24
	%	93,2	6,8
Başka İş Bulamadığım İçin	N	315	36
	%	89,7	10,3
Diğer	N	325	26
	%	92,6	7,4

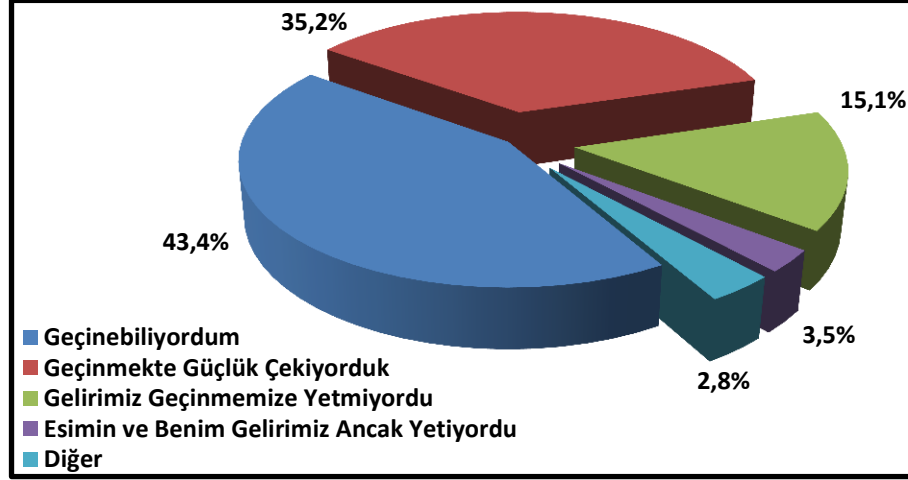
Araştırmaya katılan kişilerin %28,5'i kendi adına para kazanmak, %28,8'i ev bütçesine katkıda bulunmak, %6,3'ü eşi çalışmadığı için, %6,8'i bu işten hoşlandığı için, %10,3'ü başka iş bulamadığı için ve %7,4'ü diğer sebeplerden dolayı sahip oldukları işi tercih etmişlerdir. Tablodan anlaşıldığına göre severek işini yapanların oranı % 6,8' dir.

Tablo 16. En Son Çalışılan İşten Alınan Aylığın Geçinmeye Yetme Durumunun Dağılımı:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Geçinebiliyordum	138	43,4
Geçinmekte Güçlük Çekiyorduk	112	35,2
Gelirimiz Geçinmemize Yetmiyordu	48	15,1
Eşimin ve Benim Gelirimiz Ancak Yetiyordu	9	2,8
Diğer	11	3,5
Toplam	318	100

Araştırmaya katılan kişilerin %43,4'ü en son çalıştıkları işten aldıkları aylıkla geçinebiliyor iken, %35,2'si geçinmekte güçlük çekiyor, %15,1'i geçinmiyor, %2,8'i ise eşinin ve kendi geliriyle ancak geçinebiliyor.

Grafik 12. En Son Çalışılan İşten Alınan Aylığın Geçinmeye Yetme Durumunun Dağılım Grafiği:

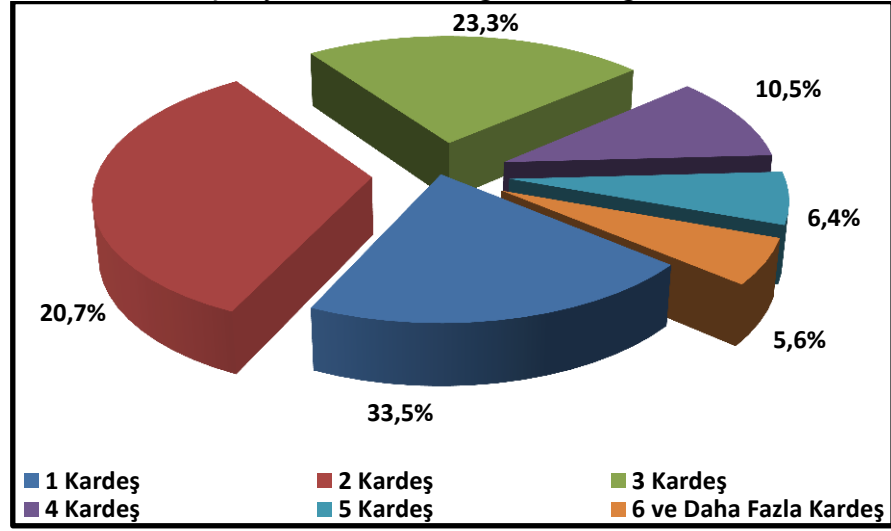

Tablo 17. Erkek Kardeş Sayılarına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
1 Kardeş	55	20,7
2 Kardeş	89	33,5
3 Kardeş	62	23,3
4 Kardeş	28	10,5
5 Kardeş	17	6,4
6 ve Daha Fazla Kardeş	15	5,6
Toplam	266	100

Araştırmaya katılan kişilerin %20,7'sinin 1 erkek kardeşi var iken, %33,5'inin 2, %23,3'ünün 3, %10,5'inin 4, %6,4'ünün 5 ve %5,6'sının ise 6 ve daha fazla erkek kardeşi vardır.

Grafik 13. Erkek Kardeş Sayılarına Göre Dağılım Grafiği:

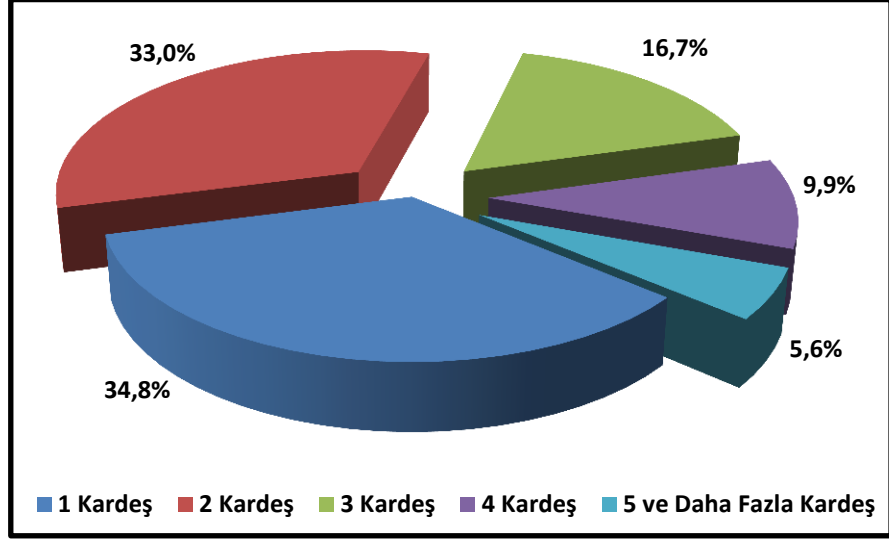

Tablo 18. Kız Kardeş Sayılarına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
1 Kardeş	81	34,8
2 Kardeş	77	33,0
3 Kardeş	39	16,7
4 Kardeş	23	9,9
5 ve Daha Fazla Kardeş	13	5,6
Toplam	233	100

Araştırmaya katılan kişilerin %34,8'inin 1 kız kardeşi var iken, %33'ünün 2, %16,7'sinin 3, %9,9'unun 4 ve %5,6'sının ise 5 ve daha fazla kız kardeşi vardır.

Grafik 14. Kız Kardeş Sayılarına Göre Dağılım Grafiği:

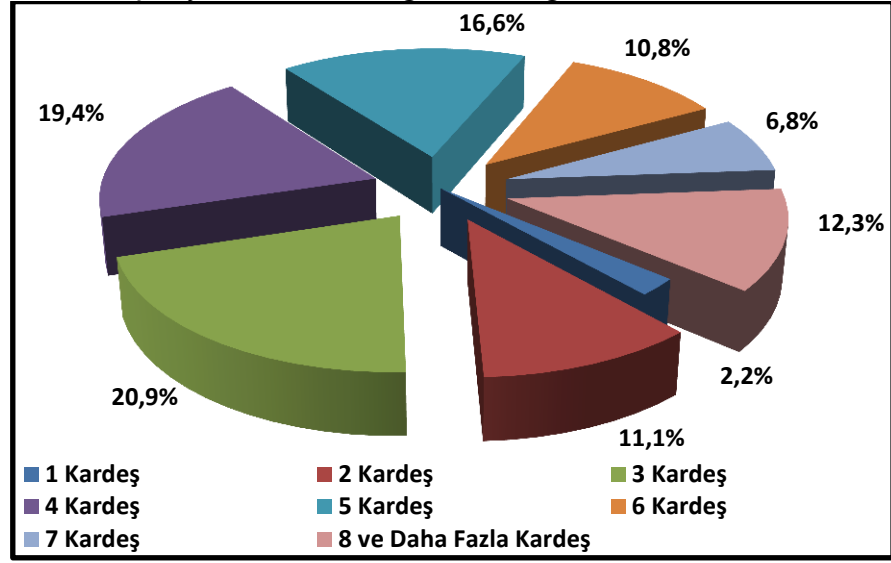

Tablo 19. Kardeş Sayılarına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
1 Kardeş	7	2,2
2 Kardeş	36	11,1
3 Kardeş	68	20,9
4 Kardeş	63	19,4
5 Kardeş	54	16,6
6 Kardeş	35	10,8
7 Kardeş	22	6,8
8 ve Daha Fazla Kardeş	40	12,3
Toplam	266	100

Araştırmaya katılan kişilerin %2,2'sinin 1 kardeşi var iken, %11,1'inin 2, %20,9'unun 3, %19,4'ünün 4, %16,6'sının 5, %10,8'inin 6, %6,8'inin 7 ve %12,3'ünün ise 8 ve daha fazla erkek kardeşi vardır.

Grafik 15. Kardeş Sayılarına Göre Dağılım Grafiği:

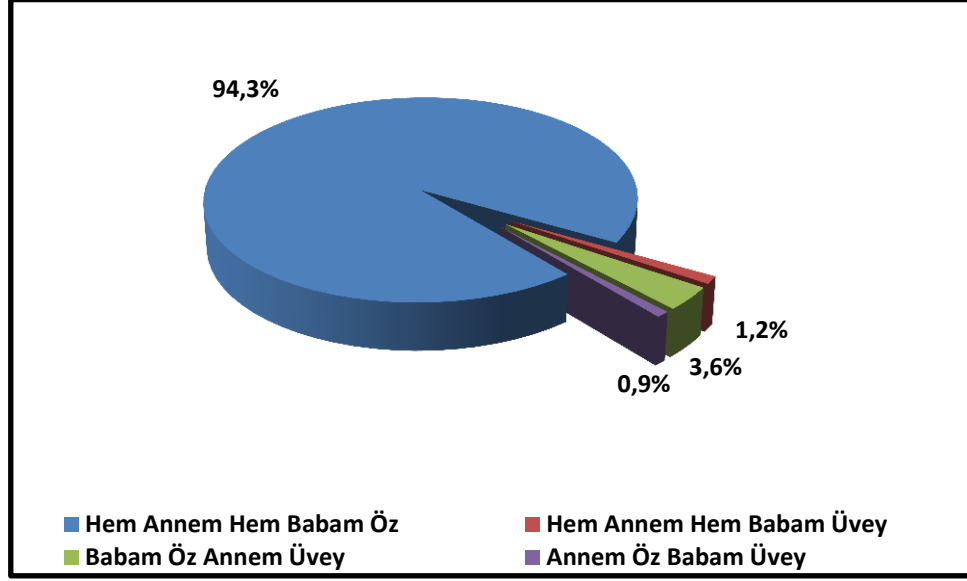

Tablo 20. Anne-Babanın Özlük -Üveylik Durumuna Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Hem Annem Hem Babam Öz	317	94,3
Hem Annem Hem Babam Üvey	4	1,2
Babam Öz Annem Üvey	12	3,6
Annem Öz Babam Üvey	3	0,9
Toplam	336	100

Araştırmaya katılan kişilerin %94,3'ünün hem annesi hem babası öz, %1,2'sinin hem annesi hem babası üvey, %3,6'sının babası öz annesi üvey ve %0,9'unun ise annesi öz babası üveydir.

Grafik 16. Anne-Babanın Özlük -Üveylik Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 21. Cezaevine Girmeden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Dağılım:

Bölge	Kişi Sayısı	Yüzde
Gecekondu	29	8,9
Merkez	199	61,0
Kenar Mahalle	98	30,1
Toplam	326	100

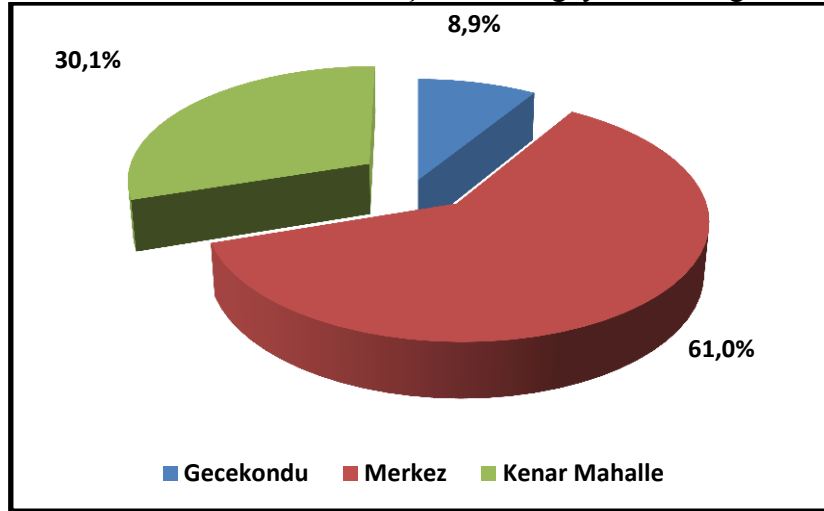
Araştırmaya katılan kişilerin cezaevine girmeden önce %8,9'u gecekondu bölgesinde, %61'i merkezde, %30,1'i kenar mahalle bölgesinde yaşamaktadır. Bu tabloda kastedilen merkez ilçe ya da köy merkezi de olabilir. Araştırmaya katılan kişiler yaşadığı yerin merkez- çevre durumuna göre soruyu cevaplamıştır. Ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler yerleşim yerine göre sadece kentlerde yaşayanlardan oluşmamakta, diğer yerleşim yerlerinden de kişiler bulunmaktadır. Buna göre araştırmaya katılanların % 61,0'ı yaşadığı yerleşim yerinin merkezide yaşamaktadır.

Afyonkarahisar ilinde özellikle merkeze bağlı köy ve kasabalarda adam öldürme ve adam yaralama olayları çok fazla yaşanmaktadır. Sosyal Ekoloji Teorilerinden Ernest Burgess' in Çemberler Teorisi 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde Chicago'daki suç olaylarını açıklamakta oldukça kabul görmüştür. O yıllarda Chicago kenti hızla sanayileşmekte, kentin yerleşme dağılımı hızla değişmekte ve gelir eşitsizliği artmakta idi. Burgess' in çemberler teorisine göre 1. bölge şehrin

merkezidir ve aynı zamanda iş merkezidir. 2. bölge yoksul insanların olduğu bölgedir ve akıl hastalığından suça kadar her türlü sapma davranış görülür. 3. bölge işçi sınıfının yerleşim alanıdır. 4. bölgede orta sınıf profesyoneller ve küçük iş sahipleri bulunur. 5. bölge şehrin en dışında varlıklı kişilerin yaşadığı bölgedir. Burgess' e göre şehrin dışına gidildikçe suç oranı düşer. En fazla suç oranı ikinci bölgededir (Bal, 2008: 250-251).

Bu teori ile Afyonkarahisar şehir yapısı tam olarak örtüşmeyebilir ama kentin sanayi ve ticari faaliyetlerin olduğu bir yer olarak düşünersek, suçluların fazla olduğu yerler, merkeze bağlı köy ve kasabaların olması, Burgess' in bahsettiği ikinci bölge ile "merkeze yakınlık açısından" benzerlik olduğu söylenebilir.

Grafik 17. Cezaevine Girmeden Önce Yaşanılan Bölgeye Göre Dağılım Grafiği:

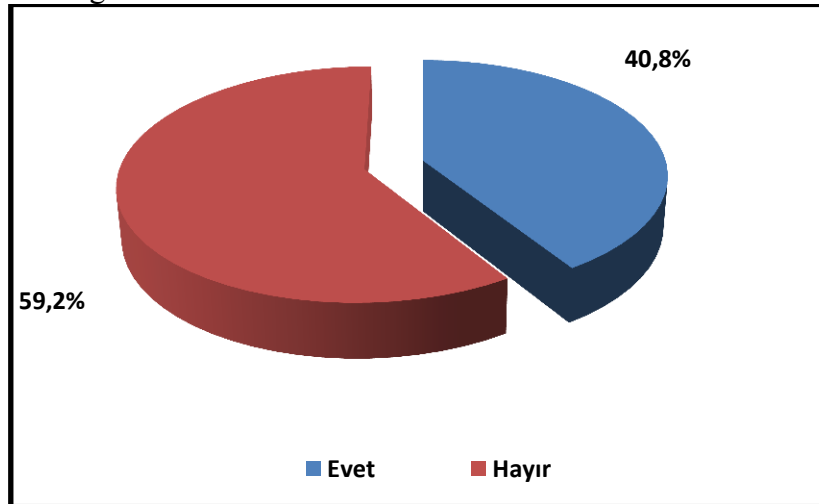

Tablo 22. Suç İşleyen Arkadaşlarının Bulunması Durumuna Göre Dağılım:

Arkadaşların Suç İşleme Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	138	40,8
Hayır	200	59,2
Toplam	338	100

Araştırmaya katılan kişilerin arkadaşlarının %40,8'i suç işlemiş iken, %59,2'si suç işlememiştir. Tablodan anlaşıldığı gibi suç işleyen arkadaşların bulunması durumuna göre oran % 40,8' dir. Bu durum kişinin arkadaş çevresinde benzer ya da başka suçlara karışan arkadaşlarının olduğunu gösteriyor. Arkadaş çevresi bireyin sosyal sosyalleşme sürecinde en önemli unsurdur. Bireyin kendini topluma kabul ettirme, saygınlık sağlama ve aidiyet hissini yerine getirmede arkadaş çevresi çok önemlidir. Bu çevrenin ortak kabul ettiği kültürel değerler gruba üye olma kriterlerini şekillendirebilir. Suçlu kişiler içinde bulunma, hem suçlu davranışın benimsenmesini hem de suçun öğrenilmesine neden olabilir. Kişi itibar kazanmak ve onurunu korumak amacıyla gerekirse arkadaş çevresinde kabul gören saldırganlık davranışlarını sergileyebilir.

Grafik 18. Suç İşleyen Arkadaşlarının Bulunması Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

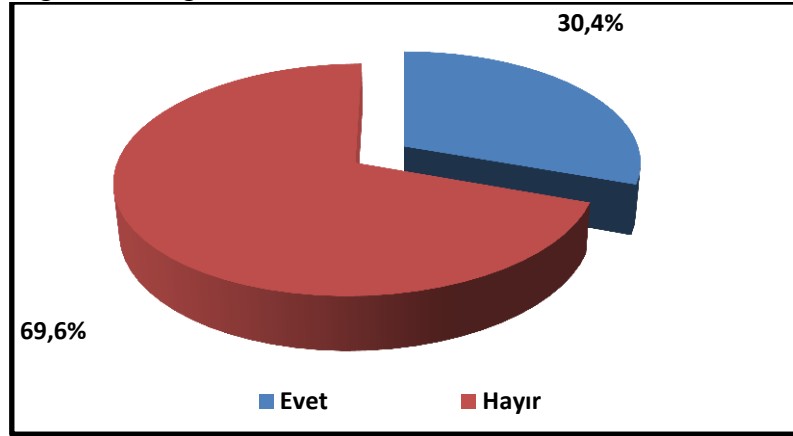

Tablo 23. Çocukluk ve Gençlik Yıllarında Arkadaşlarla Birlikte Suç İşleme Dağılımı:

Arkadaşlarla Birlikte Suç İşleme Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	101	30,4
Hayır	231	69,6
Toplam	332	100

Araştırmaya katılan kişilerin %30,4'ü çocukluk ve gençlik yıllarında arkadaşlarıyla birlikte suç işlerken, %69,6'sı işlememiştir.

Grafik 19. Çocukluk Ve Gençlik Yıllarında Arkadaşlarla Birlikte Suç İşleme Dağılım Grafiği:

Tablo 24. Çocukluk Ve Gençlik Yıllarında Arkadaşlarla Birlikte İşlenen Suçlara Göre Dağılım:

İşlenen Suçlar		Hayır	Evet
Ufak Tefek Hırsızlıklar	N	72	29
	%	71,3	28,7
Kumar	N	88	13
	%	87,1	12,9
İçki İçme	N	58	43
	%	57,4	42,6
Uyuşturucu Madde Kullanma	N	78	23
	%	77,2	22,8
Evden Kaçma	N	71	30
	%	70,3	29,7
Kavga	N	10	91
	%	9,9	90,1

Arkadaşları ile birlikte suç işleyenlerin %28,7'si ufak tefek hırsızlıklar, %12,9'u kumar, %42,6'sı içki içme, %22,8'i uyuşturucu madde kullanma, %29,7'si evden kaçma ve %90,1'i ise kavga suçlarını işlemişlerdir. Bu tabloda dikkat çekici en önemli husus çocukluk ve gençlik yıllarında arkadaşlarla birlikte işlenen suçlarda, kavga suçunu işleyenlerin oranını % 90 olmasıdır.

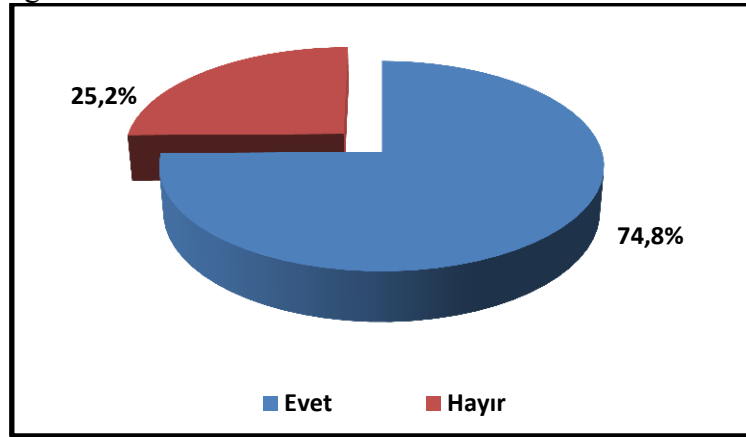
Bireyin aileden sonra özellikle ergenlik döneminde arkadaş grubu, sosyalleşme sürecinin en yoğun olduğu dönemdir. Çocukların ve gençlerin kavga ile kendilerini ifade etmesi, kendini kavga ile gruba kabul ettirmesi daha öncesinde aile içi şiddete de maruz kaldığının göstergesidir diyebiliriz. Çocuğun şiddeti meşru bir cezalandırma aracı olarak algılaması sosyal öğrenme sürecini de etkiler. Bireysel olarak veya arkadaş grubu olarak karşılan problemlerin saldırganlıkla çözülmeye çalışması ortak normların da nasıl şekillendiğinin göstergesidir. Afyonkarahisar'da kavga olaylarının sıklıkla yaşanması çocukluk döneminden beri edilen ortak kültürün nedenidir diyebiliriz.

Tablo 25. Cezaevine Girmeden Önce Yaşanılan Şehrin Yerlilik Durumuna Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	246	74,8
Hayır	83	25,2
Toplam	329	100

Araştırmaya katılan kişilerin cezaevine girmeden önce %74,8'i yaşadıkları şehrin yerlisi iken, %25,2'si yerlisi değildir. Araştırmaya katılanların önemli bir bölümü cezaevine girmeden önce yaşadığı yerin yerlisi durumundadır. Burada göç etme nedenlerinden kaynaklı suç işleme riskinin güçlü olmadığı söylenebilir.

Grafik 20. Cezaevine Girmeden Önce Yaşanılan Şehrin Yerlilik Durumuna Göre Dağılım:

Tablo 26. Göç Etme Sebebine Göre Dağılım:

		Hayır	Evet
İş Bulmak	N	44	39
	%	53,0	47,0
Daha İyi Bir Yaşam Ümidiyle	N	27	56
	%	32,5	67,5
Okumak İçin	N	78	5
	%	94,0	6,0
Çocukları Okutmak İçin	N	77	6
	%	92,8	7,2
Akrabalarım Orda Olduğu İçin	N	76	7
	%	91,6	8,4
Kan Davası	N	69	14
	%	83,1	16,9

Göç etmiş kişilerin %47'si iş bulmak, %67,5'i daha iyi bir yaşam ümidiyle, %6'sı okumak için, %7,2'si çocuklarını okutmak için, %8,4'ü akrabaları orda olduğu için ve %16,9'u kan davası sebebiyle göç etmiştir.

Tablo 27. Göç Ettikten Sonra Karşılaşılan Güçlüklerle Göre Dağılım:

		Hayır	Evet
İşsizlik	N	42	41
	%	50,6	49,4
Geçim Sıkıntısı	N	33	50
	%	39,8	60,2
Barınma Sorunu	N	67	16
	%	80,7	19,3
Aile Geçimsizliği	N	72	11
	%	86,7	13,3
Hiç Güçlük Çekmedim	N	53	30
	%	63,9	36,1
Diğer	N	62	21
	%	74,7	25,3

Göç eden kişiler, göç ettikten sonra %49,4'ü işsizlik, %60,2'si geçim sıkıntısı, %19,3'ü barınma sorunu, %13,3'ü aile geçimsizliği, %25,3'ü diğer güçlüklerle karşılaşırken %36,1'i hiç güçlük çekmemiştir.

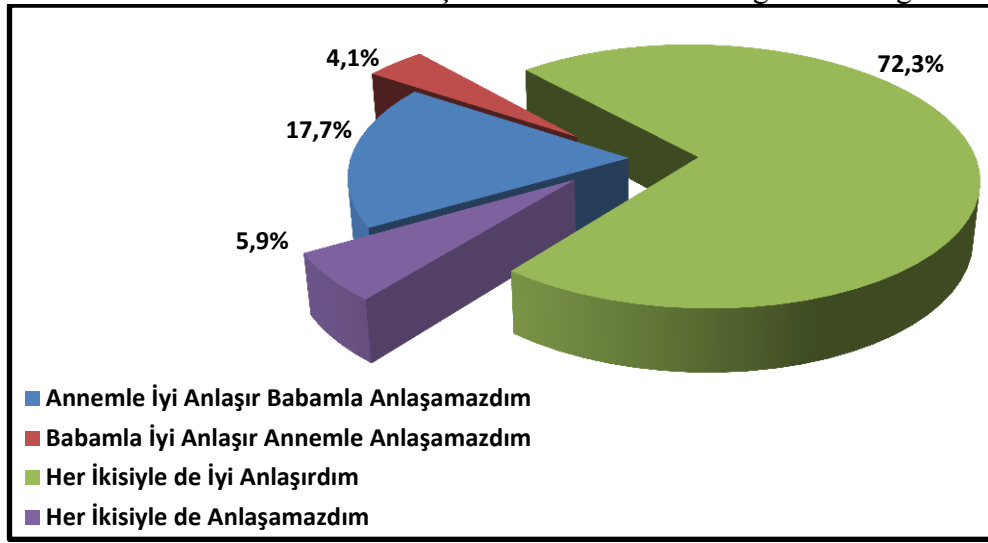
Tablo 28. Anne Ve Baba İle Anlaşma Durumuna Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Annemle İyi Anlaşır Babamla Anlaşmazdım	60	17,7
Babamla İyi Anlaşır Annemle Anlaşmazdım	14	4,1
Her İkisiyle de İyi Anlaşırdım	245	72,3
Her İkisiyle de Anlaşmazdım	20	5,9
Toplam	339	100

Araştırmaya katılan kişilerin %17,7'si annesi ile iyi anlaşır babası ile anlaşmıyor iken, %4,1'i babası ile iyi anlaşır annesi ile anlaşmıyor, %72,3'ü her ikisi ile de iyi anlaşmıyor ve %5,9'u ise her ikisi ile de anlaşmıyor.

Afyonkarahisar ilinde genellikle çekirdek aile tipinin görüldüğü ancak geleneksel aile kültürünün oldukça etkili olduğu söylenebilir. Kişinin ailesine ilişkin mahremiyet alanı hakkında doğrudan bilgi almanın oldukça güç olduğu, ceza infaz kurumunda kalan hükümlülerle yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. Hatta ölüm ya da yaralanma ile sonuçlanan aile içi anlaşmazlıklar ile ilgili olarak bile çok fazla olumsuz görüş belirtilmemiştir. Aile içi yapılan yaralama ve öldürme olaylarından hüküm giyen kişiye kimin haksız olduğu sorulduğunda net cevaplar alınamamıştır.

Grafik 21. Anne ve Baba İle Anlaşma Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

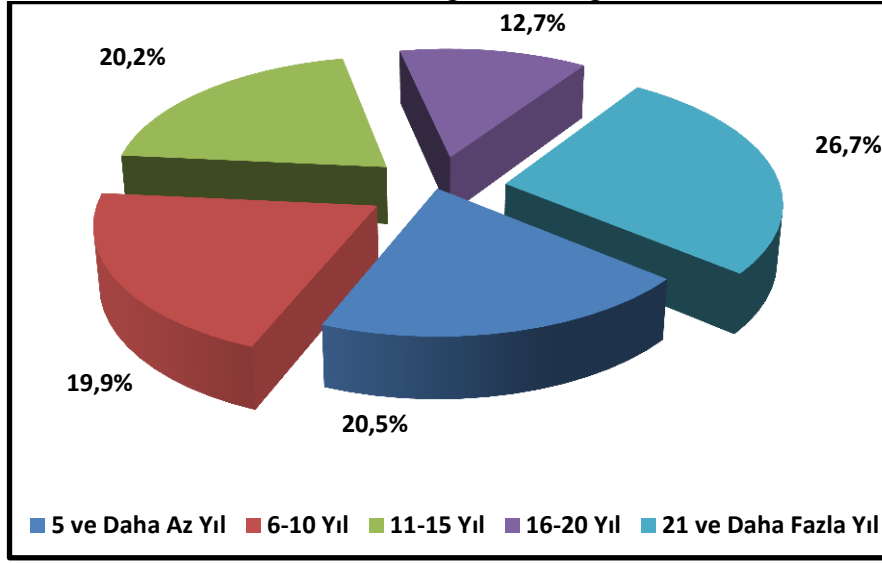

Tablo 29. Hüküm Sürelerine Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
5 ve Daha Az Yıl	61	19,9
6-10 Yıl	63	20,5
11-15 Yıl	62	20,2
16-20 Yıl	39	12,7
21 ve Daha Fazla Yıl	82	26,7
Toplam	307	100

Araştırmaya katılanların %19,9'u 5 ve daha az yıl hüküm giymiş iken, %20,5'i 6-10 yıl, %20,2'si 11-15 yıl, %12,7'si 16-20 yıl ve %26,7'si ise 21 ve daha fazla yıl hüküm giymiştir.

Grafik 22. Hüküm Sürelerine Göre Dağılım Grafiği:

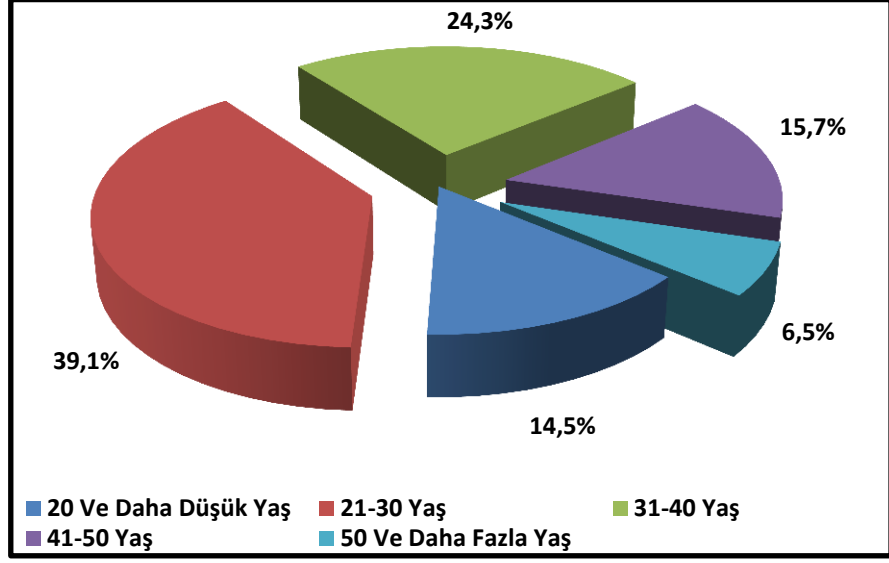

Tablo 30. Suç İşlendiğindeki Yaşlara Göre Dağılım:

Suç İşlendiğindeki Yaşı	Kişi Sayısı	Yüzde
20 Ve Daha Düşük Yaş	47	14,5
21-30 Yaş	127	39,1
31-40 Yaş	79	24,3
41-50 Yaş	51	15,7
50 Ve Daha Fazla Yaş	21	6,5
Toplam	325	100

Araştırmaya katılanların %14,5'i suç işlediğinde 20 ve daha düşük yaşta iken, %39,1'i 21-30 yaşında, %24,3'ü 31-40 yaşında, 15,7'si 41-50 yaşında ve %6,5'i ise 50 ve daha fazla yaşadadır. Araştırmaya katılanlardan öldürme ve yaralama suçunu işleyenlerin ağırlıklı olarak 21-30 yaş arasında oldukları görülmektedir.

Grafik 23. Suç İşlendiğindeki Yaşlara Göre Dağılım Grafiği:

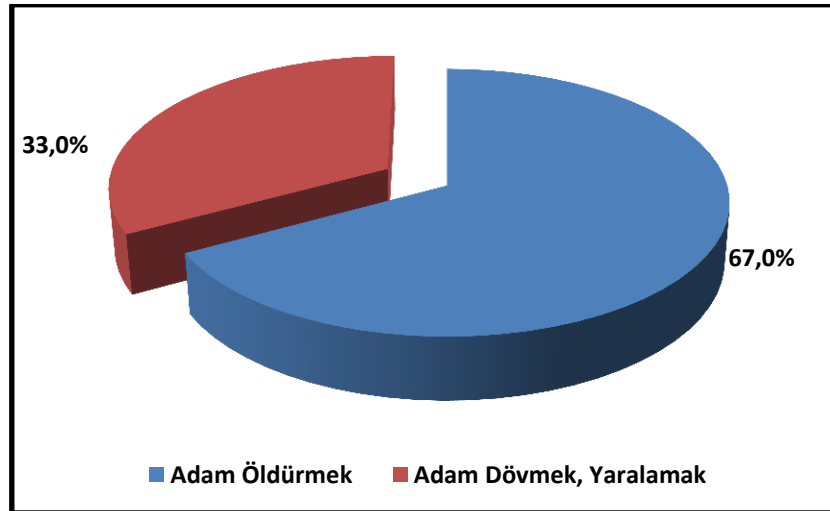

Tablo 31. İşlenen Suça Göre Dağılım:

İşlenen Suç	Kişi Sayısı	Yüzde
Adam Öldürmek	217	67,0
Adam Dövmek, Yaralamak	107	33,0
Toplam	324	100

Araştırmaya katılan kişilerin %67'si adam öldürmek ve %33'ü ise adam dövmek, yaralamak suçlarını işlemiştir.

Grafik 24. İşlenen Suça Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 32. Suç İşlenen Yerleşim Yerine Göre Dağılım:

Suç İşlenen Yerleşim Yeri	Kişi Sayısı	Yüzde
İl	122	36,2
İlçe	117	34,7
Koy	86	25,5
Başka İl	12	3,6
Toplam	337	100

Araştırmaya katılan kişilerin %36,2'si ikamet ettikleri ilde suç işlemişler iken, %34,7'si ilçede, %25,5'i köyde ve %3,6'sı ise başka ilde suç işlemişler. Araştırmaya katılanların %36,2'si ilde suç işlemiştir. Yüzdeler sıralamasına da sonra ilçe ve köy gelmektedir. Burada tarımsal yada haysan ekonomiye dayalı nedenlerden suç işlendiğini belki de yerleşim yeri köy olanlar için söylemek belki uygun olabilir ama yerleşim yeri şehir ve ilçe olanlar için bunu söylemek güçtür. Adam öldürme ve yaralama suçundan hüküm giyen kişilerin daha çok il ve ilçelerde yaşayan kişiler olması Tablo 23' ten elde edilen verilere göre daha çok sosyalleşme süreci ve kültürel nedenlerden olabilir. İl merkezinde tam bir kent kültürünün olduğu söylenemez. İlin, İlçe ve köyden, il merkezine göç eden nüfusu kentlileştirme şeklinde bir dönüşümden geçirdiği de söylenemez. Bu durumda tarım ve hayvancılık ekonomisine bağlı gelişen ve etkisini kentte de devam ettiren kültürel bir yapının etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 33. Suçun İşlenme Sebeplerine Göre Dağılımı :

Sebepler		Hayır	Evet
İşsizlik	N	335	16
	%	95,4	4,6
Arazi Anlaşmazlıkları	N	336	15
	%	95,7	4,3
Cinsel Doyumsuzluk	N	348	3
	%	99,1	0,9
Bilgisizlik	N	319	32
	%	90,9	9,1
Evlenmek İçin	N	349	2
	%	99,4	0,6
Düşmanlık, Kan Davası	N	336	15
	%	95,7	4,3
Para Alacağı İçin	N	326	25
	%	92,9	7,1
Hakarete Uğrama	N	239	112
	%	68,1	31,9
İş Anlaşmazlığı	N	344	7
	%	98,0	2,0
Namus	N	306	45
	%	87,2	12,8
Maddi Sıkıntılar	N	336	15
	%	95,7	4,3
Alkol Alma	N	338	13
	%	96,3	3,7
Bunalıma Girme	N	336	15
	%	95,7	4,3
Trafik Kazası	N	341	12
	%	96,6	3,4
İftira	N	346	7
	%	98,0	2,0
Diğer	N	328	23
	%	93,4	6,6

Araştırmaya katılan kişilerin %4,6'sı işsizlik, %4,3'ü arazi anlaşmazlıkları, %0,9'u cinsel doyumsuzluk, %9,1'i bilgisizlik, %0,6'sı evlenmek için, %4,3'ü kan davası, %7,1'i para alacağı, %31,9'u hakarete uğrama, %2'si iş anlaşmazlığı, %12,8'i namus, %4,3'ü maddi sıkıntılar, %3,7'si alkol alma, %4,3'ü bunalıma girme, %3,4'ü trafik kazası, %2'si iftira ve %6,6'sı diğer sebeplerden dolayı suç işlemiştir.

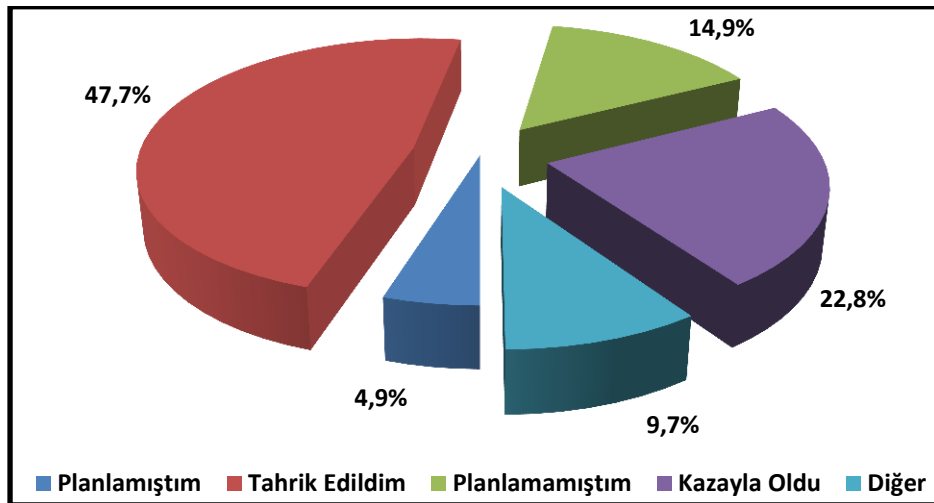
Suçun işleme sebeplerine göre dağılımına baktığımızda en fazla değer hakarete uğrama seçeneğinde olduğu görülür. Bir sonraki tabloda suçun nasıl işlendiğine ilişkin olarak en fazla değer “Tahrik edildim” seçeneğinde olduğu görülür. Afyonkarahisar ilinde genel olarak bakıldığında adam öldürme ve yaralama suçlarının hakaret, tahrik gibi insanlar arası iletişime dayalı nedenlere bağlı olduğu söylenebilir. Hakaret etme kişinin itibarını zedeleyen en önemli unsurdur. İtibarı zedelenmesi kişinin toplum içerisindeki saygınlığını düşürdüğünden asla istenmeyen bir durumdur ve böyle bir durum karşısında hızlı ve kesin bir çözüm üretme eğilimi gelişmiş olabilir.

Tablo 34. Suçun Nasıl İşlendiğine Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Planlamıştım	16	4,9
Tahrik Edildim	157	47,7
Planlamamıştım	49	14,9
Kazayla Oldu	75	22,8
Diğer	32	9,7
Toplam	329	100

Araştırmaya katılan kişilerden %4,9’u işledikleri suçu planlamış, %47,7’si tahrik edilmiş, %14,9’u planlamamış, %22,8’i suçu kazayla işlemişler ve %9,7’si ise suçu diğer şekillerde işlemiştir.

Grafik. 25 Suçun Nasıl İşlendiğine Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 35. Suç İşlenen Aletlere Göre Dağılım :

		Hayır	Evet
Ateşli Silah	N	215	136
	%	61,3	38,7
Taş, Sopa Vb.	N	339	12
	%	96,6	3,4
Kesici Alet	N	232	119
	%	66,1	33,9
İp	N	348	3
	%	99,1	0,9
Motorlu Araç	N	335	18
	%	94,9	5,1
Diğer	N	329	24
	%	93,2	6,8

Araştırmaya katılan kişilerin %38,7'si suçu ateşli silahla, %3,4'ü taş, sopayla, %33,9'u kesici aletle, %0,9'u ipe, %5,1'i motorlu araç ve %6,8'i diğer suç aletleri ile işlemiştir. Araştırmaya katılanların suçu ateşli silahlarla ve kesici-delici aletlerle işledikleri görülmektedir.

ABD' de Güney kesimlerinde silah taşıma oranı daha fazla olduğu ve bu durumun saldırganlık oranların arttırdığı bilinmektedir (Podel ve Archer' den akt. Taylor, Pepleau ve Sears,2007: 426). Taylor ve arkadaşlarının (2007) ifade ettiği gibi Güney' de şiddet olaylarının daha sık görülmesi onur kültürüne saygı gösterilmesi ve değer verilmesi gerçeğinden kaynaklanıyor olabilir.

Yukarıda bahsedilen soyo-ekonomik yapıya paralel gelişen onur kültürünün şiddet olaylarının meydana gelmesinde açıklayıcı bir neden olarak görülmesi; Afyonkarahisar örneği için de büyük benzerlikler gösterdiğinden bu bölgedeki adam öldürme ve yaralama suçlarının nedenlerine yönelik tespitlerde açıklayıcı olduğu düşünülmektedir.

Tablo 36. Gerçekleştirilen Eylemde Alınan Destek Dağılımı:

		Hayır	Evet
Kimsenin Desteğini Almadım	N	105	248
	%	29,7	70,3
Annem Ve Babamın Desteğini Aldım	N	352	1
	%	99,7	0,3
Kardeşlerimin Desteğini Aldım	N	349	4
	%	98,9	1,1
Eşimin Desteğini Aldım	N	351	2
	%	99,4	0,6
Akrabalarımın Desteğini Aldım	N	347	6
	%	98,3	1,7
Arkadaş Çevremın Desteğini Aldım	N	321	32
	%	90,9	9,1
Diğer	N	334	19
	%	94,6	5,4

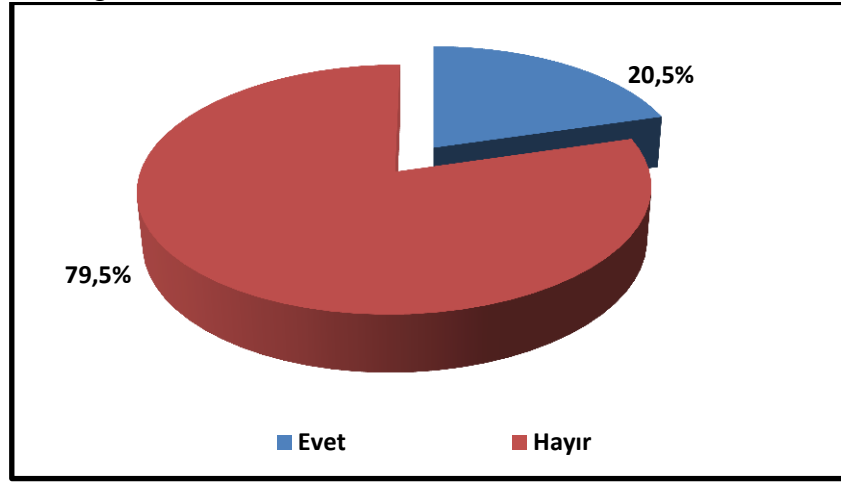
Araştırmaya katılan kişilerin %70,3'ü gerçekleştirdikleri eylemde kimsenin desteğini almamış iken, %0,3'ü annesinin ve babasının desteğini almış, %1,1'i kardeşlerinin desteğini almış, %0,6'sı eşinin desteğini almış, %1,7'si akrabalarının desteğini almış, %9,1'i arkadaşlarının desteğini almış ve %5,4'ü diğer kişilerin desteğinin almıştır.

Tablo 37. İşlenen Suçun Cezasının Önceden Bilindiği Halde İşlenme Dağılımı:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	66	20,5
Hayır	256	79,5
Toplam	322	100

Araştırmaya katılan kişilerden %20,5'i işledikleri suçun cezasını önceden bildikleri halde bu suçu yine de işleyeceklerini söylerken %79,5'i suçun cezasını önceden bilmeleri durumunda bu suçu işlemeyeceklerini belirtmişlerdir.

Grafik 26. İşlenen Suçun Cezasının Önceden Bilindiği Halde İşlenme Dağılım Grafiği:

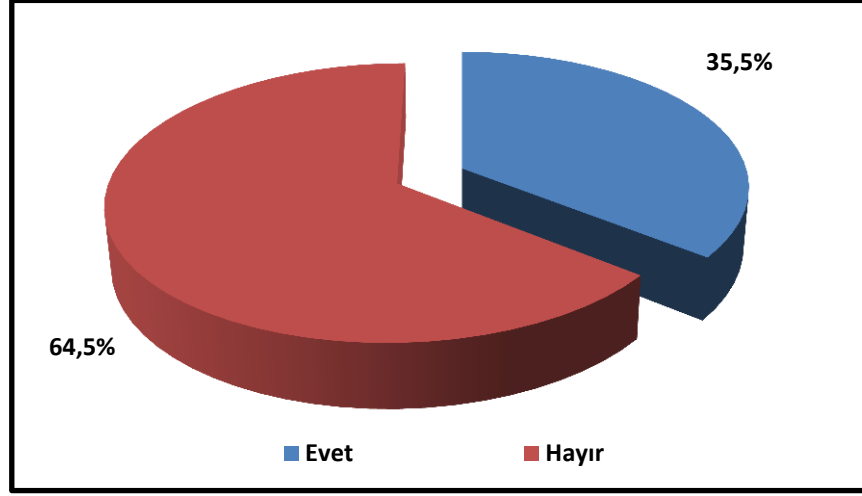

Tablo 38. Cezanın Ağır Olmasının Suç İşlemeye Engel Olma Durumunun Dağılımı:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	119	35,5
Hayır	216	64,5
Toplam	335	100

Araştırmaya katılan kişilerden %35,5'i cezanın ağır olması insanları suç işlemekten alıkoyabileceğini düşünürken, %64,5'i ise bunun insanları suç işlemekten alıkoyamayacağını düşünmektedir. Burada dikkat çeken unsur ceza ağır olsa bile cezanın ağırlığının %64,5'lik kesim tarafından suçun işlenmesinde engelleyici bir neden olarak görülmemesidir. Onur ve şeref kültürünün önemli olduğu bir bölgede kişinin itibarının zedelenmesi onun için belki de en ağır cezadır. Hukuki yaptırımlar ne olursa olsun şiddet eğilimli yetişen buna göre sosyalleşen bireylerin kanunları bile hiçe sayarak itibarını sağlamlaştırma amacının daha önemli olduğu düşünülmektedir.

Grafik 27. Cezanın Ağır Olmasının Suç İşlemeye Engel Olma Durumunun Dağılım Grafiği:

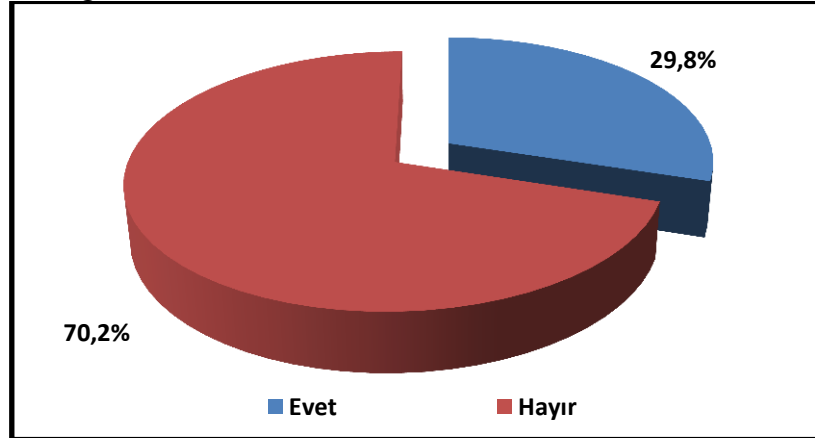

Tablo 39. Aynı Şartlar Oluşmasında Suçun Tekrar İşlenmesine Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	99	29,8
Hayır	233	70,2
Toplam	332	100

Araştırmaya katılan kişilerin %29,8'i aynı şartlar oluştuğunda suçu tekrar işleyeceklerini söylerken %70,2'si suçu tekrar işlemeyeceklerini belirtmiştir. Aynı şartlar oluştuğunda tekrar suç işleme oranı % 29,8 dir. Araştırmaya katılanlar içerisinde bu oran 1/3'e yakındır.

Grafik 28. Aynı Şartlar Oluşmasında Suçun Tekrar İşlenmesine Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 40. İşlenen Suçta Sorumlu Tutulan Kişiye Göre Dağılım:

		Hayır	Evet
Kendimi	N	248	105
	%	70,3	29,7
Ailemi	N	327	26
	%	92,6	7,4
Toplumu	N	262	91
	%	74,2	25,8
Devleti	N	258	95
	%	73,1	26,9
Arkadaş Grubunu	N	294	59
	%	83,3	16,7
Diğer	N	307	46
	%	87,0	13,0

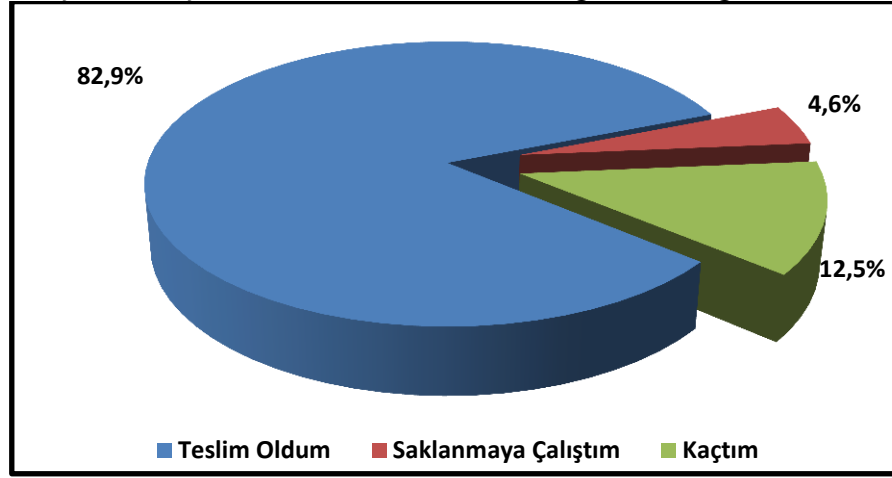
Araştırmaya katılan kişilerden %29,7'si işlenen suçta kendisini sorumlu tutarken, %7,4'ü ailesini, %25,8'i toplumu, %26,9'u devleti, %16,7'si arkadaş grubunu ve %13'ü ise diğer kişileri sorumlu tutmaktadır.

Tablo 41. İşlenen Suçtan Sonraki Duruma Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Teslim Oldum	273	82,9
Saklanmaya Çalıştım	15	4,6
Kaçtım	41	12,5
Toplam	329	100

Araştırmaya katılan kişilerden %82,9'u işledikleri suçtan sonra teslim olurken, %4,6'sı saklanmaya çalışmış ve %12,5'i ise kaçmıştır.

Grafik 29. İşlenen Suçtan Sonraki Duruma Göre Dağılım Grafiği:

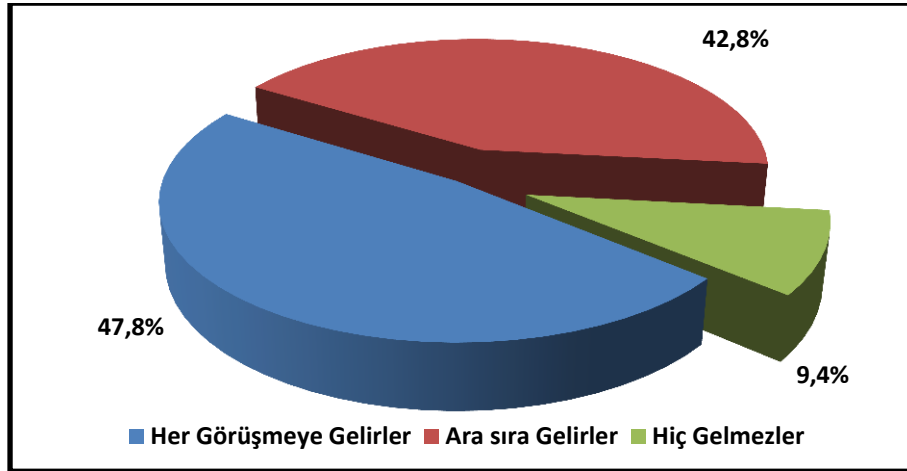

Tablo 42. Ailelerin Ziyarete Gelme Durumuna Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Her Görüşmeye Gelirler	162	47,8
Ara sıra Gelirler	145	42,8
Hiç Gelmezler	32	9,4
Toplam	339	100

Araştırmaya katılan kişilerin %47,8'inin ailesi her görüşmeye geliyor iken, %42,8'inin ailesi ara sıra görüşmeye geliyor ve %9,4'ünün ailesi ise görüşmeye hiç gelmiyor.

Grafik 30. Ailelerin Ziyarete Gelme Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

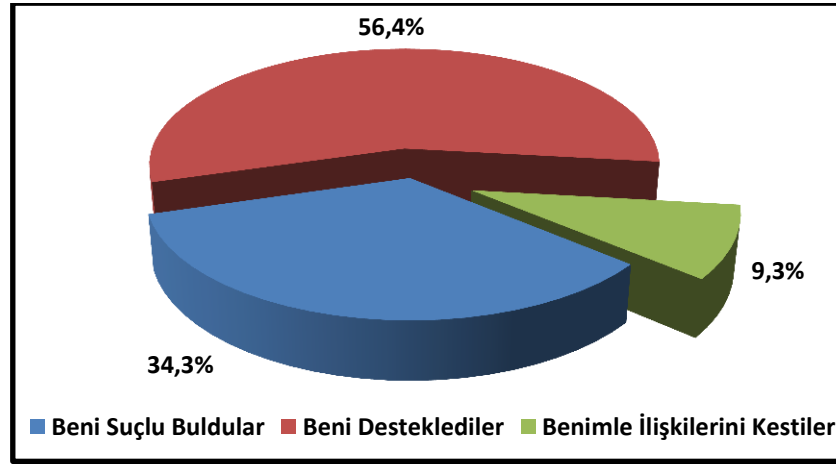

Tablo 43. Suç İşlendikten Sonra Ailenin Bakış Açısına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Beni Suçlu Buldular	107	34,3
Beni Desteklediler	176	56,4
Benimle İlişkilerini Kestiler	29	9,3
Toplam	312	100

Araştırmaya katılan kişilerden %34,3'ü ailesi tarafından suçlu bulunmuş iken, %56,4'ü ailesinin desteğini görmüş ve %9,3'ü ise ailesi ile ilişkilerini kesmişler. Suç işlendikten sonra %56,4 lük bir kesim ailesi tarafından desteklenmiştir. Burada, yapılan öldürme ve yaralama olaylarını ağırlıklı olarak tahrik, küfür gibi nedenlerden dolayı işlendiğini düşünürsek ve ailenin bu olay karşısında destekleyici tavır alması, aileler açısında eylemi yapan kişinin haklı görüldüğünün göstergesidir diyebiliriz.

Grafik 31. Suç İşlendikten Sonra Ailenin Bakış Açısına Göre Dağılım Grafiği:

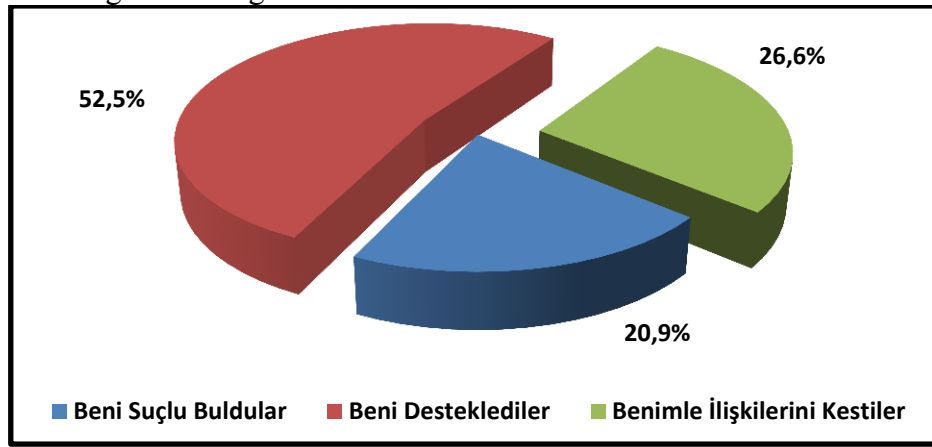

Tablo 44. Suç İşlendikten Sonra Arkadaş Çevresinin Bakış Açısına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Beni Suçlu Buldular	63	20,9
Beni Desteklediler	158	52,5
Benimle İlişkilerini Kestiler	80	26,6
Toplam	301	100

Araştırmaya katılan kişilerden %20,9'u arkadaş çevresi tarafından suçlu bulunmuş, %52,5'i arkadaşlarının desteğini görmüş ve %26,6'sı ise arkadaşları ile ilişkilerini kesmişler. Eylemi yapan kişilerin %52,5' i arkadaş grubu tarafından desteklenmiş, yani yaptığı davranıştan dolayı suçlu bulunmamıştır. Bu durum aile unsuru gibi sosyal çevre faktörünün de bazı eylemleri normal olarak görmesi, bu yörede şiddet eğilimli kültürel yapının geliştiğini göstermektedir diyebiliriz.

Grafik 32. Suç İşlendikten Sonra Arkadaş Çevresinin Bakış Açısına Göre Dağılım Grafiği:

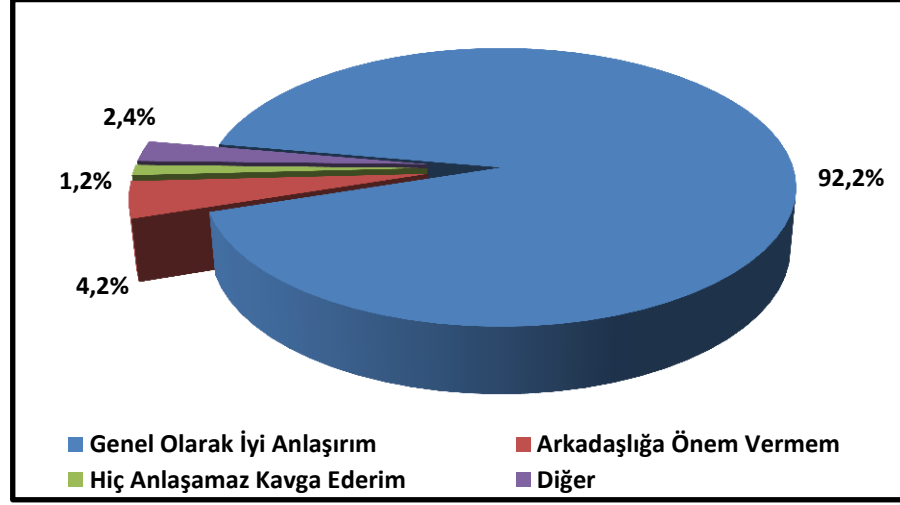

Tablo 45. Arkadaş İlişkilerine Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Genel Olarak İyi Anlaşırım	305	92,1
Arkadaşlığa Önem Vermem	14	4,2
Hiç Anlaşamaz Kavga Ederim	4	1,2
Diğer	8	2,4
Toplam	331	100

Araştırmaya katılan kişilerden %92,1'i arkadaşlarıyla genel olarak iyi anlaşacağını belirtmiş iken, %4,2'si arkadaşlığa önem vermediğini, %1,2'si hiç anlaşamayıp kavga ettiğini belirtmiştir.

Grafik 33. Arkadaş İlişkilerine Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 46. Aile İçi İlişkilere Göre Dağılım:

		Hayır	Evet
Annem, Babamla Anlaşamazdı, Babam, Annemi Döverdi	N	320	33
	%	90,7	9,3
Annemle Anlaşamazdım, Annem Beni Sık Sık Döverdi	N	346	7
	%	98,0	2,0
Babam Çok İçki İçer, Annemi Ve Beni Döverdi	N	337	16
	%	95,5	4,5
Ben Kardeşimle Anlaşamaz Hep Kavga Ederdim	N	339	14
	%	96,0	4,0
Genellikle Ailede Herkes Birbiriyle İyi Anlaşırdı	N	125	228
	%	35,4	64,6
Diğer	N	318	35
	%	90,1	9,9

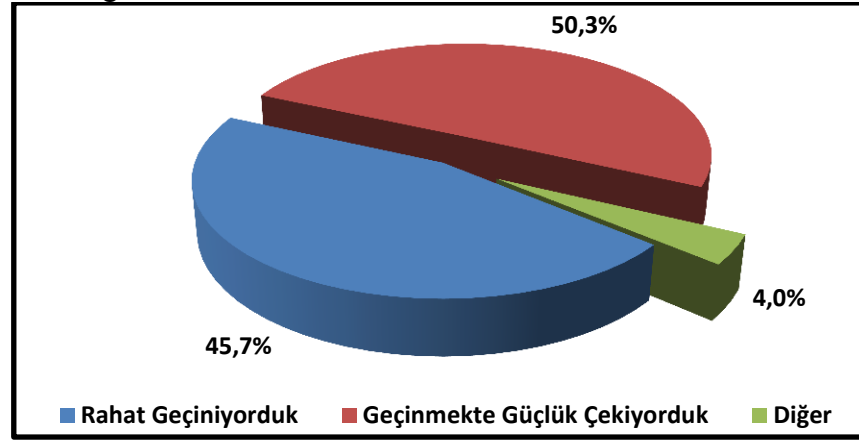
Araştırma katılan kişilerden %9,3'ünün annesinin, babası ile anlaşamadığını ve babasının annesini dövdüğünü belirtmiş iken, %2'si annesi ile anlaşamadığını ve annesinin kendisini sık sık dövdüğünü, %4,5'i babasının çok içki içtiğini ve annesini ve kendisini dövdüğünü, %4'ü kardeşi ile anlaşamayıp hep kavga ettiğini ve %64,4'ü ise genellikle ailesinde herkesin birbiriyle iyi anlaştığını belirtmiştir.

Tablo 47. Anne ve Baba ile Yaşarken ki Ekonomik Durum Hakkında Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Rahat Geçiniyorduk	147	45,7
Geçinmekte Güçlük Çekiyorduk	162	50,3
Diğer	13	4,0
Toplam	322	100

Araştırmaya katılan kişilerden %45,7'si anne ve babası ile yaşarken rahat geçindiğini belirtmiş iken, %50,3'ü geçinmekte güçlük çektiğini belirtmiştir.

Grafik 34. Anne ve Baba İle Yaşarkenki Ekonomik Durum Hakkında Dağılım Grafiği:

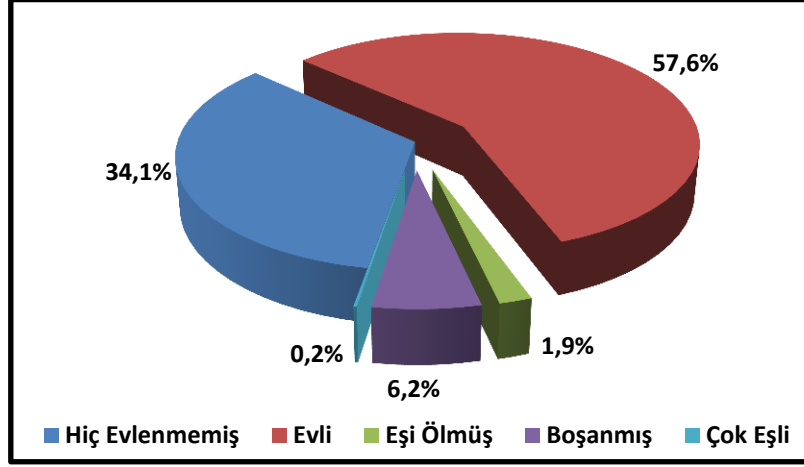

Tablo 48. Suç İşlenen Zamanki Medeni Duruma Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Hiç Evlenmemiş	110	34,1
Evli	186	57,6
Eşi Ölmüş	6	1,9
Boşanmış	20	6,2
Çok Eşli	1	0,2
Toplam	323	100

Araştırmaya katılan kişilerden %34,1'i suç işledikleri zaman hiç evlenmemiş iken, %57,6'sı evli, %1,9'unun eşi ölmüş, %6,2'si boşanmış ve %0,3'ü ise çok eşlidir.

Grafik 35. Suç İşlenen Zamanki Medeni Duruma Göre Dağılım Grafiği:

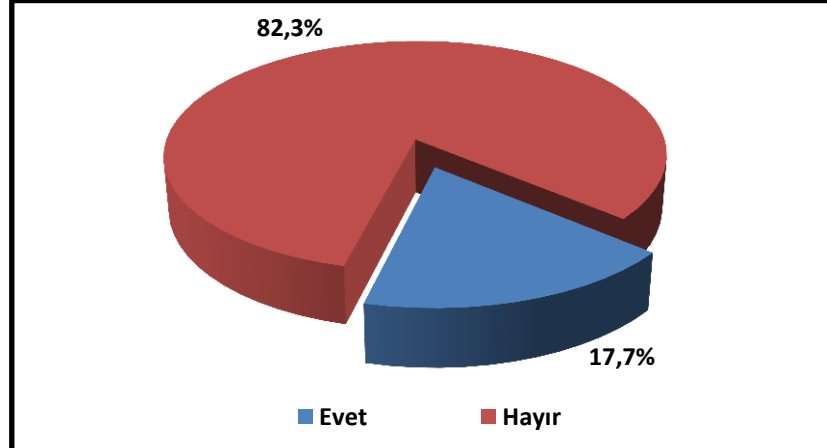

Tablo 49. Eşler Arasında Akrabalık Olup Olmadığına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	39	17,7
Hayır	181	82,3
Toplam	220	100

Araştırmaya katılan kişilerin %17,7'si eşleri ile akrabalıkları bulunmakta iken %82,3'ünün eşleriyle akrabalıkları yoktur.

Grafik 36. Eşler Arasında Akrabalık Olup Olmadığına Göre Dağılım Grafiği:

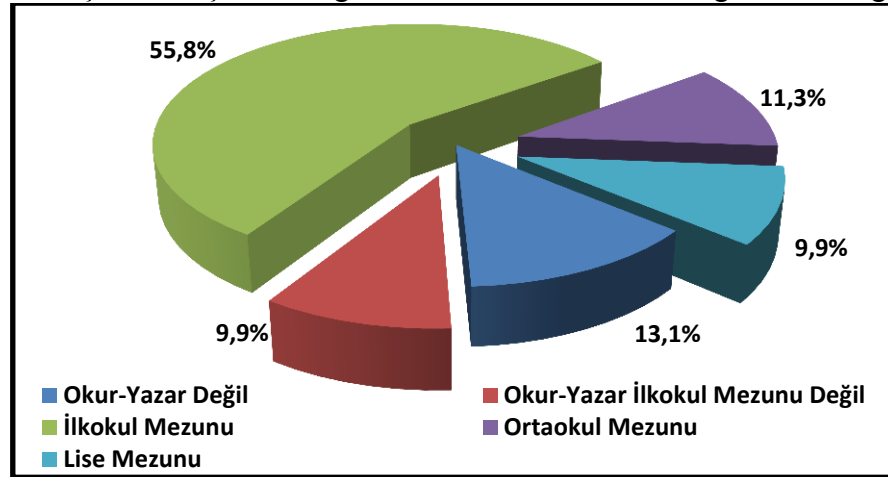

Tablo 50. Suçluların Eşlerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Okur-Yazar Değil	28	13,1
Okur-Yazar İlkokul Mezunu Değil	21	9,9
İlkokul Mezunu	119	55,9
Ortaokul Mezunu	24	11,3
Lise Mezunu	21	9,9
Toplam	213	100

Araştırmaya katılan kişilerin %13,1'inin eşi okur-yazar değil iken, %9,9'unun eşi okur-yazar, %55,9'unun eşi ilkokul mezunu, %11,3'ünün eşi ortaokul mezunu ve %9,9'unun eşi ise lise mezunudur.

Grafik 37. Suçluların Eşlerinin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 51. Eşlerin Mesleklerine Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Amelelik	1	0,5
Aşçı	2	1,0
Avukat	1	0,5
Çiftçi	4	2,0
Dikiş öğretmeni	2	1,0
Emekli	1	0,5
Ev hanımı	171	83,8
Hemşire	1	0,5
İcra müdiresi	1	0,5
İşçi	2	1,0
Kreş öğretmeni	1	0,5
Kuaför	2	1,0
Memur	2	1,0
Muhasebeci	2	1,0
Öğretim görevlisi	1	0,5
Öğretmen	2	1,0
Pazarcılık	1	0,5
Psikolog	1	0,5
Serbest meslek	4	2,0
Tekstilci	1	0,5
Turizm	1	0,5
Toplam	204	100

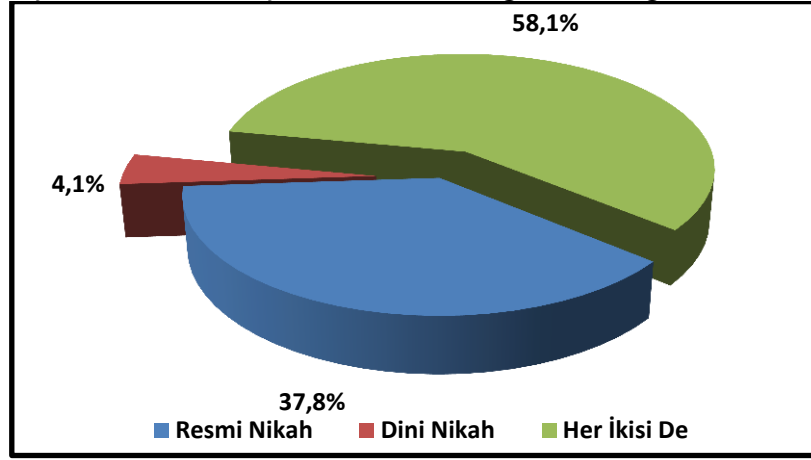
Araştırmaya katılan kişilerin %83,8'inin eşi ev hanımıdır. Eşlerin mesleklerine göre dağılımı Tablo 52'de verilmiştir.

Tablo 52. Eşlerin Evlenme Biçimlerine Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Resmi Nikah	82	37,8
Dini Nikah	9	4,1
Her İkisi De	126	58,1
Toplam	217	100

Araştırmaya katılan kişilerin %37,8'i resmi nikahlı, %4,1'i dini nikahlı ve %58,1'i ise her iki türlü nikah ile evlenmişlerdir.

Grafik 38. Eşlerin Evlenme Biçimlerine Göre Dağılım Grafiği:

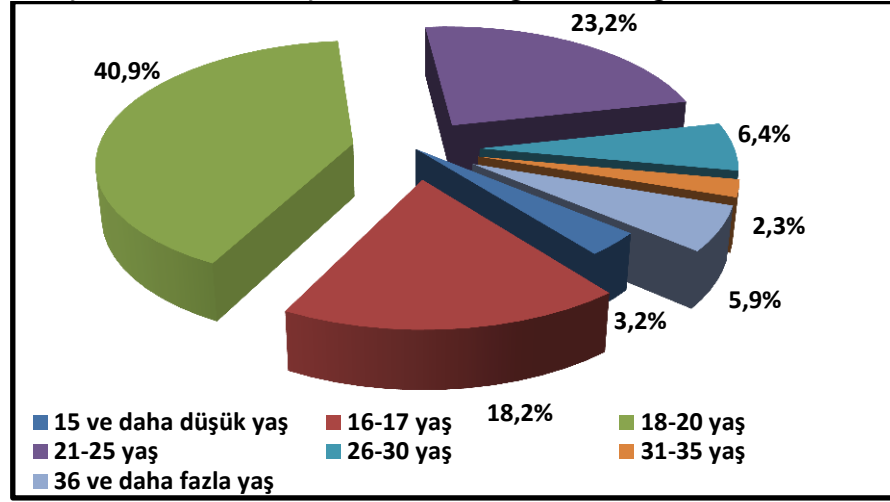

Tablo 53. Eşlerin Evlenme Yaşlarına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
15 Ve Daha Düşük Yaş	7	3,2
16-17 Yaş	40	18,2
18-20 Yaş	90	40,9
21-25 Yaş	51	23,2
26-30 Yaş	14	6,4
31-35 Yaş	5	2,3
36 Ve Daha Fazla Yaş	13	5,9
Toplam	220	100

Araştırmaya katılanların %3,2'sinin eşi, evlendiklerinde 15 ve daha düşük yaşta iken, %18,2'sinin eşi 16-17 yaşında, %40,9'unun eşi 18-20 yaşında, %23,2'sinin eşi 21-25 yaşında, %6,4'ünün eşi 26-30 yaşında, 2,3'ünün eşi 31-35 yaşında ve %5,9'unun eşi ise 36 ve daha fazla yaşta. Özellikle 18-20 yaş aralığı oranı %40,9'dur. Bu durum günümüzdeki şartlar göre eğitim dönemi ve meslek edinme süreci göz önüne alındığında, evlenme yaşının erken yaşlarda olduğu söylenebilir.

Grafik 39. Eşlerin Evlenme Yaşlarına Göre Dağılım Grafiği:

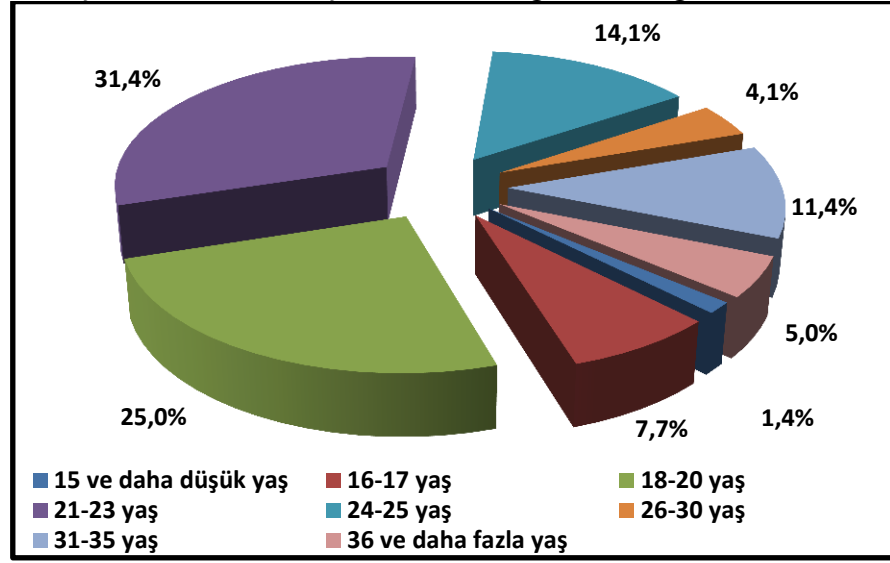

Tablo 54. Kişilerin Evlenme Yaşlarına Göre Dağılımı:

	Kişi Sayısı	Yüzde
15 Ve Daha Düşük Yaş	3	1,4
16-17 Yaş	17	7,7
18-20 Yaş	55	25,0
21-23 Yaş	69	31,4
24-25 Yaş	31	14,1
26-30 Yaş	9	4,1
31-35 Yaş	25	11,4
36 Ve Daha Fazla Yaş	11	5,0
Toplam	220	100

Araştırmaya katılanların %1,4'ü 15 ve daha düşük yaşta evlenmiş iken, %7,7'si 16-17 yaşında, %25'i 18-20 yaşında, %31,4'ü 21-23 yaşında, %14,1'i 24-25 yaşında, 4,1'i 26-30 yaşında, 11,4'ü 31-35 yaşında ve %5'i ise 36 ve daha fazla yaşta evlenmiştir.

Grafik 40. Kişilerin Evlenme Yaşlarına Göre Dağılım Grafiği:

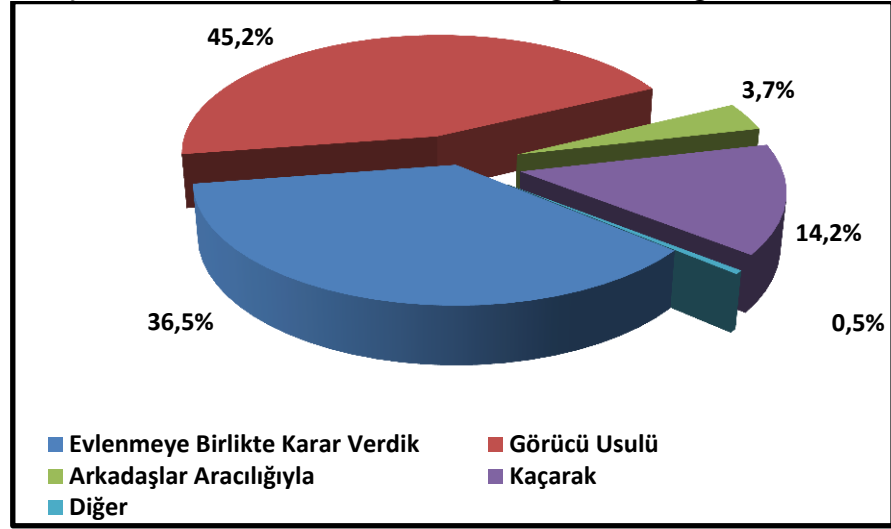

Tablo 55. Eşlerin Evlenme Durumlarına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evlenmeye Birlikte Karar Verdik	80	36,5
Görücü Usulü	99	45,2
Arkadaşlar Aracılığıyla	8	3,7
Kaçarak	31	14,2
Diğer	1	0,5
Toplam	219	100

Araştırmaya katılan kişilerin %36,5'i evlenmeye eşleriyle birlikte karar vermiş iken, %45,2'si görücü usulü evlenmiş, %3,7'si arkadaşları aracılığı ile evlenmiş, %14,2'si ise kaçarak evlenmiş ve %0,5'i ise diğer şekillerde evlenmiştir.

Grafik 41. Eşlerin Evlenme Durumlarına Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 56. Eşlerinin Aileleri İle İlişkilerine Göre Dağılım:

		Hayır	Evet
İyi Anlaşırdık	N	67	174
	%	27,8	72,2
Kayınvalidemle Anlaşamardık	N	215	26
	%	89,2	10,8
Kayınpederimle Geçinemedim	N	223	18
	%	92,5	7,5
Hiç Görüşmedik	N	229	12
	%	95,0	5,0
Diğer	N	235	6
	%	97,5	2,5

Araştırmaya katılan kişilerin %72,2'si eşlerinin ailesiyle iyi anlaştığını belirtmiş iken, %10,8'i kayınvalidesiyle anlaşamadığını, %7,5'i kayınpederiyle geçinemediğini ve %5'i kayınvalide ve kayınpederi ile hiç görüşmediğini belirtmiştir.

Tablo 57. Suçluların Eşleriyle İlişkilerine Göre Dağılım:

		Hayır	Evet
İyi Anlaşırdık	N	163	190
	%	46,2	53,8
Sık Sık Kavga Eder Ama Hemen Barışırdık	N	328	25
	%	92,9	7,1
Her Zaman Kavga Eder Uzun Süre Küserdik	N	343	10
	%	97,2	2,8
Birbirimize Hiç Karışmazdık	N	352	1
	%	99,7	0,3
Diğer	N	351	2
	%	99,4	0,6

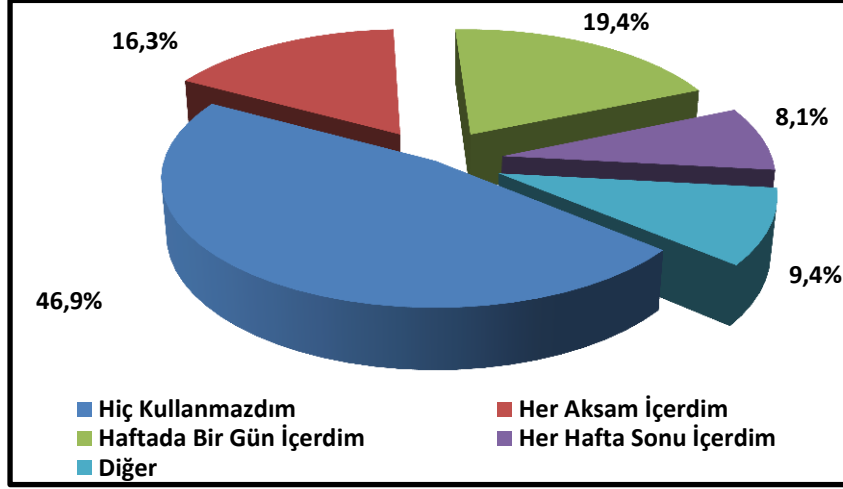
Araştırmaya katılan kişilerden %53,8'i eşleriyle iyi anlaştığını belirtmiş iken, %7,1'i sık sık kavga ettiklerini ama hemen barıştıklarını, %2,8'i her zaman kavda ettiklerini ve uzun süre küs kaldıklarını ve %0,3'ü ise birbirlerine hiç karışmadıklarını belirtmiştir.

Tablo 58. Ceza Evine Girmeden Önce Alkol Kullanım Durumunun Dağılımı:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Hiç Kullanmazdım	150	46,9
Her Aksam İçerdim	52	16,3
Haftada Bir Gün İçerdim	62	19,4
Her Hafta Sonu İçerdim	26	8,1
Diğer	30	9,4
Toplam	320	100

Araştırmaya katılan kişilerden %46,9'u ceza evine girmeden önce hiç alkol kullanmadığını belirtmiş iken, %16,3'ü her akşam içtiğini, %19,4'ü haftada bir gün içtiğini, %8,1'i her hafta sonu içtiğini ve %9,4'ü ise düzensiz şekilde içtiğini belirtmiştir.

Grafik 42. Ceza Evine Girmeden Önce Alkol Kullanım Durumunun Dağılım Grafiği:

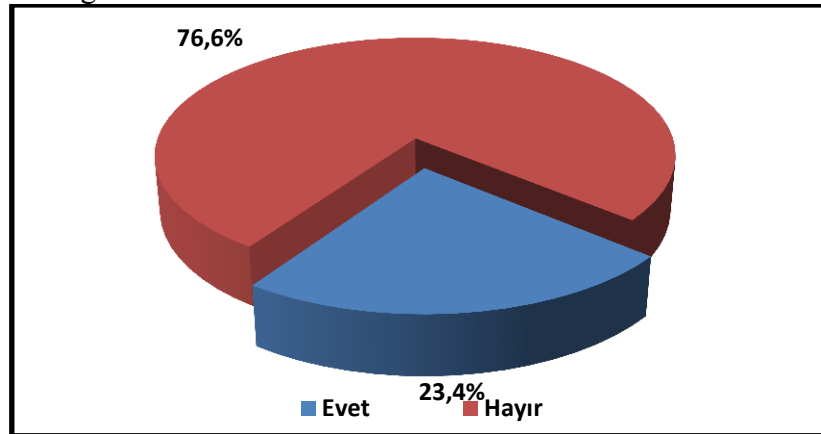

Tablo 59. Ailede Suç İşleyen Bireylerin Bulunması Durumunun Dağılımı:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	78	23,4
Hayır	255	76,6
Toplam	333	100,0

Araştırmaya katılan kişilerin %23,4'ünün ailesinde suç işleyen bir birey var iken, %76,'sının ailesinde yoktur.

Grafik 43. Ailede Suç İşleyen Bireylerin Bulunması Durumunun Dağılım Grafiği:

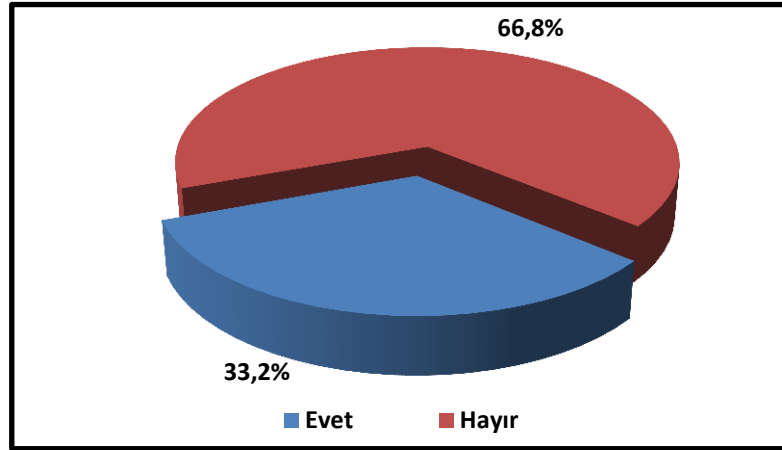

Tablo 60. Daha Önceki Tutuklanma ya da Hüküm Giyme Durumlarına Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	109	33,2
Hayır	219	66,8
Toplam	328	100

Araştırmaya katılan kişilerden %33,2'si daha önce tutuklanmış ya da hüküm giymiş iken, %66,8'i daha önce tutuklanmamış ya da hüküm giymemiştir.

Grafik 44. Daha Önceki Tutuklanma ya da Hüküm Giyme Durumlarına Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 61. Eğer Varsa Daha Önce Hüküm Giyilen Suça Göre Dağılım:

		Hayır	Evet
Adam Öldürme	N	84	25
	%	77,1	22,9
Öldürmeye Teşebbüs	N	88	21
	%	80,7	19,3
Yaralama	N	53	56
	%	48,6	51,4
Hırsızlık	N	94	15
	%	86,2	13,8
Cinsel Suç	N	109	0
	%	100,0	0,0
Kız Kaçırma	N	100	9
	%	91,7	8,3
Gasp, Soygun	N	102	7
	%	93,6	6,4
Sahte Senet Sahte Çek Suçu	N	108	1
	%	99,1	0,9
Uyuşturucu Madde Suçları	N	101	8
	%	92,7	7,3
Trafik Kazası	N	88	21
	%	80,7	19,3
Ruhsatsız Silah Bulundurma	N	104	5
	%	95,4	4,6
Diğer	N	105	4
	%	96,3	3,7

Daha önce tutuklanmış ya da hüküm giymiş kişilerin %22,9'u adam öldürme, %19,3'ü öldürmeye teşebbüs, %51,4'ü yaralama, %13,8'i hırsızlık, %8,3'ü kız kaçırma,%6,4'ü gasp, soygun, %0,9'u sahte senet sahte çek suçu, %7,3'ü uyuşturucu madde suçları, %19,3'ü trafik kazası, %4,6'sı ruhsatsız silah bulundurma ve %3,7'si ise diğer suçlardan tutuklanmış ya da hüküm giymiştir. Daha önce işlenen suçlara bakıldığında ağırlıklı olarak yaralama ve öldürme suçlarını olduğu görülmektedir.

Tablo 62. Daha Önce İşlenen Suçun İşlenme Sebebine Göre Dağılım:

		Hayır	Evet
Evlenmek İçin	N	104	5
	%	95,4	4,6
Namus ,Şeref Uğruna	N	72	37
	%	66,1	33,9
Kıskançlıktan	N	106	3
	%	97,2	2,8
Kan Davası Nedeniyle	N	102	7
	%	93,6	6,4
Sarhoşken Çıkan Kavga Yüzünden	N	89	20
	%	81,7	18,3
Para Alacağı İçin	N	83	26
	%	76,1	23,9
Arazi Anlaşmazlığından	N	96	13
	%	88,1	11,9
Maddi Sıkıntı Yüzünden	N	87	22
	%	79,8	20,2
Kavga, Küfür, Hakaret	N	24	85
	%	22,0	78,0
Aile Sorunları	N	98	11
	%	89,9	10,1
Bunalım, Tahrik Sonucu	N	79	30
	%	72,5	27,5
Başka Suç İşlerken	N	108	1
	%	99,1	0,9
Karşı Taraftan Kaynaklanan Nedenler	N	48	61
	%	44,0	56,0
Trafik Kazası	N	101	8
	%	92,7	7,3
İftira	N	105	4
	%	96,3	3,7
Diğer	N	86	23
	%	78,9	21,1

Daha önce tutuklanmış ya da hüküm giymiş kişilerin %4,6'sı evlenmek için, %33,9'u namus, şeref uğruna, %2,8'i kıskançlıktan, %6,4'ü kan davası nedeniyle, %18,3'ü sarhoşken çıkan kavga yüzünden %23,9'u para alacağı için, %11,9'u arazi

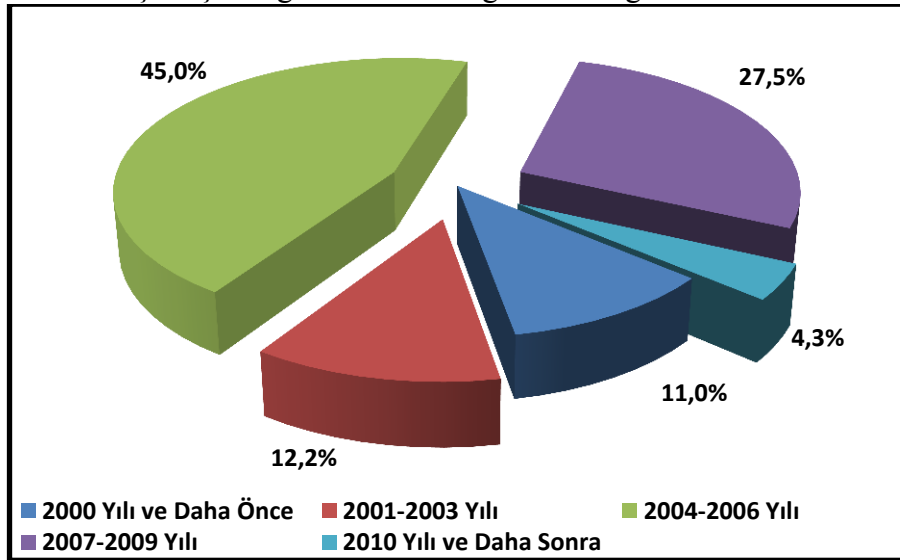
anlaşmazlığından, %20,2'si maddi sıkıntı yüzünden, %78'i kavga, küfür, hakaret, %10,1'i aile sorunları, %27,5'i bunalım, tahrik sonucu, %0,9'u başka suç işlerken, %56'sı karşı taraftan kaynaklanan nedenler yüzünden, %7,3'ü trafik kazası, %3,7'si iftira ve %21,1'i diğer sebeplerden dolayı suç işlemişlerdir. Daha tutuklanmış ya da hüküm giymiş kişilerin % 78'i kavga, küfür ve hakaret gibi nedenlerden dolayı tutuklanmış ya da hüküm giymiştir. Burada yine kültüre dayalı iletişimin öldürme ve yaralama suçlarında etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 63. Suçun İşlendiği Yıla Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
2000 Yılı ve Daha Önce	36	11,0
2001-2003 Yılı	40	12,2
2004-2006 Yılı	147	45,0
2007-2009 Yılı	90	27,5
2010 Yılı ve Daha Sonra	14	4,3
Toplam	327	100

Araştırmaya katılan kişilerin %11'i 2000 yılında veya daha önceki yıllarda suç işlemiş iken, %12,2'si 2001-2003 yılında, %45'i 2004-2006 yılında, %27,5'i 2007-2009 yılında ve %4,3'ü ise 2001 yılında veya daha sonraki yıllarda suç işlemiştir.

Grafik 45. Suçun İşlendiği Yıla Göre Dağılım Grafiği:

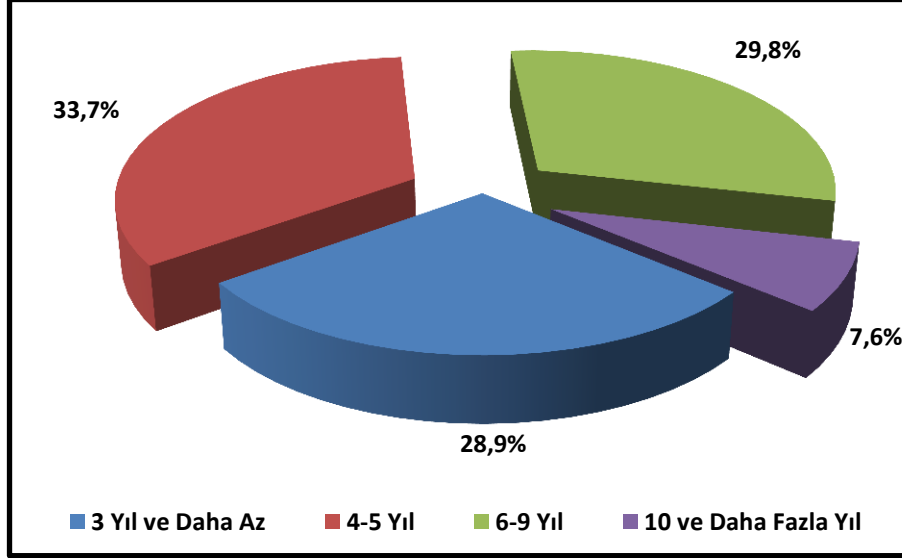

Tablo 64. İçeride Bulunulan Süreye Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
3 Yıl ve Daha Az	91	28,9
4-5 Yıl	106	33,7
6-9 Yıl	94	29,8
10 ve Daha Fazla Yıl	24	7,6
Toplam	315	100

Araştırmaya katılan kişilerin %28,9'u 3 yıl ve daha az süredir içerdeyken, %33,7'si 4-5 yıldır, 6-9 yıldır ve %7,6'sı ise 10 yıl ve daha fazla süredir içeridedir.

Grafik 46. İçeride Bulunulan Süreye Göre Dağılım Grafiği:

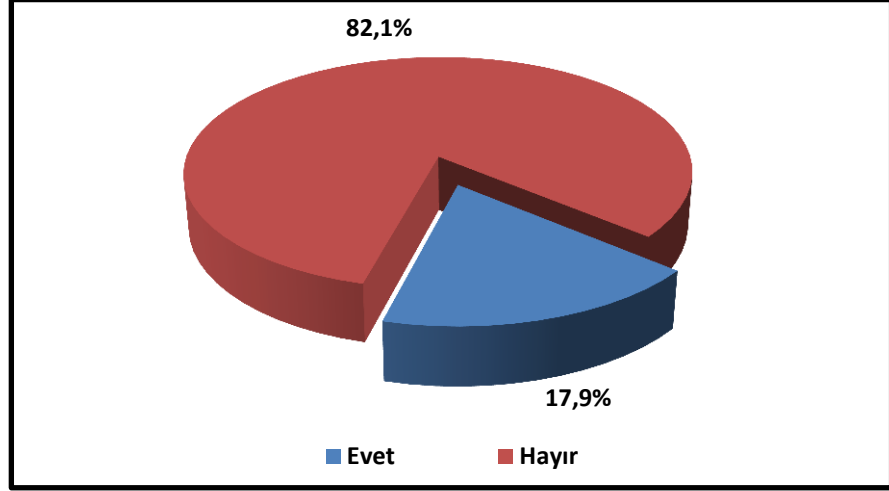

Tablo 65. Suç İşlenen Kişi İle Akrabalık Durumuna Göre Dağılım :

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	59	17,9
Hayır	271	82,1
Toplam	330	100

Araştırmaya katılan kişilerden %17,9'u suçu işledikleri kişiyle akraba iken, %82,1'i suçu işledikleri kişilerle aralarında akrabalık yoktur.

Grafik 47. Suç İşlenen Kişi İle Akrabalık Durumuna Göre Dağılım Grafiği:

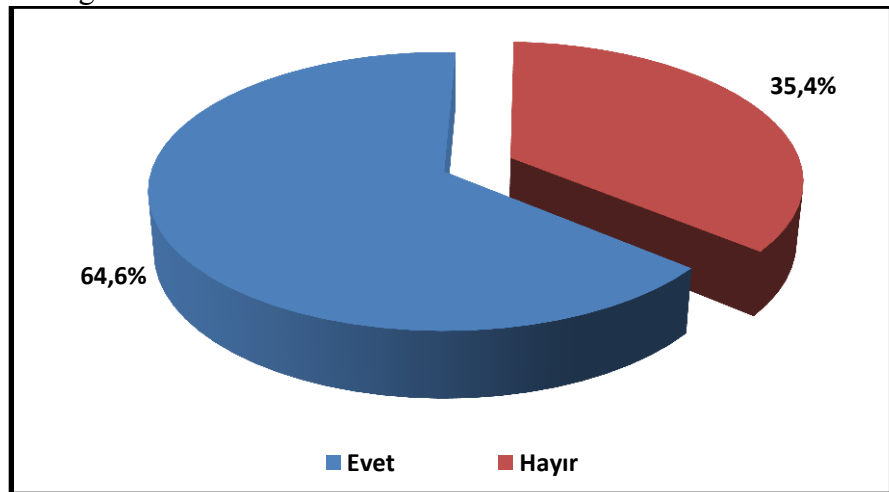

Tablo 66. Tahliye Edildikten Sonra Suç İşlenen Yerde Yaşamaya Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	215	64,6
Hayır	118	35,4
Toplam	333	100

Araştırmaya katılan kişilerden %64,6'sı tahliye olduktan sonra suç işledikleri yerde yaşamaya devam edeceklerini belirtmiş iken, %35,4'ü aynı yerde yaşamayacaklarını belirtmişlerdir.

Grafik 48. Tahliye Edildikten Sonra Suç İşlenen Yerde Yaşamaya Göre Dağılım Grafiği:

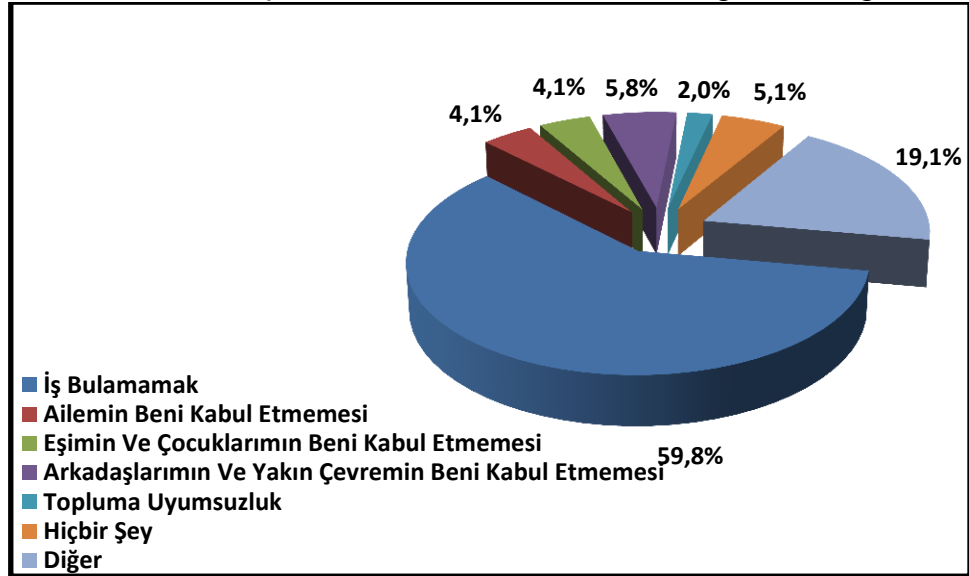

Tablo 67. Cezaevinden Çıktıktan Sonra Korkulara Göre Dağılım:

	Kişi Sayısı	Yüzde
İş Bulamamak	175	59,8
Ailemin Beni Kabul Etmemesi	12	4,1
Eşimin Ve Çocuklarımların Beni Kabul Etmemesi	12	4,1
Arkadaşlarımların Ve Yakın Çevremın Beni Kabul Etmemesi	17	5,8
Topluma Uyumsuzluk	6	2
Hiçbir Şey	15	5,1
Diğer	56	19,1
Toplam	293	100

Araştırmaya katılan kişilerden %59,8'i ceza evinde çıktıktan sonra iş bulamamaktan korktuğunu belirtirken, %4,1'i ailesinin kendisini kabul etmemesinden, %4,1'i eşinin ve çocuklarının kendisini kabul etmemesinden, %5,8'si arkadaşlarının ve yakın çevresinin kendisini kabul etmemesinden ve %2'si topluma uyum sağlayamamaktan korktuğunu, %5,1'i hiçbir şeyden korkmadığını ve %19,1'i ise diğer şeylerden korktuklarını belirtmiştir.

Grafik 49. Cezaevinden Çıktıktan Sonra Korkulara Göre Dağılım Grafiği:

Tablo 68. İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin İkamet Ettikleri Bölgelere Göre Karşılaştırılması:

Ki-Kare:0,759 sd :1 p :0,384			İkamet Edilen İl		Toplam
			Diğer	Afyon	
İkamet Edilen Bölge	Merkez	Sayı	81	86	167
		Yüzde	47,4	52,1	49
	Gecekondu-Kenar Mahalle	Sayı	90	79	169
		Yüzde	52,6	47,9	50
Toplam		Sayı	171	165	336
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre diğer illerde ikamet eden kişilerin merkezde oturma oranı %47,4 iken Afyon'da ikamet eden kişilerin merkezde oturma oranı %52,1'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından şehrin farklı bölgelerinde ikamet eden kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,759, $p>0,05$).

Tablo 69. İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin Öğrenim Durumlarının Karşılaştırılması:

Ki-Kare:8,003 sd :4 p :0,091			İkamet Edilen İl		Toplam	
			Diğer	Afyon		
Öğrenim Durumu	İlkokul Terk	Sayı	20	7	27	
		Yüzde	11,5	4,2	7,9	
	İlkokul Mezunu	Sayı	68	77	145	
		Yüzde	39,1	46,1	42,5	
	Ortaokul Mezunu	Sayı	41	37	78	
		Yüzde	23,6	22,2	22,9	
	Lise Mezunu	Sayı	39	36	75	
		Yüzde	22,4	21,6	22,0	
	Yüksekokul-Üniversite	Sayı	6	10	16	
		Yüzde	3,4	6,0	4,7	
	Toplam		Sayı	174	167	341
			Yüzde	100	100	100

Tabloya göre diğer illerde ikamet eden kişilerin ilkokul mezunu olma oranı %39,1, ortaokul mezunu olma oranı %23,6, lise mezunu olma oranı %22,4 iken,

Afyon’da ikamet eden kişilerin ilkököl mezunu olma oranı %46,1, ortaokul mezunu olma oranı %22,2, lise mezunu olma oranı %21,6’dır. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından farklı öğrenim durumlarındaki kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 8,003, $p>0,05$).

Tablo 70. İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin Suç İşleyen Arkadaşlarının Olup Olmama Durumunun Karşılaştırılması:

Ki-Kare:19,530 sd :4 p :0,000**			İkamet Edilen İl		Toplam
			Diğer	Afyon	
Suç İşleyen Arkadaş	Evet	Sayı	91	47	138
		Yüzde	52,3	28,7	40,8
	Hayır	Sayı	83	117	200
		Yüzde	47,7	71,3	59,2
Toplam		Sayı	174	164	338
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre diğer illerde ikamet eden kişilerin suç işleyen arkadaşlarının bulunma oranı %52,3 iken Afyon’da ikamet eden kişilerin suç işleyen arkadaşlarının bulunma oranı %28,7’dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından suç işleyen arkadaşı olan ve olmayan kişiler arasında farklılık bulunmaktadır (Ki-Kare: 19,530, $p>0,01$). Buna göre, diğer illerde ikamet eden kişilerin suç işleyen arkadaşlarının bulunma oranı Afyon ilinde ikamet eden kişilerin oranından daha yüksektir.

Tablo 71. İkamet Edilen İl Bakımından İşlenen Suça Göre Karşılaştırma:

Ki-Kare:0,960 sd :1 p :0,327			İkamet Edilen İl		Toplam
			Diğer	Afyon	
İşlenen suç	Adam öldürmek	Sayı	118	99	217
		Yüzde	69,4	64,3	67,0
	Adam dövme	Sayı	52	55	107
		Yüzde	30,6	35,7	33,0
Toplam		Sayı	170	154	324
		Yüzde	100,0	100	100

Tabloya göre diğer illerde ikamet eden kişilerin adam öldürmek suçunu işleme oranı %69,4 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin adam öldürmek suçunu işleme oranı %64,3'tür. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından farklı suçlar işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,960, $p>0,05$)

Tablo 72. İkamet Edilen İl Bakımından Suç İşleme Nedenine Göre Karşılaştırma:

			İkamet Edilen İl			
			Diğer	Afyon	Toplam	
İşsizlik	Hayır	Sayı	174	161	335	Ki-Kare:0,114 sd :1 p :0,736
		Yüzde	95,1	95,8	95,4	
	Evet	Sayı	9	7	16	
		Yüzde	4,9	4,2	4,6	
Arazi anlaşmazlıkları	Hayır	Sayı	179	157	336	Ki-Kare:4,074 sd :1 p : 0,044*
		Yüzde	97,8	93,5	95,7	
	Evet	Sayı	4	11	15	
		Yüzde	2,2	6,5	4,3	
Namus	Hayır	Sayı	159	147	306	Ki-Kare:0,030 sd :1 p :0,863
		Yüzde	86,9	87,5	87,2	
	Evet	Sayı	24	21	45	
		Yüzde	13,1	12,5	12,8	
Bilgisizlik	Hayır	Sayı	165	154	319	Ki-Kare:0,239 sd :1 p :0,625
		Yüzde	90,2	91,7	90,9	
	Evet	Sayı	18	14	32	
		Yüzde	9,8	8,3	9,1	
Maddi Sıkıntılar	Hayır	Sayı	176	160	336	Ki-Kare:0,188 sd :1 p :0,665
		Yüzde	96,2	95,2	95,7	
	Evet	Sayı	7	8	15	
		Yüzde	3,8	4,8	4,3	
Düşmanlık, kan davası	Hayır	Sayı	171	165	336	Ki-Kare:4,875 sd :1 p : 0,027*
		Yüzde	93,4	98,2	95,7	
	Evet	Sayı	12	3	15	
		Yüzde	6,6	1,8	4,3	
Para alacağı için	Hayır	Sayı	168	158	326	Ki-Kare:0,667 sd :1 p :0,414
		Yüzde	91,8	94,0	92,9	
	Evet	Sayı	15	10	25	

		Yüzde	8,2	6,0	7,1	
Hakarete uğrama	Hayır	Sayı	116	123	239	Ki-Kare:3,893 sd :1 p : 0,049*
		Yüzde	63,4	73,2	68,1	
	Evet	Sayı	67	45	112	
		Yüzde	36,6	26,8	31,9	
Alkol Alma	Hayır	Sayı	176	162	338	Ki-Kare:0,160 sd :1 p :0,900
		Yüzde	96,2	96,4	96,3	
	Evet	Sayı	7	6	13	
		Yüzde	3,8	3,6	3,7	

Bunalıma Girme	Hayır	Sayı	176	160	336	Ki-Kare:0,188 sd :1 p :0,665
		Yüzde	96,2	95,2	95,7	
	Evet	Sayı	7	8	15	
		Yüzde	3,8	4,8	4,3	
Trafik Kazası	Hayır	Sayı	181	160	341	Ki-Kare:1,812 sd :1 p :0,178
		Yüzde	97,8	95,2	96,6	
	Evet	Sayı	4	8	12	
		Yüzde	2,2	4,8	3,4	
Diğer	Hayır	Sayı	165	145	310	Ki-Kare:0,683 sd :1 p :0,409
		Yüzde	89,2	86,3	87,8	
	Evet	Sayı	20	23	41	
		Yüzde	10,8	13,7	12,2	
Toplam		Sayı	183	168	351	
		Yüzde	100	100	100	

Tabloya göre;

Diğer illerde ikamet eden kişilerin işsizlik nedeni ile suç işleme oranı %4,9 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin işsizlik nedeni ile suç işleme oranı %4,2'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından işsizlik nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,114, p>0,05).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin arazi anlaşmazlığı nedeni ile suç işleme oranı %2,2 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin arazi anlaşmazlığı nedeni ile suç işleme oranı %6,5'tir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından arazi anlaşmazlığı nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmaktadır (Ki-Kare: 4,074, p<0,05). Buna göre, diğer illerde ikamet eden

kişilerin arazi anlaşmazlığı nedeni ile suç işleme oranı Afyon ilinde ikamet eden kişilerin oranından daha düşüktür.

Diğer illerde ikamet eden kişilerin namus nedeni ile suç işleme oranı %13,1 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin namus nedeni ile suç işleme oranı %12,5'tir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından namus nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,030, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin bilgisizlik nedeni ile suç işleme oranı %9,8 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin bilgisizlik nedeni ile suç işleme oranı %8,3'tür. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından bilgisizlik nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,239, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin maddi sıkıntılar nedeni ile suç işleme oranı %3,8 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin işsizlik nedeni ile suç işleme oranı %4,8'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından maddi sıkıntılar nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,188, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin kan davası nedeni ile suç işleme oranı %6,6 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin kan davası nedeni ile suç işleme oranı %1,8'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından düşmanlık, kan davası nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmaktadır (Ki-Kare: 4,875, $p<0,05$). Buna göre; diğer illerde ikamet eden kişilerin düşmanlık, kan davası nedeni ile suç işleme oranı, Afyon ilinde ikamet eden kişilerin oranından daha yüksektir.

Diğer illerde ikamet eden kişilerin para alacağı nedeni ile suç işleme oranı %8,2 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin para alacağı nedeni ile suç işleme oranı %6'dır. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından para alacağı nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,667, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin hakarete uğrama nedeni ile suç işleme oranı %36,6 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin hakarete uğrama nedeni ile suç işleme oranı %26,8'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından hakarete uğrama nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmaktadır (Ki-Kare: 3,893, $p<0,05$). Buna göre, diğer illerde ikamet eden

kişilerin hakarete uğrama nedeni ile suç işleme oranı Afyon ilinde ikamet eden kişilerin oranından daha yüksektir.

Diğer illerde ikamet eden kişilerin alkol alma nedeni ile suç işleme oranı %3,8 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin işsizlik nedeni ile suç işleme oranı %3,6'dır. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından alkol alma nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,160, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin bunalıma girme nedeni ile suç işleme oranı %3,8 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin bunalıma girme nedeni ile suç işleme oranı %4,8'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından bunalıma girme nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,188, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin trafik kazası nedeni ile suç işleme oranı %2,2 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin trafik kazası nedeni ile suç işleme oranı %4,8'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından trafik kazası nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 1,812, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin diğer nedenler ile suç işleme oranı %10,8 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin diğer nedenler ile suç işleme oranı %13,7'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından diğer nedenlerle ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,683, $p>0,05$).

Tablo 73. İkamet Edilen İl Bakımından Suçun İşlenme Şeklinin Karşılaştırılması:

Ki-Kare:3,472 sd :4 p :0,482		İkamet Edilen İl		Toplam		
		Diğer	Afyon			
Suçun İşlenme Şekli	Planlamıştım	Sayı	9	7	16	
		Yüzde	5,3	4,4	4,9	
	Tahrik Edildim	Sayı	86	71	157	
		Yüzde	50,3	44,9	47,7	
	Planlamamıştım	Sayı	26	23	49	
		Yüzde	15,2	14,6	14,9	
	Kazayla Oldu	Sayı	32	43	75	
		Yüzde	18,7	27,2	22,8	
	Diğer	Sayı	18	14	32	
		Yüzde	10,5	8,9	9,7	
	Toplam		Sayı	171	158	329
			Yüzde	100	100	100

Tabloya göre, diğer illerde ikamet eden kişilerin planlayarak suç işleme oranı %5,3, tahrik edilerek suç işleme oranı %50,3, planlamadan suç işleme oranı %15,2 ve kaza ile suç işleme oranı %18,7 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin planlayarak suç işleme oranı %4,4, tahrik edilerek suç işleme oranı %44,9, planlamadan suç işleme oranı %14,6 ve kaza ile suç işleme oranı %27,2'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından farklı şekillerde suç işleyen kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 3,472, $p>0,05$).

Tablo 74. İkamet Edilen İl Bakımından İşlenen Suçun Cezasının Bilinmesi Durumunda Dahı Suçun İşlenmesi Durumunu Karşılaştırma:

Ki-Kare:0,005 sd :1 p :0,944		İkamet Edilen İl		Toplam	
		Diğer	Afyon		
Suçun Cezasının Bilinmesi	Evet	Sayı	35	31	66
		Yüzde	20,3	20,7	20,5
	Hayır	Sayı	137	119	256
		Yüzde	79,7	79,3	79,5
Toplam		Sayı	172	150	322
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre, diğer illerde ikamet eden kişilerin suçun cezasını bilse dahi aynı suçu gene de işleme oranı %20,3 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin suçun cezasını bilse dahi aynı suçu gene de işleme oranı %20,7'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından suçun cezasını bilse dahi o suçu gene de işleyeceğini söyleyen ve cezasını bilseydi bu suçu işlemeyeceğini söyleyen kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,005, $p>0,05$).

Tablo 75. İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin İşledikleri Suçtan Sorumlu Tuttukları Kişilere Göre Karşılaştırma:

			İkamet Edilen İl		Toplam	
			Diğer	Afyon		
Kendimi	Hayır	Sayı	124	124	248	Ki-Kare:1,938 sd :1 p :0,164
		Yüzde	67,0	73,8	70,3	
	Evet	Sayı	61	44	105	
		Yüzde	33,0	26,2	29,7	
Ailemi	Hayır	Sayı	170	157	327	Ki-Kare:0,314 sd :1 p :0,575
		Yüzde	91,9	93,5	92,6	
	Evet	Sayı	15	11	26	
		Yüzde	8,1	6,5	7,4	
Toplumu	Hayır	Sayı	134	128	262	Ki-Kare:0,650 sd :1 p :0,420
		Yüzde	72,4	76,2	74,2	
	Evet	Sayı	51	40	91	
		Yüzde	27,6	23,8	25,8	
Devleti	Hayır	Sayı	131	127	258	Ki-Kare:1,025 sd :1 p :0,311
		Yüzde	70,8	75,6	131	
	Evet	Sayı	54	41	95	
		Yüzde	29,2	24,4	26,9	
Arkadaş Grubumu	Hayır	Sayı	154	140	294	Ki-Kare:0,001 sd :1 p :0,982
		Yüzde	83,2	83,3	83,3	
	Evet	Sayı	31	28	59	
		Yüzde	16,8	16,7	16,7	
Diğer	Hayır	Sayı	164	143	307	Ki-Kare:0,968 sd :1 p :0,325
		Yüzde	88,6	85,1	87,0	
	Evet	Sayı	21	25	46	
		Yüzde	11,4	14,9	13,0	
Toplam			185	168	353	
			100	100	100	

Tabloya göre;

Diğer illerde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %33 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %26,2'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il

bakımından işledikleri suçtan kendini sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 1,938, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan ailesini sorumlu tutma oranı %8,1 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %6,5'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından işledikleri suçtan ailesini sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,314, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan toplumu sorumlu tutma oranı %27,6 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin işlediği suçtan toplumu sorumlu tutma oranı %23,8'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından işledikleri suçtan toplumu sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,650, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan devleti sorumlu tutma oranı %29,2 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %24,4'tür. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından işledikleri suçtan devleti sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 1,025, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan arkadaş grubunu sorumlu tutma oranı %16,8 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %16,7'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından işledikleri suçtan arkadaş grubunu sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,001, $p>0,05$).

Diğer illerde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %33 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %26,2'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından işledikleri suçtan diğer kişileri sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,968, $p>0,05$).

Tablo 76. İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin Ekonomik Sıkıntı Çekme Durumlarına Göre Karşılaştırma:

Ki-Kare:0,151 sd :2 p :0,773			İkamet Edilen İl		Toplam
			Diğer	Afyon	
Ekonomik Sıkıntı Çekme	Rahat Geçiniyorduk	Sayı	76	71	147
		Yüzde	45,5	54,5	45,7
	Geçinmekte Güçlük Çekiyorduk	Sayı	83	79	162
		Yüzde	49,7	51,0	50,3
	Diğer	Sayı	8	5	13
		Yüzde	4,8	3,2	4,0
Toplam		Sayı	167	155	322
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre, diğer illerde ikamet eden kişilerin rahat geçinebilme oranı %45,5 iken, Afyon'da ikamet eden kişilerin rahat geçinebilme oranı %54,5'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından farklı ekonomik seviyede olan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,151, $p>0,05$).

Tablo 77. İkamet Edilen İl Bakımından Evlenme Şekillerine Göre Karşılaştırma:

Ki-Kare:14,808 sd :3 p :0,002*			İkamet Edilen İl		Toplam
			Diğer	Afyon	
Evlenme Şekli	Evlenmeye Birlikte Karar Verdik	Sayı	40	50	90
		Yüzde	34,8	41,0	38,0
	Görücü Usulü	Sayı	42	60	102
		Yüzde	36,5	49,2	43,0
	Arkadaşlar Aracılığıyla	Sayı	6	4	10
		Yüzde	5,2	3,3	4,2
	Kaçarak	Sayı	27	8	35
		Yüzde	23,5	6,6	14,8
Toplam		Sayı	115	122	237
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre, diğer illerde ikamet eden kişilerin birlikte karar vererek evlenme oranı %34,8, görücü usulü evlenme oranı %36,5, arkadaş aracılığı ile

evlenme oranı %5,2 ve kaçarak evlenme oranı %23,5 iken, Afyon’da ikamet eden kişilerin birlikte karar vererek evlenme oranı %41, görücü usulü evlenme oranı %49,2, arkadaş aracılığı ile evlenme oranı %3,3 ve kaçarak evlenme oranı %6,6’dır. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda İkamet edilen il bakımından farklı şekillerde evlenen kişiler arasında farklılık bulunmaktadır (Ki-Kare: 14,808, $p<0,05$). Buna göre, diğer illerde ikamet eden kişilerin kaçarak evlenme oranı, Afyon ilinde ikamet edenlerin oranından daha yüksektir.

Tablo 78. İkamet Edilen İl Bakımından Kişilerin Cezaevine Girmeden Önceki Alkol Kullanma Sıklıklarına Göre Karşılaştırma:

Ki-Kare:13,117 sd :4 p :0,011*		İkamet Edilen İl			Toplam	
		Diğer	Afyon			
Alkol Kullanma Sıklığı	Hiç Kullanmazdım	Sayı	63	87	150	
		Yüzde	38,4	55,8	46,9	
	Her Akşam İçerdim	Sayı	36	16	52	
		Yüzde	22,0	10,3	16,3	
	Haftada Bir Gün İçerdim	Sayı	33	29	62	
		Yüzde	20,1	18,6	19,4	
	Her Hafta Sonu İçerdim	Sayı	16	10	26	
		Yüzde	9,8	6,4	8,1	
	Diğer	Sayı	16	14	30	
		Yüzde	9,8	9,0	9,4	
	Toplam		Sayı	164	156	320
			Yüzde	100	100	100

Tabloya göre, diğer illerde ikamet eden kişilerin hiç alkol kullanmama oranı %38,4, her akşam içme oranı %22, haftada bir içme oranı %20,1 ve her hafta sonu içme oranı %9,8 iken, Afyon’da ikamet eden kişilerin hiç alkol kullanmama oranı %55,8, her akşam içme oranı %10,3, haftada bir içme oranı %18,6 ve her hafta sonu içme oranı %6,4’tür. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen il bakımından farklı sıklıkta alkol kullanan kişiler arasında farklılık bulunmaktadır (Ki-Kare: 13,117, $p<0,05$). Buna göre, diğer illerde ikamet eden kişilerin alkol kullanma oranı, Afyon ilinde ikamet edenlerin oranından daha yüksektir.

Tablo 79. Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Öğrenim Durumlarının Karşılaştırılması:

Ki-Kare:4,470 sd :4 p :0,346		İkamet edilen Bölge		Toplam		
		Merkez	Kenar Mahalle-Gecekonu			
Öğrenim Durumu	İlkokul Terk	Sayı	2	5	7	
		Yüzde	2,8	5,6	4,4	
	İlkokul Mezunu	Sayı	28	46	74	
		Yüzde	39,4	51,7	46,3	
	Ortaokul Mezunu	Sayı	19	16	35	
		Yüzde	26,8	18,0	21,9	
	Lise Mezunu	Sayı	18	16	34	
		Yüzde	25,4	18,0	21,3	
	Yüksekokul Üniversite Mezunu	Sayı	4	6	10	
		Yüzde	5,6	6,7	6,3	
	Toplam		Sayı	71	89	160
			Yüzde	100	100	100

Tabloya göre Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin ilkokul mezunu olma oranı %39,4, ortaokul mezunu olma oranı %26,8, lise mezunu olma oranı %25,4 ve yüksekokul-üniversite mezunu olma oranı %5,6 iken, kenar mahalle-gecekonu bölgesinde ikamet eden kişilerin ilkokul mezunu olma oranı %51,7, ortaokul mezunu olma oranı %18, lise mezunu olma oranı %18 ve yüksekokul-üniversite mezunu olma oranı %6,7'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından farklı öğrenim durumlarındaki kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 4,470, $p>0,05$).

Tablo 80. Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Kişilerin Suç İşleyen Arkadaşlarının Bulunması Durumunun Karşılaştırılması:

Ki-Kare:0,888 sd :1 p :0,346			İkamet edilen Bölge		Toplam
			Merkez	Kenar Mahalle-Gecekond	
Suç İşleyen Arkadaş	Var	Sayı	18	29	47
		Yüzde	25,7	32,6	29,6
	Yok	Sayı	52	60	112
		Yüzde	74,3	67,4	70,4
Toplam		Sayı	70	89	159
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre, Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin suç işleyen arkadaşının olma oranı %25,7 iken, kenar mahalle- gecekond bölgelerinde ikamet eden kişilerin suç işleyen arkadaşının olma oranı %32,6'dır. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından suç işleyen arkadaşları olan ve olmayan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,888, $p>0,05$).

Tablo 81. Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından İşlenen Suç Türünün Karşılaştırılması:

Ki-Kare:0,084 sd :1 p :0,771			İkamet edilen Bölge		Toplam
			Merkez	Kenar Mahalle-Gecekond	
Suçun Türü	Adam Öldürmek	Sayı	43	53	96
		Yüzde	66,2	63,9	64,9
	Adam Dövmek Yaralamak	Sayı	22	30	52
		Yüzde	33,8	36,1	35,1
Toplam		Sayı	65	83	148
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin adam öldürme suçunu işleme oranı %66,2 iken, kenar mahalle- gecekond bölgelerinde ikamet eden kişilerin adam öldürme suçunu işleme oranı %36,9'dur. Uygulanan Ki-

Kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından farklı suçlar işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,084 $p>0,05$).

Tablo 82. Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Suç İşleme Sebeplerinin Karşılaştırılması:

		İkamet edilen Bölge			Toplam	
		Merkez	Kenar Mahalle-Gecekondu			
Bilgisizlik	Evet	Sayı	70	78	148	Ki-Kare:7,604 sd :1 p : 0,006*
		Yüzde	98,6	86,7	91,9	
	Hayır	Sayı	1	12	13	
		Yüzde	1,4	13,3	8,1	
Hakarete Uğrama	Evet	Sayı	56	61	117	Ki-Kare:2,460 sd :1 p :0,117
		Yüzde	78,9	67,8	72,7	
	Hayır	Sayı	15	29	44	
		Yüzde	21,1	32,2	27,3	
Namus	Evet	Sayı	62	80	142	Ki-Kare:0,093 sd :1 p :0,760
		Yüzde	87,3	88,9	88,2	
	Hayır	Sayı	9	10	19	
		Yüzde	12,7	11,1	11,8	
Diğer	Evet	Sayı	34	53	87	Ki-Kare:1,934 sd :1 p :0,164
		Yüzde	47,9	58,9	54,0	
	Hayır	Sayı	37	37	74	
		Yüzde	52,1	41,1	46,0	
Toplam		Sayı	71	90	161	
		Yüzde	100	100	100	

Tabloya göre;

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin bilgisizlik nedeni ile suç işleme oranı %1,4 iken, kenar mahalle- gecekondu bölgelerinde ikamet eden kişilerin bilgisizlik nedeni ile suç işleme oranı %13,3'tür. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından bilgisizlik nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmaktadır (Ki-Kare: 7,604, $p<0,05$). Buna göre, Afyon ve ilçe

merkezlerinde ikamet eden kişilerin bilgisizlik nedeni ile suç işleme oranı, kenar mahalle-gecekondu bölgesinde ikamet eden kişilerin oranından daha düşüktür.

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin hakarete uğrama nedeni ile suç işleme oranı %21,1 iken, kenar mahalle- gecekondu bölgelerinde ikamet eden kişilerin hakarete uğrama nedeni ile suç işleme oranı %32,3'tür. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından hakarete uğrama nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 2,460, $p>0,05$).

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin namus nedeni ile suç işleme oranı %12,7 iken, kenar mahalle- gecekondu bölgelerinde ikamet eden kişilerin namus nedeni ile suç işleme oranı %11,1'dir. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından namus nedeni ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,093, $p>0,05$).

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin bilgisizlik nedeni ile suç işleme oranı %47,9 iken, kenar mahalle- gecekondu bölgelerinde ikamet eden kişilerin bilgisizlik nedeni ile suç işleme oranı %58,9'dur. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından diğer nedenler ile suç işlemiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 1,934, $p>0,05$).

Tablo 83. Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Suçun İşlenme Şeklinin Karşılaştırılması:

Ki-Kare:5,464 sd :4 p :0,243			İkamet edilen Bölge		Toplam	
			Merkez	Kenar Mahalle-Gecekondu		
Suçun İşlenme Şekli	Planlamıştım	Sayı	3	3	6	
		Yüzde	4,5	3,5	3,9	
	Tahrik Edildim	Sayı	23	46	69	
		Yüzde	34,8	53,5	45,4	
	Planlamamıştım	Sayı	10	11	21	
		Yüzde	15,2	12,8	13,8	
	Kazayla Oldu	Sayı	23	20	43	
		Yüzde	34,8	23,3	28,3	
	Diğer	Sayı	7	6	13	
		Yüzde	10,6	7,0	8,6	
	Toplam		Sayı	66	86	152
			Yüzde	100	100	100

Tabloya göre Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin planlayarak suç işleme oranı %4,5, tahrik edilerek suç işleme oranı %34,8, planlamadan suç işleme oranı %15,2 ve kaza ile suç işleme oranı %34,8 iken, kenar mahalle-gecekondu bölgelerinde ikamet eden kişilerin planlayarak suç işleme oranı %3,5, tahrik edilerek suç işleme oranı %53,5, planlamadan suç işleme oranı %12,8 ve kaza ile suç işleme oranı %23,3'tür. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından farklı şekillerde suç işleyen kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 5,464, p>0,05).

Tablo 84. Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından İşlenen Suçun Cezasının Bilinmesi Durumunda Dahî Suçun İşlenmesi Durumunun Karşılaştırılması:

Ki-Kare:0,453 sd :1 p :0,501			İkamet edilen Bölge		Toplam
			Merkez	Kenar Mahalle-Gecekonu	
Suçun İşlenmesi	Evet	Sayı	11	19	30
		Yüzde	18,0	22,6	20,7
	Hayır	Sayı	50	65	115
		Yüzde	82,0	77,4	79,3
Toplam		Sayı	61	84	145
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin suçun cezasını bilse dahi aynı suçu gene de işleme oranı %18 iken, kenar mahalle-gecekonu bölgelerinde ikamet eden kişilerin suçun cezasını bilse dahi aynı suçu gene de işleme oranı %22,6'dır. Uygulanan Ki-Kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından suçun cezasını bilse dahi o suçu gene de işleyeceğini söyleye ve cezasını bilseydi bu suçu işlemeyeceğini söyleyen kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,453, $p>0,05$).

Tablo 85. Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Sorumlu Tutulan Kişilerin Karşılaştırılması:

			İkamet edilen Bölge		Toplam	
			Merkez	Kenar Mahalle-Gecekondu		
Kendi	Evet	Sayı	51	68	119	Ki-Kare:0,286 sd :1 p :0,593
		Yüzde	71,8	75,6	73,9	
	Hayır	Sayı	20	22	42	
		Yüzde	28,2	24,4	26,1	
Aile	Evet	Sayı	65	86	151	Ki-Kare:1,094 sd :1 p :0,296
		Yüzde	91,5	95,6	93,8	
	Hayır	Sayı	6	4	10	
		Yüzde	8,5	4,4	6,2	
Toplum	Evet	Sayı	59	66	125	Ki-Kare:2,180 sd :1 p :0,140
		Yüzde	83,1	73,3	77,6	
	Hayır	Sayı	12	24	36	
		Yüzde	16,9	26,7	22,4	
Devleti	Evet	Sayı	54	68	122	Ki-Kare:0,005 sd :1 p :0,941
		Yüzde	76,1	75,6	75,8	
	Hayır	Sayı	17	22	39	
		Yüzde	23,9	24,4	24,2	
Arkadaş Grubu	Evet	Sayı	58	76	134	Ki-Kare:0,216 sd :1 p :0,642
		Yüzde	81,7	84,4	83,2	
	Hayır	Sayı	13	14	27	
		Yüzde	18,3	15,6	16,8	
Diğer	Evet	Sayı	58	79	137	Ki-Kare:1,160 sd :1 p :0,282
		Yüzde	81,7	87,8	85,1	
	Hayır	Sayı	13	11	24	
		Yüzde	18,3	12,2	14,9	
Toplam		Sayı	71	90	161	
		Yüzde	100	100	100	

Tabloya göre;

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %71,8 iken, kenar mahalle- gecekondu bölgelerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %75,6'dır. Uygulanan ki-

kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından işledikleri suçtan kendini sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,286, $p>0,05$).

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan ailesini sorumlu tutma oranı %8,5 iken, kenar mahalle- gecekondü bölgelerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan ailesini sorumlu tutma oranı %4,4'tür. Uygulanan ki-kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından işledikleri suçtan ailelerini sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 1,094, $p>0,05$).

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan toplumu sorumlu tutma oranı %16,9 iken, kenar mahalle- gecekondü bölgelerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan toplumu sorumlu tutma oranı %26,7'dir. Uygulanan ki-kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından işledikleri suçtan toplumu sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 2,180, $p>0,05$).

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan devleti sorumlu tutma oranı %76,1 iken, kenar mahalle- gecekondü bölgelerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan kendisini sorumlu tutma oranı %75,6'dır. Uygulanan ki-kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından işledikleri suçtan devleti sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,005, $p>0,05$).

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan arkadaş grubunu sorumlu tutma oranı %18,3 iken, kenar mahalle- gecekondü bölgelerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan arkadaş grubunu sorumlu tutma oranı %15,6'dır. Uygulanan ki-kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından işledikleri suçtan arkadaş grubunu sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,216, $p>0,05$).

Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan diğer kişileri sorumlu tutma oranı %18,3 iken, kenar mahalle- gecekondü bölgelerinde ikamet eden kişilerin işlediği suçtan diğer kişileri sorumlu tutma oranı %12,2'dir. Uygulanan ki-kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından işledikleri suçtan diğer kişileri sorumlu tutan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 1,160, $p>0,05$).

Tablo 86. Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Ekonomik Sıkıntı Çekilmesi Durumunun Karşılaştırılması:

Ki-Kare:3,992 sd :1 p :0,046*			İkamet edilen Bölge		Toplam
			Merkez	Kenar Mahalle-Gecekondu	
Ekonomik Sıkıntı	Rahat Geçiniyorduk	Sayı	36	31	67
		Yüzde	55,4	38,8	46,2
	Geçinmekte Güçlük Çekiyorduk	Sayı	29	49	78
		Yüzde	44,6	61,3	53,8
Toplam		Sayı	65	80	145
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin rahat geçinebilme oranı %55,4 iken, kenar mahalle- gecekondu bölgelerinde ikamet eden kişilerin rahat geçine bilme oranı %38,8'dir. Uygulanan ki-kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından farklı ekonomik seviyede olan kişiler arasında farklılık bulunmaktadır (Ki-Kare: 3,992, $p>0,05$). Buna göre, Afyon merkezde ikamet eden kişilerin rahat geçinme oranı, kenar mahalle- gecekondu bölgesinde ikamet eden kişilerin oranından daha yüksektir.

Tablo 87. Cezaevine Girmeden Önce İkamet Edilen Bölge Bakımından Kişilerin Eşleri İle Evlenme Şekillerinin Karşılaştırılması:

Ki-Kare:0,614 sd :2 p :0,736			İkamet edilen Bölge		Toplam
			Merkez	Kenar Mahalle-Gecekondu	
Evlenme Şekli	Evlenmeye Birlikte Karar Verdik	Sayı	21	28	49
		Yüzde	41,2	41,8	41,5
	Görücü Usulü	Sayı	26	31	57
		Yüzde	51,0	46,3	48,3
	Diğer	Sayı	4	8	12
		Yüzde	7,8	11,9	10,2
Toplam		Sayı	51	67	118
		Yüzde	100	100	100

Tabloya göre, Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin birlikte karar vererek evlenme oranı %41,2, görücü usulü ile evlenme oranı %51 iken, kenar mahalle- gecekondü bölgelerinde ikamet eden kişilerin birlikte karar vererek evlenme oranı %41,8, görücü usulü ile evlenme oranı %46,3'tür. Uygulanan ki-kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından eşleriyle farklı şekillerde evlenmiş kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 0,614, p>0,05).

Tablo 88. İkamet Edilen Bölge Bakımından Cezaevine Girmeden Önceki Alkol Kullanma Sıklıklarının Karşılaştırılması:

Ki-Kare:5,448 sd :4 p :0,244		İkamet edilen Bölge		Toplam		
		Merkez	Kenar Mahalle-Gecekondü			
Alkol Kullanma Sıklığı	Hiç Kullanmazdım	Sayı	31	54	85	
		Yüzde	47,0	63,5	56,3	
	Her Akşam içerdim	Sayı	8	8	16	
		Yüzde	12,1	9,4	10,6	
	Haftada Bir Gün içerdim	Sayı	16	13	29	
		Yüzde	24,2	15,3	19,2	
	Her Hafta Sonu içerdim	Sayı	4	6	10	
		Yüzde	6,1	7,1	6,6	
	Diğer	Sayı	7	4	11	
		Yüzde	10,6	4,7	7,3	
	Toplam		Sayı	66	85	151
			Yüzde	100	100	100

Tabloya göre Afyon ve ilçe merkezlerinde ikamet eden kişilerin hiç alkol kullanmama oranı %47, her akşam içme oranı %12,1, haftada bir gün içme oranı %24,2 ve her hafta sonu içme oranı %6,1 iken, kenar mahalle- gecekondü bölgelerinde ikamet eden kişilerin hiç alkol kullanmama oranı %63,5, her akşam içme oranı %9,4, haftada bir gün içme oranı %15,3 ve her hafta sonu içme oranı %7,1'dir. Uygulanan ki-kare testi sonucunda ikamet edilen bölge bakımından farklı sıklıkta alkol kullanan kişiler arasında farklılık bulunmamaktadır (Ki-Kare: 5,448, p>0,05)

**6. CEZAEVİ İSTATİSTİKLERİNE GÖRE AFYONKARAHİSAR'IN
KENDİSİNE KOMŞU OLAN İLLERLE KARŞILAŞTIRILMASI**

Tablo 89 : Ceza İnfaz Kurumuna Giren Hükümlü İstatistikleri Veritabanı:

İLLER	YILLAR						
		2001	2002	2003	2004	2005	2006
Afyonkarahisar	ERKEK	1,711	1,077	1.017	792	423	878
	KADIN	38	29	35	26	11	27
	TOPLAM	1,749	1.106	1,052	818	424	905
Eskişehir	ERKEK	7	6	10	13	3	10
	KADIN	-	-	1	-	-	-
	TOPLAM	7	6	11	13	3	10
Uşak	ERKEK	22	4	2	2	8	10
	KADIN	2	-	-	-	-	-
	TOPLAM	24	4	2	2	8	10
Denizli	ERKEK	11	9	9	13	6	7
	KADIN	1	-	-	1	-	-
	TOPLAM	12	9	9	14	6	7
Kütahya	ERKEK	25	5	10	10	5	7
	KADIN	-	-	-	-	-	-
	TOPLAM	25	5	10	10	5	7
Isparta	ERKEK	8	4	4	8	2	3
	KADIN	-	1	-	-	-	-
	TOPLAM	8	5	4	8	2	3
Konya	ERKEK	33	16	18	19	10	9
	KADIN	1	-	-	-	-	1
	TOPLAM	34	16	18	19	10	10
Burdur	ERKEK	8	4	2	1	-	1
	KADIN	-	-	1	-	-	-
	TOPLAM	8	4	3	1	-	1

Türkiye İstatistik Kurumunun 2001 ile 2008 yılları arasındaki suç işlenen yerleşim yerine göre ceza infaz kurumuna giren hükümlü istatistikleri görülmektedir. İBBS, düzey 3' de², ceza infaz kurumuna giren hükümlülerin sadece Afyonkarahisar

² İstatistiki bölge birimleri sınıflaması (İBBS): Bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemine uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amacıyla üretilen veri ve bilgiler, İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması 1. Düzey, 2. Düzey ve 3. Düzey kapsamında sunulmaktadır.

1. Düzey İstatistiki Bölge Birimleri: 2. Düzey İstatistiki Bölge Birimlerinin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup 12 bölgeden oluşmaktadır.

ve Afyonkarahisar' a komşu olan bütün illerin verileri tabloda gösterilmiştir. Tablodan anlaşıldığı üzere Afyonkarahisar verileri çevresindeki illere göre oldukça fazla olduğu görülmektedir. (TUİK)

Tablo 90: Ceza İnfaz Kurumuna Adam Öldürme Suçundan Giren Hükümlü İstatistikleri Veritabanı:

İLLER	YILLAR								
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Afyonkarahisar	ERKEK	54	38	23	34	42	25	52	63
	KADIN	2	4	2	3	1	2	3	3
	TOPLAM	56	42	25	37	43	27	55	66
Eskişehir	ERKEK	48	35	21	37	41	26	26	43
	KADIN		2			1	1	1	1
	TOPLAM	48	37	21	37	42	27	27	44
Uşak	ERKEK	23	13	11	12	10	14	22	18
	KADIN	1			2		1		3
	TOPLAM	24	13	11	14	10	15	22	21
Denizli	ERKEK	55	48	41	76	77	30	68	64
	KADIN	4	5	8	6	8	4	4	4
	TOPLAM	59	53	49	82	85	34	72	68
Kütahya	ERKEK	43	23	19	26	21	10	16	15
	KADIN	1	2	3	2	3	1		2
	TOPLAM	44	25	22	28	24	11	16	17
Isparta	ERKEK	22	12	12	14	26	11	6	25
	KADIN	9	3	3	1	2		1	
	TOPLAM	31	15	15	15	28	11	7	25
Konya	ERKEK	95	82	67	86	93	3	86	82
	KADIN	4	4	7	6	3	3	3	4
	TOPLAM	99	86	74	92	96	67	89	86
Burdur	ERKEK	18	14	7	10	13	5	11	14
	KADIN		1				1	1	
	TOPLAM	18	15	7	10	13	6	12	14

Türkiye İstatistik Kurumunun 2001 ile 2008 yılları arasında ikamet edilen ile göre adam öldürme suçundan ceza infaz kurumuna girenlerin istatistikleri görülmektedir. İBBS düzey 3 sınıflamasında ceza infaz kurumuna giren

2. Düzey İstatistik Bölge Birimleri: 3. Düzey kapsamındaki komşu illerin gruplandırılması sonucu tanımlanmış olup 26 bölgeden oluşmaktadır.

3. Düzey İstatistik Bölge Birimleri: İl düzeyinde olup 81 ilden oluşmaktadır. Her bir il istatistik Bölge Birimini tanımlamaktadır.

hükümlülerin sadece Afyonkarahisar ve Afyonkarahisar'a komşu olan bütün illerin verileri tabloda gösterilmiştir. Tablodan anlaşıldığı üzere Afyonkarahisar verileri, kendi nüfusuna oranla, komşu illerle kıyaslandığında azımsanamayacak düzeydedir (TUİK).

Tablo 91. Ceza İnfaz Kurumuna Yaralama Suçundan Giren Hükümlü İstatistikleri Veritabanı:

İLLER	YILLAR								
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Afyonkarahisar	ERKEK	62	84	94	97	85	116	110	103
	KADIN		3	3	7	7	3	2	4
	TOPLAM	62	87	97	104	92	119	112	107
Eskişehir	ERKEK	97	147	103	133	93	72	126	94
	KADIN	3	5	2	3	4	1	4	3
	TOPLAM	100	152	105	136	97	73	130	97
Uşak	ERKEK	23	48	69	81	98	51	76	68
	KADIN	2	1	2	3	5		2	3
	TOPLAM	25	49	71	84	103	51	78	71
Denizli	ERKEK	91	163	112	113	186	139	179	169
	KADIN	3	4	2	12	9	4	8	4
	TOPLAM	94	167	114	125	195	143	187	173
Kütahya	ERKEK	44	59	74	100	82	58	74	77
	KADIN	1	2	1	2			2	2
	TOPLAM	45	61	75	102	82	58	76	79
Isparta	ERKEK	33	37	59	43	57	63	57	46
	KADIN					2	2	4	2
	TOPLAM	33	37	59	43	59	65	61	48
Konya	ERKEK	91	186	193	180	363	321	284	180
	KADIN		2	5	4	5	10	2	6
	TOPLAM	91	188	198	184	368	331	286	186
Burdur	ERKEK	18	26	22	34	30	42	32	32
	KADIN				1				1
	TOPLAM	18	26	22	35	30	42	32	33

Bu tabloda Türkiye İstatistik Kurumunun 2001 ile 2008 yılları arasında ikamet edilen ile göre adam dövme, yaralama suçundan ceza infaz kurumları girenlerin istatistikleri görülmektedir. İBBS, düzey 3 sınıflamasına göre ceza infaz kurumuna giren hükümlülerin sadece Afyonkarahisar ve Afyonkarahisar'a komşu olan bütün illerin verileri tabloda gösterilmiştir (TUİK).

SONUÇ

Sosyolojik bir olgu olan suç, toplumun ekonomik, sosyal, kültürel yapısıyla yakından ilişkilidir. Suç farklı toplumlarda ve tarihsel süreç içinde farklı algılanmış ve bu farklılığa göre suçlu davranışa karşı yaptırımlarda değişmiştir.

İlkel toplumlar daha çok avcılık ve toplayıcılığa bağlı ekonomik sitem mevcuttur ve suç bireysel olmaktan çok bireyin içinde bulunduğu kabileyi ilgilendiren bir olgu olarak karşımıza çıkar. Tarımsal faaliyetlerin yaygınlaşması ile birlikte iktidar yapısı değişmiş ve suçlu yapmış olduğu norm dışı davranışı karşısında bedensel cezalara çarptırılmıştır. Modern devletlerin ortaya çıkması, endüstriye bağlı iş gücünün öneminin artması suç olgusuna farklı bakış açıları getirmiş ve buna bağlı cezalandırma anlayışı da değişmiştir. Artık bedene verilen cezalar yerine hapis cezaları öngörülmüştür. Bu arada suça karışan bireyin yeniden topluma kazandırılması gibi sosyal devlet politikasıyla örtüşen uygulamalarda başlatılmıştır. Hastalar, suçlular gibi normalden sapan durumlar ortadan kaldırılarak birey yeniden iş gücüne katılması düşünülmüştür. Son zamanlarda ucuz iş gücünün üçüncü dünya ülkelerine kayması nedeniyle Batı'da mahkemelerin verdiği cezalarda suçlunun cezaevinde kalma süresi artmıştır diyebiliriz. Her alanda batılaşma politikasına önem veren Türkiye 2005 yılında çıkardığı 5275 sayılı ceza yasası ile yargıcın yaptığı indirim oranlarını düşürmüş ve böylelikle cezaevlerinde kalma süresi uzamıştır. Bu durum cezaevleri doluluk oranlarını arttırmıştır.

Bu çalışmada Afyonkarahisar ilinde adam öldürme ve yaralama suçundan hüküm giyen kişilerin katıldığı alan araştırması yapılmıştır. Araştırmanın özellikle bu suçlar üzerine yapılmasının nedeni, insanlık tarihi kadar eski olan bu suçların günümüzde Afyonkarahisar ilinde fazla olmasının nedenlerine ilişkin veri elde etmektir. Bu tür suçların bir çok nedeni olabilir ama Afyonkarahisar açısından kültürel nedenlerinin etkili olduğu düşünülmüştür.

Bu çalışmanın birinci bölümünde suç teorilerinden Sosyolojik suç teorileri başlığı altında ele alınan sosyal yapı teorilerinde toplum düzeni ile sosyal yapı arasındaki ilişkiden bahsedilmiştir. Bu teoriler suçu toplumsal yapının bir sonucu olarak görmektedirler. Durkheim'e göre suç evrensel bir olgu olup toplum kültürünün bir parçasıdır. Bir toplumda suç oranının yükselmesi değişme ihtiyacını

göstergesidir. Merton, Durkheim'in görüşlerinden etkilenerek, toplum içinde bireyin hedefe ulaşmak için izlediği gayri meşru yol ile toplumun onayladığı meşru yol arasında bir uyumun olması gerektiğini savunmaktadır. Afyonkarahisar ilinde cinayet ve yaralama suçundan hüküm giymiş kişiler uygulanan anket verilerine göre bireylerin suçu işleme nedenlerinde tahrik ve küfür gibi nedenlerin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu nedenler sözlü iletişimle ilgili nedenlerdir. Sözlü iletişimde kullanılan sembollerin ön planda tutulması özellikle itibar kültürünün yaygın olduğu kültürlerde aynı zamanda prestij göstergesidir. Prestije gölge düşüren her türlü davranış çok ani bir tepkiyle karşılaşılabılır. Merton' un 'Gerilim Teorisi' ne bağlı olarak davranışlara yön veren normların, halkın adetleri kültürel değerleri ile bütünleşmesi oranında o toplumun farklılık gösterdiğini belirtilmiştir. Bireylerin kültüre bağlı olarak sosyalleşme sürecinde prestij ve itibar kültürüne göre davranışlarına yön vermeleri, bu sürecin değişen toplum şartlarına göre illegal nitelikler göstermesi ve geçerli olan hukuk kuralları ile çatışması araştırmaya konu olan suç türlerinin arttırdığı ileri sürülebilir.

Afyonkarahisar ilinde var olduğu düşünülen itibar kültürünün şiddet eğilimli davranışlarla korunması algısı, ABD' de yapılan araştırmalarla büyük benzerlik göstermektedir.

Tarihi süreç içerisinde şiddet olaylarında, ABD'nin Güneyi, ülkenin geri kalanına liderlik etmektedir. Araştırmacılar (Cohen ve Nisbet, 1994; Nisbett,1993) Güney' de şiddetin daha fazla olmasının nedenini Güney'in ilk yerleşim merkezlerindeki hayvancılık ekonomisine işaret etmektedir. Bütün dünyada sığır, koyun, keçi yetiştiricilerinin sürülerini korumak için güç kullanmaya eğilimli oldukları bilinmektedir (Taylor, Pepleau ve Sears, 2007 : 426). Afyonkarahisar'ın geçmişte ekonomisi önemli ölçüde hayvancılığa bağlı olduğu bilinmektedir. Hatta et ve et ürünleri ile yine havyasal ve tarımsal üretime bağlı olarak ürünler oldukça yaygın olarak üretilmektedir. Bu durum sosyo-ekonomik anlamda tam olarak örtüşmese de ortaya çıkardıkları kültürel yapı açısından benzerlik olduğu söylenebilir.

ABD' nin Güney kesimlerinde kendini korumanın önemli olduğu bir sitemde şeref ve onur kültürü gelişmiş olabilir. Böyle bir sistemde insanlar mallarını kolayca alınmayacağına ilişkin ünlerini koruma ihtiyacı hissedebilirler. Karşı gelindiğinde ya da hafife alındığında, bir kişi, düşmanına böyle davranışın hoş görülemeyeceğini hızlı ve kesin bir biçimde bildirmek zorundadır.... Onur kültüründe şiddet yalnızca kişi kendisini ve ailesini koruduğunda ve hakaretlere karşılık verdiğinde uygundur (Taylor, Pepleau ve Sears, 2007 : 426).

Afyonkarahisar ceza infaz kurumlarında, adam öldürme ve yaralama suçundan bulunan hükümlülerin anket sorularına vermiş oldukları cevaplarda, suç işleme nedeni olarak tahrik, küfür gibi nedenlerin diğer nedenlere göre fazla olduğu görülmektedir. Afyonkarahisar ekonomisinin önceleri tarım ve hayvancılık sektörüne bağlı olduğu bilinmektedir. Daha sonraki yıllarda farklı alanlarda ekonomik gelişmeler ortaya çıkmıştır. Mermercilik, termal turizmi, ticaret sermayesine bağlı ekonomik gelişmeler gibi bir takım gelişmeler olsa da önceden tarım ve hayvancılık ekonomisi içerisinde gelişen kültürel yapı, sosyal doku içerisinde hala varlığını devam ettirmektedir diyebiliriz. Bölgenin genel olarak kapalı taşra toplumu özelliği göstermesi, kırsal kesim eğitim oranının düşük olması gibi nedenlerden dolayı değişime dirençli bir sosyal yapının varlığı, daha önceden şekillenmiş olan kültürel yapının varlığını korumuş olabilir. Bu durumda Afyonkarahisar şehir merkezine yaşayan kişilerin itibar kültürünü hala benimsediklerini söyleyebiliriz. Bu kültürün varlığı kişiler arası iletişimlerde de gözlemlenebilmektedir.

Richard Nisbett ve arkadaşları onur kültürüne ilişkin deneysel araştırmalarda yapmışlardır. Buna göre Güney'de ve Kuzey' de büyümüş erkek üniversite öğrencilerine önceden belirlenen kişi çarpmış ve "hıyar" diyerek hakaret edilmiştir. Buna göre Güneyliler erkeksi ünlerinin tehdit edildiği düşünülerek kuzeylilere oranla daha fazla saldırgan davranış sergileme eğiliminde oldukları görülmüştür. (Taylor, Pepleau ve Sears,2007: 426).

ABD 'nin Güney bölgelerinde şiddet içerikli suç olaylarının fazla olması üzerine yapılan araştırmalarda (Cohen ve Nisbet, 1994; Nisbett, 1993) hayvansal ekonominin (keçi, koyun, sığır besiciliği) egemen olduğu ilk yerleşim yerlerinde şekillenen şeref ve onur kültürünün etkili olabileceğini savunmuşlardır. Buna göre kişi itibarı ve onuru ile diğer insanlar üzerinde etkin bir nüfuzla sahip olup sürülerini daha kolay bir şekilde koruyabilecektir. Araştırmacılara göre bu tür toplumlarda itibarı ve onuru sarsıcı sözlerin söylenmemesi gerekmektedir. Bu yüzden iletişim

önemlidir. Hakaret, iftira gibi davranışlar derhal cezalandırılır ve bu durum diğerleri tarafından normal karşılanır.

Afyonkarahisar açısından baktığımızda itibar anlayışı bakımından benzer yapının olduğunu söyleyebiliriz. Afyokarahisar'da daha önceleri ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılığa dayalı bir ekonomik yapı vardı. Zamanla ekonomik sistem değişse bile bu dönemde gelişen kültürel yapı geleneksel aile yapısı, kapalı taşra toplumu bünyesinde barındığından zamana göre kültürel değişim yavaş olmuş olabilir. Böylelikle bu kültür kent kültürünün bir parçası olmuştur diyebiliriz. Kişilerin aile içi yetişme tarzları, sosyalleşme süreçleri ve itibar sembolleri bakıldığında şiddet içerikli unsurlar karşımıza çıkmaktadır. Özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde en çok işlenen suçun kavga olması, suçun nedeni olarak tahrik ve hakaret unsurlarının olması, işlenen suçun aile ve sosyal çevre tarafından tepkiyle karşılanmaması yaralama ve cinayet suçlarının ortaya çıkmasında, yöreye özgü kültürel nedenlerin etkili olduğu düşüncesi ileri sürülebilir.

KAYNAKÇA

- Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, *Adalet İstatistikleri*, 2006.
- Ayhan, Ö. (1992). *Ceza Hukuku Dersleri*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Bal, H. (2008). *Hukuk Sosyolojisi* (2. Baskı). Isparta: Fakülte Kitabevi Yayınları
- Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji* (11. Baskı). İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Beccaria, C. (2004). *Suçlar ve Cezalar Hakkında*, (S. Selçuk Çev.). Ankara:İmge Kitabevi.
- Bozdağ, A. (2008). *Türk Ceza Hukukunda ve Vergi Ceza Hukukunda Tekerrür: Afyonkarahisar Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi: Afyonkarahisar
- Budak, S. (2005), *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Burkay, S. (2008). *Teorik Çerçeve ve Suç*. Ethos:Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar Dergisi: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar Sayı: 2/4, 115.
- Coşkun, A. (2005). *Sosyal Değişme ve Dinî Normlar*, İstanbul: Dem Yayınları.
- Demirbaş, T. (2005). *Kriminoloji*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Demirbaş, T. (2002). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Demirbaş, T. (2002). *Ceza Hukuku Genel Hükümleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Devellioğlu, F. (1996). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, (13.Baskı) Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Dolgun, U. (2008). *Şeffaf Hapishane Yahut Gözetim Toplumu (Küreselleşen Dünyada Gözetim, Toplumsal Denetim ve İktidar İlişkileri)*, İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Dolu, O. (2010). *Suç Teorileri (Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji)*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dönmezer, S. (1984). *Kriminoloji* (7. Baskı). İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji* (8. Baskı), İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Dönmezer, S. (2001), *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Dönmezer, S. ve Erman S. (1997). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*, Genel Kısım, Cilt:11.(11. Baskı) İstanbul: Filiz Kitabevi.

- Durkheim, E. (2010). *Sosyoloji Dersleri*, (A. Berktay Çev.), (2. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ekrem, F. (1955). *Adalet Psikolojisi, Suçlu Psikolojisi-Usul Psikolojisi-Maphusun Psikolojisi* (2. Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Eren, F., Danışman, A., Artuk, M.E., (1997). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (14. Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Erkal, M. E. (1997). *Sosyoloji (Toplum Bilimi)* (5. Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Ersoy, Y. (2002). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: İmaj Yayınevi
- Feriha, B. (1994). *Genel Psikoloji* (11. Baskı). İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Faucoult, M. (2006). *Hapishanenin Doğuşu*, (M. Ali Kılıçbay çev.). (3.Baskı) Ankara: İmge Kitapevi
- Foucault, M. (2005). *Büyük Kapatılma*,(I. Ergüden ve F. Keskin Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Fukuyama, F. (1999). *Büyük Çözülme* (H. Kaya Çev), İstanbul: Profil Yayınları.
- Göksu, T. ve Karakaya, M. (2009). *Polisin Sapma Davranışlarının Etiketlenme Kuramı Açısından Değerlendirilmesi*, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt 11(4), s.27
- Gramsci, A. (2007). *Hapishane Defterleri*, (A.Cemgil Çev.), (5.Baskı), İstanbul: Belge Yayınları
- Güldoğan, E. (2010). *Kadınları Suça İten Psikolojik Nedenler: Adam Öldürme Suçu İşlemiş Kadınlar Örneğinde Bir İnceleme*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Gürkan, Ü. (1994). *Hukuk Sosyolojisine Giriş* (Gözden Geçirilmiş 2. Baskı) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Hafizoğulları, Z. (1996). *Ceza Normu* (2. Baskı). Ankara: US-a Yayıncılık.
- Hafizoğulları, Z. (1996). *Ceza Normu Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni*, (2.Baskı) Ankara: US-A Yayıncılık.
- Heywood, A. (2007). *Siyasi İdeolojiler*,(A.K. Bayram ve diğer. Çev.) Ankara: Adres Yayıncılık.
- İçli, T. (1993). *Türkiye’de Suçlular-Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri* (3. Baskı). Ankara: AKM Yayını, Sayı: 71.

- İçli, T. G. (2003). "Toplum, Sosyal Düzen ve Sosyal Düzensizlik", *Sosyolojiye Giriş*, (Ed., İhsan Sezai), Ankara: Martı Yayınevi.
- İçli, T. G. (2004). *Kriminoloji*, Ankara: Martı Yayınları.
- İonna, K. (1998). *İnsan ve Değerleri* (2. Baskı), Ankara: Meteksan Anonim Şirketi.
- Kale, N (?). *Çocuk ve Ceza, Ceza Olgusuna Felsefi Bir Yorum*, (Erişim: 15.08.2011), <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/490/5753.pdf>
- Kamer, V. K. (2007). *Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı*, (2.Baskı) Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kızmaz, Z. (2005). *Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme*, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 29 (2):149-174.
- Korkmaz, A. ve Kocadaş, B. (2006). *Toplumsal Sapma*, İstanbul: Arı Matbaacılık.
- Kösemihal, N. Ş. (1989). *Sosyoloji Tarihi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kurt, M. (2007). *Cezaların İnfazı ve Ceza İnfaz Kurumlarının Sorunları*, Ankara: Adalet Yayınları.
- Masrhall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü* (2. Baskı), (O. Akınhay ve D. Kömürcü Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Nihat, N. (1970). "Sosyal Sistemde Sapmalar" *Araştırma VIII, DTCF Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Ankara:Ankara Üniversitesi Basım Evi.
- Ozankaya, Ö. (1980). *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Önder, A. (1992). *Ceza Hukuku Dersleri*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Özlem, D. (2000-2001). Hukuk Devletini Sosyal Devlet İçinde Düşünmek, *Doğu Batı Düşünce Dergisi*, S. 13, Kasım-Aralık-Ocak, 2000-2001.
- Picca, G. (1995). *Kriminoloji* (2. Baskı), (E. Erbaş Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sokullu-Akıncı, F. (1999). *Kriminoloji*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Soyaslan, D. (1998). *Kriminoloji (Suç ve Ceza Bilimleri)* (2. Baskı), Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, No:526.
- Sümer, Ö. (2006). *Sosyal Değişme ve Suç*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Swingewood, A. (1998). *Sosyolojik Düşüncenin Kısa Tarihi* (O. Akınhay Çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

- Şentürk, Ü. (2008). Modern Kontrol: Tüketim, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 32 No:2, 221-239.
- Taylor, S. E., Pepleau, L. A. ve Sears, D. (2007). *Sosyal Psikoloji*, (A. Dönmez, Çev.), Ankara: İmge Kitabevi.
- TUIK, <http://www.tuik.gov.tr/girenhukumluapp/girenhukumlu.zul> (Erişim: 18.08.2011)
- TUIK, <http://www.tuik.gov.tr/girenhukumluapp/girenhukumlu.zul> (Erişim: 22.08.2011)
- TUIK, <http://www.tuik.gov.tr/girenhukumluapp/girenhukumlu.zul> (Erişim: 22.08.2011)
- Türk Dil Kurumu, (1998). *Türkçe Sözlük*, (Haz.: Parlatır, İ., Gözaydın, N., Zülfikar, H.) Cilt: 1, (9. Baskı) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Urhal, Ö. (2009). *Küreselleşen Dünyada Güvenlik (Milli Güvenlik, Kamu Güvenliği, Örgütlü Suçlar ve Suç İstihbaratı)*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Ülken, H. Z. (2001). *Bilgi ve Değer* (2. Baskı), İstanbul: Ülken Yayınları.
- Yalvaç, G. (2007). *Ceza ve Yargılama Hukuku Yasaları, T.C. Anayasası, TCK, CMK, CGTİK ve İlgili Mevzuat*, (6.Baskı) Ankara: Adalet Yayınları.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk ve Suç*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yücel, M. T. (2004). *Kriminoloji*, İstanbul: Umut Vakfı Yayınları.

EKLER

EK-1

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.CTE.09.204.06.01-477/31395
Konu : Tez Çalışması

10/03/2011

AFYONKARAHİSAR CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi : 02.03.2011 tarih ve B.30.2.AKÜ.0.E1.00.00-510/332 sayılı yazı.

Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi ve Afyon Açık Ceza İnfaz Kurumu Öğretmeni Hakkı EVCİM'in "Afyonkarahisar İlinde Suç ve Suçluluk: Cinayet ve Yaralama Suçları" başlıklı tez çalışması kapsamında, Afyonkarahisar ilinde bulunan tüm ceza infaz kurumlarında anket uygulaması talebine ilişkin ilgi yazı ve ekinde alınan anket soruları incelendi.

Söz konusu araştırmanın; 14.03.2011-14.03.2012 tarihleri arasında Afyonkarahisar ilinde bulunan tüm ceza infaz kurumlarında, kurumların belirleyeceği günlerde, hükümlülerin rızaları alınarak, araştırma konusuyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin de Genel Müdürlüğümüze gönderilmesi koşullarıyla, kurum görevlileri nezaretinde ve gerekli güvenlik önlemleri altında gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür.

Bilgi edinilmesini ve kurumlarda çalışma yapacak Hakkı EVCİM'e gerekli yardım ve kolaylığın gösterilmesini rica ederim.

Cengiz GÜLER
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür V.

Konya Yolu No:70 Beşevler 06330 ANKARA
Telefon: (0 312) 204 13 73-75 Faks: 223 60 07
www.adalet.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: T. ÇELEBİ Şb. Md.
e-posta: cte.adalet.gov.tr Elektronik Ağ:

Evrakın 5070 Sayılı Kamuna göre elektronik imzalı aslına <http://vatandas.uyap.gov.tr/evrak> adresinden
XKeH6q1 - ife2/F1 - Yc36GIN - SNFSaM= kodu ile erişebilirsiniz.

EK-2

AFYONKOCATEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ YÜKSEK LİSANS ARAŞTIRMASI SORU KAĞIDI

Bu araştırma, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı kapsamında yürütülen bir tez çalışmasına veri oluşturmak üzere yapılmaktadır.

Bu ankette, sizin, ceza infaz kurumunda bulunma nedeniniz ile ilgili sorular sorulmaktadır. Afyonkarahisar ilinde suç ve suçluluk olgusu üzerine bilimsel bilgi edinmeyi amaçlayan bu çalışmada, size yöneltilen soruları içtenlikle cevaplamamız, çalışmanın amacına ulaşmasında en büyük katkıyı sağlayacaktır. Lütfen soruların tamamını dikkatle okuyarak cevaplayınız. Soruları, parantez içindeki boşlukları X işaret, koyarak cevaplayabilirsiniz. Durumunuza uygun olmayan soruları boş bırakabilirsiniz. Seçeneklerde size uygun olmayan durumlarda “Diğer.....” biçimindeki boşluklara uygun cevabı yazınız.

Anket çalışmasında elde edilen bilgiler sizin ceza infaz kurumunda kalma süreci ile ilgili işlemlerde kesinlikle kullanılmayacaktır. Anket soru kağıdının hiçbir yerine isminizi yazmayınız. Elde edilen bilgiler insan onuruna saygı ve kişisel gizlilik prensiplerine göre bilimsel bir etik çerçevesinde değerlendirilecektir.

Bu anket çalışmasına sağladığınız değerli katkıdan dolayı çok teşekkür ederiz.

Hakkı EVCİM

1- Cinsiyetiniz?

1 () Kadın

2 () Erkek

2- Doğum Tarihiniz?..... (Sadece yılı belirtiniz)

3- Doğum yeriniz?

1 () Köy

2 () İl merkezi

3 () İlçe merkezi

4- İkamet ettiğiniz il?

5- Medeni haliniz?

1() Hiç evlenmemiş 2() Evli 3() Eşi Ölmüş 4() Boşanmış 5() Çok eşli

6- Çocuk sayınız?

1() çocuksuz 2() 1 çocuk 3() 2 çocuk 4() 3 çocuk
5() 4 çocuk 6() 5 Çocuk 7() Diğer

7- Öğrenim durumunuz?

1. () Okur-yazar değil
2. () Okur-yazar, ilköğretim mezunu değil
3. () İlkokul mezunu
4. () Ortaokul (ilköğretim) mezun
5. () Lise mezunu
6. () Yüksekokul mezunu
7. () Üniversite mezunu
8. () Lisansüstü eğitim mezun

8- Anne – babanızın öğrenim durumu?

	Anne	Baba
1. Okur yazar değil	()	()
2. Okur-yazar, ilkokul mezunu değil	()	()
3. İlkokul mezunu	()	()
4. Ortaokul mezunu	()	()
5. Lise mezunu	()	()
6. Üniversite veya yüksekokul mezunu	()	()

9- Okul yıllarınızda okulla ilgili herhangi bir problem yaşadınız mı?

1() Hayır 2() Disipline verildim 3()Okuldan uzaklaştırıldım
4()Öğretmenlerimle münakaşa ettim 5()Diğer.....

10- Öğrenim hayatınızı yarım bırakmak zorunda kaldınız mı?

1() Evet 2() Hayır (12. Soruya geçiniz)

11- Evet ise; Sebebi nedir?

1() Ekonomik sıkıntı 2() Annemin ölümü
3() Babamın ölümü 4() İkisinin birden ölümü
5() Başarısız bir öğrenci olmam 6() Diğer.....

12- Okul yıllarınızda hem okuyup hem de çalıştınız mı?

1() Evet 2()Hayır

13- Cezaevine girmeden önce hangi işi yapıyordunuz?

- 1 () İşçi
2 () Çiftçi
3 () Memur
4 () Esnaf
5 () Serbest Meslek
6 () İşsiz (15. Soruya geçiniz)
7 () Ev Kadını (15. Soruya geçiniz)
8 () Emekli (15. Soruya geçiniz)
9 () Öğrenci (15. Soruya geçiniz)
10 () Diğer (Belirtiniz).....

14- Bu işi niçin tercih ettiniz?

- 1 () Kendi adıma para kazanmak
2 () Ev bütçesine katkıda bulunmak
3 () Eşim çalışmıyordu, ben çalışmak zorundaydım
4 () Bu işten hoşlandığım için
5 () Başka iş bulamadığım için
6 () Diğer.....

15- En son çalıştığınız işten aldığınız aylık geçinmenize yetiyor muydu?

- 1 () Evet
2 () Geçinmekte güçlük çekiyorduk
3 () Gelirimiz geçinmemize yetmiyordu
4 () Eşimin ve benim gelirimiz ancak geçinmemizi sağlıyordu
5 () Diğer.....

16- Siz dahil kaç kardeşsiniz?

- 1 () Erkek..... 2 () Kız..... 3 () Toplam.....

17- Anne-babanız öz mü, üvey mi?

- 1 () Hem annem hem babam öz
2 () Hem annem hem babam üvey
3 () Babam öz annem üvey
4 () Annem öz babam üvey

18- Cezaevine girmeden önce yaşadığınız yer?

- 1 () İl..... 2 () İlçe..... 3 () Köy.....

19- Cezaevine girmeden önce yaşadığınız yer şehrin hangi bölgesindeydi?

- 1 () Gecekondu 2 () Merkez 3 () Kenar Mahalle

20- Arkadaşlarınız arasında suç işleyen var mı?

- 1 () Evet 2 () Hayır

21- Çocukluk ve gençlik yıllarınızda arkadaşlarınızla birlikte suç işlediğiniz oldu mu?

1() Evet

2() Hayır (23. Soruya geçiniz)

22- Evet ise; işlediğiniz suçlar nelerdir?

1() Ufak tefek hırsızlıklar

2() Kumar

3() İçki içme

4() Uyuşturucu madde kullanma

5() Evden kaçma

6() Kavga

23- Cezaevine girmeden önce yaşadığınız yerin soyca yerlisi misiniz?

1() Evet

(26. Soruya geçiniz) 2() Hayır

24- Göç etme sebebiniz nedir?

1() İş bulmak

2() Daha iyi bir yaşam ümidiyle

3() Okumak için

4() Çocukları okutmak için

5() Akrabalarım orda olduğu için

6() Kan davası

7() Diğer.....

25- Göç ettikten sonra ne tür güçlüklerle karşılaştınız?

1() İşsizlik

2() Geçim sıkıntısı

3() Barınma sorunu

4() Aile geçimsizliği

5() Hiç güçlük çekmedim

6() Diğer....

26- Anne ve babanızla anlaşmanız nasıldı?

1() Annemle iyi anlaşır, babamla anlaşamazdım

2() Babamla iyi anlaşır, annemle anlaşamazdım

3() Her ikisiyle de iyi anlaşırdım

4() Her ikisiyle de anlaşamazdım

27- Hangi suçtan dolayı tutuklandınız?

1() Adam öldürmek

2() Adam dövmek, yaralamak

28- İşlediğiniz suçtan dolayı kaç yıl hüküm giydiniz?.....

29- Suçu işlediğinizde kaç

yaşındaydınız?.....

30- Suçu işlediğiniz yerleşim birimini seçeneğe uygun işaretleyiniz.

1. () İl

2. () İlçe

3. () Köy

4. () Başka İl

31- Suçu niçin işlediniz?

- 1 () İşsizlik 6 () Düşmanlık, kan davası 11 () Maddi sıkıntılar
2 () Arazi anlaşmazlıkları 7 () Para alacağı için 12 () Alkol alma
3 () Cinsel doyumsuzluk 8 () Hakarete uğrama 13 () Bunalıma girme
4 () Bilgisizlik 9 () İş anlaşmazlığı 14 () Başka (Belirtiniz)
5 () Evlenmek için 10 () Namus

32- Suçu nasıl islediniz?

- 1 () Planlamıştım 3 () Planlamamıştım 5 () Diğer (Belirtiniz).....
2 () Tahrik edildim 4 () Kazayla oldu

33- Suçu hangi aletle islediniz?

- 1 () Ateşli silah 3 () Kesici alet (bıçak vb) 5 () Başka (Belirtiniz).....
2 () Taş, sopa vb 4 () İple

34- Gerçekleştirdiğiniz eylemde kimlerin desteğini aldınız?

- 1 () Kimsenin desteğini almadım.
2 () Annem ve babamın desteğini aldım
3 () Kardeşlerimin desteğini aldım
4 () Eşimin desteğini aldım
5 () Akrabalarımın desteğini aldım
6 () Arkadaş çevremizin desteğini aldım
7 () Başka (Belirtiniz).....

35- Bu suçun cezasını, suçu islemeden önce bilmiş olsaydınız, bu suçu yine de isler miydiniz?

- 1 () Evet 2 () Hayır

36- Cezanın ağır olması sizce, insanları suç işlemekten alıkoymaz mı?

- 1 () Evet 2 () Hayır

37- Aynı şartlar oluşursa, bu suçu yine isler misiniz?

- 1 () Evet 2 () Hayır

38- Bu suçun islenmesinde kimi sorumlu tutuyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- 1 () Kendimi 3 () Toplumunu 5 () Arkadaş grubumu
2 () Ailemi 4 () Devleti 6 () Diğer (Belirtiniz).....

39- Suçu isledikten sonra ne yaptınız?

- 1 () Teslim oldum 2 () Saklanmaya çalıştım 3 () Kaçtım

40- Tutuklandıktan sonra aileniz sizi ne kadar sıklıkla ziyaret ediyorlar?

1() Her görüşmeye gelirler 2() Ara sıra gelirler 3() Hiç gelmezler

41- Suçu isledikten sonra ailenizin size bakışı nasıl oldu?

1() Beni suçlu buldular
2() Beni desteklediler
3() Benimle ilişkilerini kestiler.

42- Suçu isledikten sonra arkadaş çevrenizin size bakışı nasıl oldu?

1() Beni suçlu buldular
2() Beni desteklediler
3() Benimle ilişkilerini kestiler

43- Arkadaşlarınızla ilişkiniz nasıldı?

1() Genel olarak iyi anlaşırdım. 2() Arkadaşlığa önem vermem
3() Hiç anlaşamaz, kavga ederdim 4() Diğer.....

44- Aile içi ilişkilerinizde aşağıdakilerden hangisi söz konusuydu?

1() Annem, babamla anlaşamazdı, babam, annemi döverdi
2() Annemle anlaşamazdım, annem beni sık sık döverdi
3() Babam çok içki içer, annemi ve beni döverdi
4() Ben kardeşimle anlaşamaz hep kavga ederdim
5() Genellikle ailede herkes birbiriyle iyi anlaşırdı
6() Diğer

45- Anne ve babanızla birlikte yaşarken ekonomik sıkıntı çekiyor muydunuz?

1() Gelirimizle rahatça geçiniyorduk 2() Geçinmekte güçlük çekiyorduk
3() Diğer.....

46- Suç işlediğiniz zamanki medeni durumunuz?

1() Hiç evlenmemiş (55. Soruya Geçiniz) 2() Evli 3() Eşi ölmüş
4() Boşanmış 5() Çok eşli

47- Eşinizle aranızda akrabalık var mı?

1() Evet 2() Hayır

48- Eşinizin Öğrenim durumu nedir?

1() Okur-yazar değil
2() Okur-yazar ilkokul mezunu değil
3() İlkokul mezunu
4() Ortaokul mezunu
5() Lise mezunu

49- Eşinizin mesleği nedir?.....

50- Eşinizle evlenme biçiminiz nasıldı?

1()Resmi nikah

2() Dini nikah

3()Her ikisi de

51- Kaç yaşında evlendiniz?

Eşimin yaşı..... Benim yaşı.....

52- Eşinizle nasıl evlendiniz?

1() Evlenmeye birlikte karar verdik

2() Görücü usulüyle evlendik

3() Arkadaşlar aracılığıyla evlendik

4() Kaçarak evlendik

5() Diğer.....

53- Eşinizin ailesiyle ilişkileriniz nasıldı?

1() İyi anlaşırdık

2()Kayınvalidemle anlaşamazdık

3() Kayınpederimle geçinemezdim

4() Hiç görüşmezdik

5()Diğer.....

54- Eşinizle ilişkileriniz nasıldı?

1() İyi anlaşırdık

2()Sık sık kavga eder ama hemen barışırdık

3() Her zaman kavga eder uzun süre küserdik

4()Birbirimize hiç karışmazdık

5() Diğer.....

55- Cezaevine girmeden önce ne kadar sıklıkta alkol kullanırdınız?

1() Hiç kullanmazdım

2() Her akşam içerdim

3() Haftada bir gün içerdim

4() Her hafta sonu içerdim

5() Diğer.....

56- Ailenizde suç işleyen var mı?

1() Evet

2()Hayır

57- Daha önce tutuklandınız ya da hüküm giydiniz mi?

1()Evet

2()Hayır (59. Soruya geçiniz)

